

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
**GIYİM ENDÜSTRİSİ ve GIYİM SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM
DALI**

E-ÖĞRETİM PROGRAMI TASARIMI ve
DERS YAPILARINDA ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM YAKLAŞIMI
ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zehra DOĞAN

Ankara
Mayıs, 2011

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GİYİM ENDÜSTRİSİ ve GİYİM SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM
DALI

E-ÖĞRETİM PROGRAMI TASARIMI ve
DERS YAPILARINDA ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM YAKLAŞIMI
ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra DOĞAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gülşen Erenler ÇAKAR

Ankara
Mayıs, 2011

Zehra Doğan'a ait 'E-Öğretim Programı Tasarımı ve Ders Yapılarında Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı Üzerine Bir Model Önerisi' başlıklı tez.....tarihinde, jürimiz tarafından Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:.....
Üye (Tez Danışmanı):.....
Üye :.....

ÖNSÖZ

Bu araştırma, e-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önermeyi amaçlamaktadır. Bilişim teknolojilerinin hızla geliştiği günümüzde bilgi paylaşımı kolaylaşmış, bu durum eğitimin evrenselleşmesine olanak sağlamıştır. Bilgisayar ve internet teknolojileriyle eğitimi, kişilere zaman ve mekan kısıtlamaları olmadan ve daha kaliteli şekilde ulaştırmak mümkün olmuştur. Geleneksel sınıf ortamında toplu şekilde alınan dersler, internet ortamında, öğrenci-öğretmen arasında birebir uygulanmaktadır. Bu araştırmada bir e-öğretim program tasarımı yapılmış, ders yapılarında öğrenci tercih ve ihtiyaçlarını dikkate alan öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırma kapsamında program modeli hazırlanan ders, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Moda Tasarımı Öğretmenliği Bölümü' nde II. Sınıf dersi olarak okutulmakta olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersidir.

Bu araştırmada betimsel çerçeveyi oluşturmak için gerekli olan veriler, ulusal ve uluslar arası kaynaklardan, araştırmanın bulgularında elde edilen veriler ise örneklem grubuna yöneltilen soru setinden elde edilmiştir. Soru seti, e- öğretim; Önlisans, Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinden oluşan toplam 120 kişiye yöneltilmiştir. Soru setinde; e-öğretim program katılımcılarının demografik özellikleri, e-öğretimi tercih sebepleri ve almakta oldukları e-öğretim derslerinin öğrenci merkezli bir yapıda olup olmadığı ile ilgili toplam 25 soru yöneltilmiştir. Program modeli hazırlanacak olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi için gerekli olan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedef ve davranışlar ile ilgili bilgiler bu dersi okutan öğretim elemanının görüşlerinden elde edilmiştir. Bu verilerden elde edilen bulgular ışığında, Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı benimsenerek e-öğretim programı model önerisi olarak hazırlanıp sunulmuştur. Yapılan bu araştırmanın, çeşitli alanlarda öğrenci merkezli e-öğretim programı hazırlayacak olan akademisyen, kişi ve kuruluşlara bir örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

Bu araştırmanın planlanıp yürütülebilmesi esnasında bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Gülşen Erenler Çakar' a, araştırmanın verilerin toplanmasında, soru setinin Beykent Üniversitesi Uzaktan Eğitim Önlisans, Lisans ve Yüksek Lisans Programlarına devam eden e-öğretim öğrencilerine

ulaştırılmasında ve uygulanmasında bana yardımcı olan Beykent Üniversitesi, Uzaktan Eğitim Koordinatörü Prof. Dr. Mümin ERTÜRK' e, verilerin analizinde görüşlerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Fatma Bayraktar' a teşekkürlerimi sunarım.

Zehra DOĞAN

ÖZET

E-ÖĞRETİM PROGRAM TASARIMI ve DERS YAPILARINDA ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

DOĞAN, Zehra

Yüksek Lisans, Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gülşen Erenler Çakar

Şubat-2011, 153 sayfa

Bu araştırmada amaç, E-öğretim programı tasarımı hazırlanırken ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı temel alınarak bir program modeli oluşturmak ve önermektir. Araştırmada program modeli hazırlanacak olan ders, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Moda Tasarımı Öğretmenliği Bölümü 2. sınıfta okutulmakta olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersidir.

Araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması için gerekli bilgiler ulusal ve uluslar arası kaynaklardan, bulgularını oluşturan veriler, e-öğretim program kullanıcılarına yöneltilen soru setinden elde edilmiştir. Program modeli hazırlanacak ders için gerekli olan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedef ve davranışlar ile ilgili bilgiler dersi okutan öğretim elemanlarının görüşlerinden elde edilmiştir.

Araştırma betimsel bir yapıdadır. Araştırmanın evreni, e-öğretim program kullanıcıları, örneklem ise Beykent Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı Önlisans, İşletme Yönetimi Önlisans ve İşletme Yüksek Lisans (MBA) programı kullanıcılarından oluşan toplam 120 e-öğretim öğrencisidir.

Araştırmada örnekleme yöneltilen soru setinden elde edilen veriler, frekans ve yüzde istatistiklerinin yanı sıra, üçlü Likert aralık ölçeği hesaplanarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın verilerinden elde edilen bulgulara göre, e-öğretim öğrencilerinin çoğunluğunun; tam zamanlı bir işte çalışan, orta gelir düzeyine sahip, ülkemizdeki örgün öğretim yaşına göre yüksek lisans yapabilecek yaş grubunda olduğu görülmüştür. Örneklem grubunun almış olduğu e-öğretim programı, öğrenci merkezliliğin sağlanabilmesi için gerekli olan bazı kriterler açısından sorgulanmıştır.

Araştırmanın verilerinden elde edilen bulgular doğrultusunda, örneklem kapsamında ele alınan e-öğretim programı, ders başlangıcı aşamasında katılımcıları

dersin hedeflerinden, önkoşulundan ve derste kullanılacak kaynaklar veya malzemelerden haberdar etme kriterini sağlamaktadır. E-öğretim programı; ders ortamında çok yönlü iletişimin sağlanması ile aktif ve katılımcı bir sınıf ortamının sağlanması, ders sürecinde öğretmen, öğrenci rollerinin durumu, konuların güncel örnekler üzerinden incelenmesi, her katılımcının yönlendirmeler ışığında ihtiyacı olan konudan başlaması, ders sürecinde kullanılan materyaller ve verilen dönüt düzeltmelerin yapılması bakımından öğrenci merkezli bir yapıda olduğu görülmüştür.

Elde edilen veriler doğrultusunda Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi, e- öğretim program içeriği, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı benimsenerek düzenlenmiş ve e- öğretim model önerisi olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: e-öğretim, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı, model önerisi.

ABSTRACT

E-LEARNING PROGRAMME DESIGN AND A MODEL SUGGESTION BASED ON LEARNER CENTERED APPROACH IN LECTURE STRUCTURES

DOĞAN, Zehra

Post Graduate, Clothing Industry and Fashion Design Education

Tez Danışmanı: Assistant Professor Gülşen Erenler Çakar

February-2011, 153 pages

The purpose of this study is, to prepare and suggest an e-learning programme which based on learner centered education. In this study, Design Principles and Methods Lecture is defined as the suggestion of e- learning programme which is still studying in Gazi University, Faculty of Occupational Retraining, Fashion Design Education Department in third semester.

In this study, the informations which composing the conceptual framework were prepared by researching from international and national sources, findings were composed by the datum which obtained by the questionnaire. The questionnaire were inclined to the sample group of the study, which is composed of 120 e-learning students. The informations which required to prepare the context of e-learning programme, was obtained from the lecturer who is tutoring Design Principles and Methods (Tasarım İlke ve Yöntemleri) in Gazi University.

This study has a descriptive structure. The population of this study is e-learning students and the sample group is composed of participants of Beykent University Computer Programming Associate Degree, Business Management Bachelors Degree, and Business Administration Graduate Degree E-learning Programmes.

In this study, Frequence and Percentages are mainly used for the analyzing of datum, In addition to these, Range Measurement was used for analyze the Likert scale. According to the datums of this study, the majority of the sample group is full time working and middle-income students. In addition to it, these student have age level, which is similar to a Bachelor or graduate student in Turkey. In this study, the e-learning programme which is dealing, has questioned for learner centered approach.

According to the findings of the study, the e-learning programme which is questioned, have learner centered approach in starting of the lecture period and e-

learning programme the multi way connections are provided between both lecturer-student and student-student. In addition to it, lecture is developed with using contemporary samples about lecture, students are activated, feedback is provided and each student have directions to start lesson which he or she needed.

In this context, the e-learning programme which questioned in this study, has defined as learner centered structured. Towards the findings of this study, Design Principles and Methods (Tasarım İlke ve Yöntemleri) Lecture's context is prepared and suggested as an e-learning programme which based on learning centered approach.

Key Words: e-learning, learner centered approach, model suggestion.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Örnekleme Olarak Ele Alınan E-Öğretim Programları İle Araştırmada Program Modeli Hazırlanacak Olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi' nin Bilişsel, Duyuşsal ve Psikomotor Hedefleri Bakımından Ortaklıkları.....	42
Tablo 2 Katılımcıların Yaş Durumlarının Dağılımı	45
Tablo 3 Katılımcıların Yaş Durumlarının Çalışma Durumlarına Oranı	46
Tablo 4 Katılımcıların Gelir Durumlarının Dağılımı	47
Tablo 5 Katılımcıların İkamet Ettikleri Yer Dağılımı	48
Tablo 6 Katılımcıların E-öğretimi Tercih Etme Nedenleri	49
Tablo 7 Dersin Bilişsel Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanması	51
Tablo 8 Dersin Duyuşsal Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanması.....	58
Tablo 9 Dersin Psikomotor Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanması	60

ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1 Avrupa’ da 2001 Yılı İtibari İle E-öğretimin Uygulandığı Ülkeler ve Uygulanma Oranları	22
Şekil 1 E-öğretim İle Geleneksel Öğretimde Değişen Eğilimler	30
Şekil 2 Avangarde Tasarım	95
Şekil 3 Endüstriyel Tasarım	96
Şekil 4 H Silüeti	101
Şekil 5 A Silüeti	102
Şekil 6 Giyside Örme Yüzey Dokusu	103
Şekil 7 Örme Yüzey Dokusu	103
Şekil 8 Örme Yüzey Dokusu	104
Şekil 9 Giyside Renk	105
Şekil 10 Giysi İllüstrasyonunda Çizgi	106
Şekil 11 Vücut Oranları (Body Proportions)	108
Şekil 12 Çizgi Düzeninin Bozulması ve Renk Kullanımıyla Yeni Görünümler Elde Etme	110
Şekil 13 Hikaye Panosu	126
Şekil 14 Çalışma Çizimleri	134
Şekil 15 Çalışma Çizimleri	136
Şekil 16 Çalışma Çizimleri	136
Şekil 17 Uni- Chro Analiz Tablosu	139
Şekil 18 Gozinto Montaj Şeması	140
Şekil 19 Akış Bütünü Analiz Şeması	141
Şekil 20 Tasarım Planı Çizelgesi	147
Şekil 21 Ceket Kalıp Listesi	148

KISALTMALAR LİSTESİ

AFT: American Federation of Teachers

APA: American Psychological Association

ARIADNE: Alliance of Remote Instructional Authoring and Distribution Networks for Europe (Avrupa Uzaktan Eğitim Yazılım ve Dağıtım Birliği)

AUCBL Advisory Unit for Computer Based Learning (Bilgisayar Temelli Öğretim Danışma Birimi)

AICC: Aviation Industry Committee (Havacılık Endüstrisi Komitesi)

CBE: Computer-Based Education (Bilgisayar Temelli Eğitim)

E-ÖĞRETİM: Elektronik öğretim.

GÜ MEF: Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi.

ECTS: European Credit Transfer System (Avrupa Kredi Transfer Sistemi)

IMS: Instructional Management System (Eğitim Yönetimi Sistemi)

LTSC: Learning Technologies Standards Committee (Öğretim teknolojileri Standartları Komitesi)

MEP Migrant Education Programme (Göçmen Eğitimi Programı)

MÖM: Mektupla Öğretim Merkezi

OECD: Organisation for Economic Co-Operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve Gelişim Organizasyonu)

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurulu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

ULAKBİM: Ulusal Akademik Bağ ve Bilgi Merkezi

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Alt Problemler.....	2
1.3 Amaç.....	3
1.4 Önem.....	4
1.5 Varsayımlar.....	7
1.6 Sınırlılıklar.....	8
1.7 Tanımlar.....	8
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1 İlgili Araştırmalar.....	10
2.2 E-öğretimin Tanımı.....	14
2.3 E-öğretim Çeşitleri.....	16
2.3.1 Web Destekli E-öğretim.....	16
2.3.2 Web Tabanlı E-öğretim.....	16
2.3.3 Karışık Türde E-öğretim.....	16
2.4 Dünya’ da E-öğretimin Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu.....	17
2.5 Türkiye’ de E-öğretimin Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu.....	23
2.5.1 E-öğretimle İlgili Yönetmelik.....	25
2.6 E-öğretimde Uygulanan Ders Yazılımları.....	26
2. 6.1 Özel Ders.....	26
2. 6.2 Alıştırma.....	27
2. 6.3 Benzeşim.....	27

2.7 E-öğretimin Etkililiği	27
2.8 E-öğretimin Avantajları	28
2.9 Eğitimde Program Tasarımı	31
2.10 Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı	34
2.10.1 Tanımı	34
2.10.2 Kuramsal Temelleri	35
2.11 E-öğretim Programı Tasarımı	37
3. YÖNTEM	42
3.1 Araştırma Modeli.....	42
3.2 Evren Örneklem.....	42
3.3 Verilerin Toplanması.....	43
3.4 Verilerin Analizi	43
4. BULGULAR ve YORUM	45
4.1 E- öğretim Programı Kullanıcılarının Demografik Özellikleri İle İlgili Bulgular	45
4.2 E- öğretim İle Alınan Dersin Bilişsel Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanma Durumu İle İlgili Bulgular	51
4.3 E- Öğretim İle Alınan Dersin Duyuşsal Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanma Durumu İle İlgili Bulgular	58
4.4 E- Öğretim İle Alınan Dersin Psikomotor Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanma Durumu İle İlgili Bulgular	60
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	64
5.1. Sonuç	65
5.2 Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER	76
Ek-1 Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi E-öğretim Programı Model Önerisi	77
Ek-2 Anket	150

1. GİRİŞ

Bu araştırmada E-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi konusu ele alınmıştır. Yapılan araştırmanın amacı, bir e-öğretim programı tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model hazırlamak ve önermektir. Araştırma kapsamında hazırlanan model önerisi; GÜ MEF Moda Tasarımı Öğretmenliği Bölümü'nde halen okutulmakta olan Tasarım İlke ve Yöntemleri ders programı ile sınırlıdır. Hazırlanan e-öğretim programı, kullanılan teknoloji bakımından internet ve bilgisayar teknolojileri ile sınırlıdır. Bunun yanı sıra, Tasarım İlke ve Yöntemleri dersi e-öğretim model önerisi dersin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor hedef ve davranışları ile sınırlıdır. Araştırma, veri toplama tekniklerinde anket ve uzman görüşleri ile sınırlıdır. Söz konusu araştırmada; Örgün öğretim kapsamına girmeyen öğrencilerin ekonomik açıdan ve zaman açısından uzaktan eğitimi tercih etme konusunda istekli olduğu varsayılmıştır. Bunun yanı sıra, araştırma kapsamında e-öğretim modeli hazırlanan ders ile ilgili olarak; Tasarım İlke ve Yöntemleri ders programının, içerikte bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedefler bakımından yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde hızlı nüfus artışına paralel olarak artan eğitim ihtiyacına etkili şekilde cevap verilememektedir. Bu durum, eğitim sistemlerini değişime yöneltmektedir. Basılı dokümanların dağıtılmasıyla başlayan uzaktan eğitim süreci, teknolojik gelişmelere paralel olarak önce radyo ve televizyon, daha sonra bilgisayarlar aracılığıyla geliştirilmiş, yakın zamanda ise bilişim teknolojilerinde kaydedilen yeni gelişmeler, bilgi aktarımını hızlandırırken aynı zamanda çok sayıda kaynağa ulaşmayı mümkün kılmıştır.

Günümüzde ülkemizde ve dünyada birçok üniversite ve kuruluş internet temelli öğretim uygulamalarını geliştirmek ve yeni teknolojik gelişmelere uyarlamak üzere çalışmalar yapmaktadır. Son yıllarda gelişme göstererek yaygınlaşan e-öğretim, internet temelli teknolojisi sayesinde geleneksel sınıf ortamını, etkileşimli birer öğrenme ortamına dönüştürmüştür. Bu sayede eğitimdeki zaman ve mekan gibi sınırlamalar ortadan kalkmış ve e- öğretim, birçok üniversite tarafından lisans ve yüksek lisans

eğitiminde tercih edilen bir uygulama haline gelmiştir. Bu avantajları e-öğretim, eğitimin geniş kitlelere ulaştırılabilmesi için çağın teknolojisinin kullanılması gereğini vurgulamaktadır.

E-öğretim ile ilgili yapılan araştırmaların önemli bir kısmı, kullanılan yazılımların geliştirilmesi, fonksiyonların artırılması ya da iyileştirilmesi gibi teknolojik yönden geliştirme amaçlıdır. Öğrenci ve öğretmenin, bilgisayar ve internet teknolojileriyle iletişim kurduğu e-öğretim sistemlerinde, öğrencilerin bilgisayar başında yönlendirilmesi söz konusudur. Bu yönlendirmede öğrencilerin; bireysel farklılıkları, hazır bulunuşluk düzeyleri ve çalışma performanslarına göre farklı yönlendirme ihtiyacı göz önüne alınmalıdır. Öğretim sürecinde her öğrencinin yönlendirilmesi ve kaliteli öğrenmelerin elde edilmesi açısından e-öğretim sürecinin pedagojik açıdan planlanması gerekmektedir.

E-öğretim bilgi aktaran herhangi bir bilgisayar programından farklı olarak; öğretim sürecinin ve yaklaşımının öncelikle benimsendiği bir süreçtir. E- öğretim; farklı yaş, meslek ve ülkelerden kişilerin katılabileceği bir platformdur. Bir e-öğretim programında, ilgili alanda meslek sahibi olmuş kişiler ile aldığı ders ile ilgili herhangi bir hazır bulunuşluğa sahip olmayan kişiler, internet üzerinden aynı derste bir araya gelebilir. Bu durumda, kişilerin, e-öğretim ile öğrenmek istediği derslerden farklı düzeylerde beklentileri olması muhtemeldir. Dolayısıyla her öğrencinin tercihleri ve ihtiyaçları ön plana çıkmaktadır. Bu aşamada, öğretim yaklaşımı açısından bakıldığında öğrencilerin ihtiyaç ve özelliklerinin öncelikli olması sebebiyle öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının e- öğretim için uygun olduğu görülmektedir. Araştırmada, bir e-öğretim program tasarımı yapılırken, ders yapılarında öğrencinin ihtiyaç ve tercihlerini merkeze alan öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı göz önünde tutulmuştur.

1.2. Alt Problemler

‘E-Öğretim Program Tasarımı ve Ders Yapılarında Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı Üzerine Bir Model Önerisi’ konulu tezin araştırılması ve problemin çözümlenmesi için araştırmanın alt problemlerinin yanıtlanması gereklidir. Bu alt problemler dört ana başlık altında sıralanmıştır.

1. E- öğretim programı kullanıcılarının demografik özellikleri nedir?
- 2.E- öğretim ile alınan dersin bilişsel hedeflerine ulaşmada öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanmakta mıdır?
- 3.E-öğretim ile alınan dersin duyuşsal hedeflerine ulaşmada öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanmakta mıdır?
- 4.E-öğretim ile alınan dersin psikomotor hedeflerine ulaşmada öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanmakta mıdır?

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı, E- öğretim programı tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi nasıl olmalıdır? Sorusunu yanıtlamak ve çözmektir. Bu amaç doğrultusunda; e-öğretim program kullanıcılarının;

- ✓ Yaş,
- ✓ Çalışma durumu,
- ✓ Gelir düzeyi,
- ✓ Eğitim düzeyi,
- ✓ İkamet edilen yer,
- ✓ E-öğretimi tercih sebepleri başlıkları altında demografik özelliklerini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Örnek e-öğretim programı hazırlanacak olan dersin işleniş sürecine ilişkin ise, dersin;

- ✓ Bilişsel,
- ✓ Duyuşsal ve
- ✓ Psikomotor hedeflerine ulaşmada öğrenci merkezli öğretim yaklaşım benimsemek hedeflenmektedir.

Araştırma kapsamında (GÜ MEF) Moda Tasarımı Öğretmenliği Bölümü, 2. sınıf I. dönemde okutulmakta olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi örnek e-öğretim programı hazırlanacak ders olarak saptanmıştır. Bu dersin tercih edilmesindeki temel nedenler, temel tasarım için gerekli olan; doku, çizgi, renk ve form bilgilerinin verilmesi, özgün tasarım oluşturma becerilerinin verilmesi ve tekstil sektöründeki ihtiyaçtır.

1.4. Önem

Problem durumunda e-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi nasıl olmalıdır? Sorusu açıklanmaya çalışılacaktır.

Araştırma kapsamında hazırlanan E- öğretim programında dersin bilişsel hedeflerine öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanarak ulaşılabilmesi için;

- ✓ Derse ait amaç ve kapsamın,
- ✓ Derste kullanılacak kaynakların veya malzemelerin ve
- ✓ Dersi öğrenebilmek için gereken önkoşulların ders başlangıcında net bir şekilde ortaya konması gereklidir.

Ders öncesi bilgilendirmeler, farklı hazır bulunuşluk düzeylerine sahip öğrencilerin, dersten beklentilerini şekillendirerek kendilerine ait çalışma programının hazırlanmasını sağlamak ve buna bağlı olarak araştırma kapsamında, e-öğretim program modeli hazırlanan dersin bilişsel hedeflerine öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı ile ulaşabilmek için önem teşkil etmektedir. Dersin işleniş ve ölçme-değerlendirme süreçlerine ait bilişsel hedeflerine öğrenci merkezli şekilde uygulanarak ulaşılabilmesi için;

- ✓ Derste konuların güncel örnekler üzerinden işlenmesi,
- ✓ Dersin ödev, proje vb çalışmalarında konu tercihlerinin öğrenci ihtiyaç ve tercihlerine göre yapılması,
- ✓ Öğrencilerin yönlendirmeler ışığında derste ihtiyaç duydukları konudan veya üniteden başlamaları,
- ✓ Öğrencilerin dersi belirlenen süreden daha çabuk bitirme veya bir konuda belirlenen süreden daha fazla zaman harcamada özgür olmaları,
- ✓ Ders sürecinde konuların grafik şekil, resim, simülasyon gibi görsel materyallerle zenginleştirilmesi,
- ✓ Dersin ödev, ara sınav, final sınavı ve diğer tüm değerlendirmelerinde kriterlerin açık ve net olması
- ✓ Derste başarısız olma durumunda nedenleri açıklayan ve öğrenmeleri destekleyen açıklamaların yapılması gereklidir. Bu uygulamalar, dersin işleniş ve ölçme-değerlendirme sürecinde öğrenci merkezliliği sağlamak, öğrencilerin ihtiyaç ve tercihlerini temel almak bakımından önemlidir.

Araştırma kapsamında hazırlanan E- öğretim programında dersin duyuşsal hedeflerine öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanarak ulaşılabilmesi için;

- ✓ Ders sürecinde katılımcı ve aktif bir sınıf ortamının sağlanması,
- ✓ Katılımcıların program süresince kendilerini kendi öğrenmelerinden sorumlu hissetmeleri,
- ✓ Ders sürecinde öğretmen-öğrenci rollerine ilişkin olarak, öğretmenin bilgi aktaran otorite kişi yerine, bilgiyi bulmada yol gösterici ve bir danışman rolünde olması gerekmektedir.

Kişilerin ders sürecinde aktif rolde olabilmeleri, derse karşı ilgili olabilmeleri ve kendi öğrenmelerinde sorumlu durumda olmaları, e-öğretimde bireysel ihtiyaçların karşılanabilmesi ve öğrenci merkezliliğin sağlanabilmesi için uygun ortamı sağlamak bakımından önemlidir.

Araştırma kapsamında hazırlanan E- öğretim programında dersin psikomotor hedeflerine öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanarak ulaşılabilmesi için;

- ✓ Derste edinilen bilgi ve tecrübelerin gerçek yaşamda kullanılmaya uygun ilişkilendirilmesi,
- ✓ Ders sürecinde öğrenciler arası sosyal iletişimin sağlanması,
- ✓ Ders ortamında öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci çok yönlü iletişimin sağlanması,
- ✓ Dersin mültimedya sınıfları, laboratuvarlar, müzeler veya ev gibi farklı değişik mekanlarda kullanılmaya uygun olması öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının sağlanabilmesi için önemlidir.

E-öğretim programında çok yönlü iletişimin sağlanması, bilgisayar karşısında tek başına olan öğrenciler yeteri düzeyde yönlendirme alması açısından önemlidir. Ders sürecinde öğretici ile birebir iletişim sağlayan öğrencilerin soru sormak ve soru cevaplamak yoluyla derse katılımı sağlanabilir. Bu, öğrencileri ders sürecinde aktif kılmak bakımından önemlidir. Dersin psikomotor hedeflerine ulaşabilmek için yeterli düzeyde ve gereken aşamalarda, öğrencinin öğreticiden ve arkadaşlarından destek alabilmesi için iletişimin sağlanması önemlidir. Çok yönlü iletişimin mümkün olduğu bir e-öğretim programında, öğrenciler arasında kurulan iletişim, akran öğrenmelerini arttırabilir, aynı zamanda grup çalışması gibi öğrenmeyi destekleyici öğretim uygulamaları bakımından önemlidir. Dolayısıyla bir e-öğretim programında kaliteli öğrenmelerin sağlanması açısından önemlidir.

E-öğretim programlarında, taşınabilir bilgisayarlar sayesinde öğrenciler derse farklı mekanlardan katılabilmektedir. Dersin müze, laboratuvar gibi mekanlarda yapılması kişilerin gerçek yaşantıları yoluyla öğrenmelerine yardımcı olabilir. E-öğretim programlarında kalıcı öğrenmelerin gerçekleştirilebilmesi için öğretici mekanların kullanılması önem taşımaktadır.

E-öğretim, bedensel engelli kişilerin; ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitimlerini, geleneksel eğitime kıyasla çok daha kolay tamamlamalarını sağlayabilir. İnternet teknolojisi sayesinde etkileşimli olarak derse katılabilen bedensel engelli öğrenciler, evlerinden çıkmadan, yeterli düzeyde danışmanlık alarak öğrenim görebilirler. Bu bedensel engelli kişilerin eğitiminde, geleneksel eğitime kıyasla çok büyük bir avantaj teşkil edebilir. Bu bakımdan, e- öğretim teknolojilerinin farklı alanlara uygulanması ve programların zenginleştirilmesi, çalışan kişiler, şehir veya yurt dışında yaşayan kişiler, mesleki yeterliliklerini geliştirmek isteyen kişiler ve bedensel engelli olup, eğitimine devam etmek isteyen kişiler için önemli bir fırsattır.

E- öğretim programlarında yaş sınırının olmaması, kişilerin eğitim gördükleri alanda ya da farklı bir alanda yıllarca çalışmış ve tecrübe edinmiş olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla eğitim konusuyla ilgili tecrübeli kişiler ile hiç tecrübesi olmayan kişiler bir aradadır. Ders ile ilgili bilgi ve tecrübeler, kişilerin performansına olumlu yönde etki edebilir. Dolayısıyla bu kişiler dersin hedeflerine ulaşmada avantajlı durumda olabilir. Buna karşı aynı ortamda öğrenim gören tecrübesiz kişilerin dersin hedeflerine ulaşabilmek için daha fazla çaba göstermesi gerekebilir. Bu durumda ders sürecinde kişilerin hızları ve ihtiyaçları farklı düzeylerde olabilir. Araştırmada e-öğretim programı kapsamında öğrencilerin bireysel farklılıklarının göz önüne alınması, tüm öğrencilerin dersin hedeflerine ulaşması ve kaliteli öğrenmelerin sağlanması bakımından önem taşır.

Ülkemizde hızlı nüfus artışıyla beraber eğitim almak isteyen öğrenci sayısının artması, mesleki gelişim ihtiyaçları doğrultusunda organizasyonel gelişimi gerekli kılmıştır (Nart, 2007: 1).

Geleneksel eğitim ortamlarında eğitim imkanlarına ulaşmada zorluk çeken bireyler, özellikle de engelliler için uzaktan eğitim öncelikli bir fırsat niteliğindedir. Ayrıca, geniş kitlelere ulaşacak uzaktan eğitim programları geliştirilirken yüz yüze eğitimin avantajlarını yakalayacak yaratıcı tasarımlara ihtiyaç duyulmaktadır (Nart, 2007:4).

TÜİK' in 2008 yılında yaptığı ' ÖSYS Okul Türü ve Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yükseköğrenim Programlarına Yerleşen Aday Sayıları' başlıklı

istatistiğine göre, Meslek Lisesi son sınıfa devam eden ve ÖSYS sınavına başvuran aday sayısı 74, 088 dir. Buna karşın bir lisans programına yerleşenlerin sayısı 4, 669 ve bir önlisans programına yerleşenlerin sayısı 35, 331 dir. Bu durumda lisans programına yerleşebilen aday oranı yalnızca %6,3 olarak karşımıza çıkar.

Bu veriler temelinde bakıldığında eğitimin, zaman ve mekan gibi sınırlayıcı unsurlarını ortadan kaldırarak söz konusu talebin karşılanması günümüzde e-öğretim programları ile mümkün olacak gibi görünmektedir.

Araştırmalara göre, e-öğretim programları ile ilgili teknolojik donanımın sürekli araştırıldığı ve geliştirildiği, buna karşın e-öğretim programlarındaki pedagojik yönün aynı ölçüde ele alınmadığı gözlenmektedir.

Bu temelde bakıldığında ‘E-öğretim Program Tasarımı ve Ders Yapılarında Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı Üzerine Bir Model Önerisi’ konusunu ele alan bu araştırma, e-öğretim programı tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir program modeli oluşturmak ve önermek açısından önemlidir. Yapılacak olan çalışmanın çeşitli alanlarda öğrenci merkezli e-öğretim programı hazırlayacak olan akademisyen, kişi ve kuruluşlara bir örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

1.5. Varsayımlar

1. GÜ MEF Moda Tasarımı Öğretmenliği Bölümü’nde halen okutulmakta olan Tasarım İlke ve Yöntemleri ders programı, içerikte bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedefler bakımından yeterlidir.

2. Tasarım İlke ve Yöntemleri ders programı web tabanlı eğitimi için yapılan kaynak araştırmaları, hazırlanan program ile eğitim için yeterlidir.

3. GÜ Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu, (GÜ UEMYO) hazırlanacak olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi e- öğretim ders modeli test uygulaması için yeterli alt yapıya sahiptir.

4. Örgün eğitim kapsamına girmeyen öğrenciler ekonomik açıdan ve zaman açısından uzaktan eğitimi tercih etme konusunda isteklidir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmadaki model önerisi, GÜ MEF, Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Öğretmenliği Bölümü 2. sınıfta halen okutulmakta olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi içeriği ile sınırlıdır.
2. Araştırma kapsamında oluşturulan e-öğretim programı, internet ve bilgisayar teknolojisi ile sınırlıdır.
3. E-öğretim ders modelinde ele alınan içerik, Tasarım İlke ve Yöntemleri ders içeriği ile sınırlıdır.
4. Hazırlanan Tasarım İlke ve Yöntemleri dersi e- öğretim model önerisi dersin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor hedef ve davranışları ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan ‘e-öğretim’ ve ‘uzaktan eğitim’ kavramları, ulusal ve uluslar arası kaynaklardan taranmış ve bu bölümde tanımlanmıştır.

Uzaktan eğitim: ‘ Kaynak ve öğrencinin zaman ve uzaklık bakımından ayrı olmaları halinde, eğitime ulaşmanın yollarını tasarlayan ve sunan bir süreç’ (Zhang, 1997:1).

Uzaktan eğitim: ‘Öğrenci grubunun ayrı olduğu, ve interaktif telekomünikasyon sistemleri ile kaynaklara, öğretmene ve diğer öğrencilere bağlanabildiği bir eğitim formudur’ (Simonson, Schlosser, 2003).

Uzaktan Eğitim: ‘ Tekrarlanabilir, yaşam boyu öğretime ve öğrenme imkanına ulaşmayı sağlayan bir araçtır’ (Hanson, Schlosser, Simonson, 1999:1).

Uzaktan eğitim: ‘ Bir enstitü tarafından sunulan, klasik sınıf ortamının dışında teknolojiyi kullanarak (döküman, ses, video ve bilgi gibi) yönlendirici materyaller sunan planlanmış bir eğitim öğretim / öğrenim pratiğidir’ (Dundar, and Hendel, 1996: 1).

E-öğretim: Yeniad (2006)’ a göre, bilgiyi düzenlemek ve sunmak için kullanılan bilgisayar teknolojilerine dayalı bir eğitim yaklaşımıdır (s: 54)

E-öğretim : ‘Learning Technology Standard Committee’ tarafından, ‘İnternet tarayıcıları tarafından desteklenen, öğrenciler arasında etkileşimin temel yaklaşım

olarak görüldüğü, alt sistemleri ve diğer sistemlerin birbirine internet aracılığı ile bağlı olduğu bir eğitim teknolojisi' olarak tanımlanmaktadır (Chen, 2009: 2).

E-öğretim; Ünsal (2002) ise bilgi ve performansı arttırmak için gerekli olan çözümleri sunan, öğretimin anında güncelleştirilmesi, kaydedilmesi, kullanılması ve paylaşılması gibi süreçleri kapsayan ağ bağlantılı bir sistem olarak tanımlamıştır (s:4).

E-öğretim: İnternet kullanıcısı öğrencinin öğretim içeriğine, öğreticiye ve diğer öğrencilere ulaşmasını sağlamanın yanı sıra, öğrenme sürecinde öğrencinin bilgiyi elde etmesine yardım sağlayacak ve buna bağlı olarak öğrenme pratiğini arttıracak bir sistemdir' (Dağ ve Geçer, 2009: 3).

E-öğretim: Tüm teknoloji ile desteklenmiş eğitim formlarını kapsayan ya da çevrim içi öğretim gibi belirli bir türü kapsayan öğretim sistemidir. Evrensel olarak belirlenmiş bir tanımı olmamakla birlikte, pedagojik bir yapısı olmaksızın bir sistemin e-öğretim olarak adlandırılabilceği konusunda fikir bölünmeleri olmasına karşın, bazı kaynaklarca pedagoji ile desteklenmiş dijital teknoloji olarak adlandırılır (Anonim 1).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İlgili Araştırmalar

Bu araştırmada E-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi konusu ele alınmıştır. Söz konusu çalışma ile ilgili ulaşılabildiği ölçüde yapılan araştırmalara ve elde edilen sonuçlara bu bölümde yer verilmiştir. Bu bakış açısı ile araştırmanın temel amacı olan e-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi geliştirilmesi ile ilgili araştırmaları taranmıştır. Tarama sonucunda tez konusu ile ilgili benzerliklerin ve farklılıkların ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmalar ile ilgili bulgular sırası ile aşağıda verilmiştir.

Vural'ın 'Grafik Tasarım Uygulama Dersinin Kurumsal Kimlik Çeşitleri Ünitesinin Web Tabanlı Programının Hazırlanması' (2007) konulu çalışmasında ders ünitesinin web tabanlı olarak uzaktan eğitim kapsamında öğretilmesi için bulunması gereken unsurların ve ilgili bilgilerin nasıl kullanılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Uzaktan eğitimin ne olduğu, işleyişi ele alınarak Grafik dalında ele alınan ünitenin öğretilmesinde; dersin içeriğinin, dersin özel ve genel hedeflerini gerçekleştirecek düzeyde olması, içerik organizasyonunun açık ve anlaşılır olması, verilen örneklerin konunun anlaşılmasına yardımcı olması, bilgilerin ve programın güncellenebilir olması ve değerlendirme süreçlerinin yeterli düzeyde olması hususlarının önemi vurgulanmıştır. Araştırma kapsamında konu ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında uzaktan eğitimle ilgili örnek program hazırlanmıştır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak kaynak tarama kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda Grafik Tasarım Uygulama Dersinin, Kurumsal Kimlik Çeşitleri ünitesinin web tabanlı uzaktan eğitim programı hazırlanmıştır.

Coşgun' un 'Uzaktan Eğitim İçin Web Tabanlı Bir Platform Geliştirilmesi ve Mekanik Derslerine Uygulanması' (2007) konulu araştırmasında üniversitelerde lisans düzeyinde okutulan Mekanik Anabilim Dalı derslerinin öğretilmesi için internet tabanlı bir uzaktan eğitim platformu geliştirilmiştir. Bu e-öğretim sisteminin geliştirilmesinde amaç, yüz yüze yapılmakta olan birçok öğrenme faaliyetini uzaktan yapılabilir hale

getirmektedir. Araştırmada e-öğretim sistemi geliştirebilmek için eğitim kurumları tarafından kullanılmakta olan, başarılı Öğrenme Yönetim Sistemleri araştırılmıştır. Bu araştırmada geliştirilen Öğretim Yönetimi Sisteminde Mekanik ve Makine derslerinin yönetimi, ders içeriklerinin kolaylıkla eklenip çıkarılması, etkileşimli öğrenme, öğrenciler arası iletişim ortamları, ilan tahtası ve forum uygulamaları tasarlanmıştır. Araştırmada geliştirilen platform sayesinde, derslerin takip edilebildiği, ödevlerin ve sınavların değerlendirilebildiği bir öğretim yönetimi sistemi ortaya konmuştur.

Yekta' nın 2004 de yaptığı 'Çoklu Ortam Araçları Kullanılmış Web Tabanlı Uzaktan Mesleki Teknik Eğitimin Geleneksel Mesleki Teknik Eğitime Göre Öğrenci Başarısına Etkisi' konulu araştırmasında genel amaç, web tabanlı eğitimin mesleki teknik eğitim gören öğrenci başarısına etkisini belirlemektir. Bu araştırmanın evrenini, Mesleki Teknik eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubu olarak Meslek Yüksek Okullarının Endüstriyel Elektronik Bölümü 1. sınıf öğrencileri ele alınmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, ön test- son test modeli ele alınmış, 15'i deney, 15'i kontrol olmak üzere iki grupta toplam 30 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Ele alınan 'Flip Floplarla Lojik Devre Tasarımı' konulu ders, deney grubuna web tabanlı öğretimle, kontrol grubuna ise geleneksel öğretimle işlenmiştir. Son test sonucu elde edilen verilere göre, deney grubuna uygulanan teorik konusunun öğretiminde; çoklu ortam ile desteklenmiş web tabanlı öğretimin, öğrenci başarısına etkisinin geleneksel mesleki teknik öğretim ile benzer düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada, geleneksel öğretimde zaman ve mekan yetersizliği, ulaşım zorluğu, öğretim elemanı sayısında yaşanabilecek sıkıntılardan dolayı, web tabanlı eğitimin geleneksel eğitime alternatif olarak tercih edilebileceği sonucuna varılmıştır.

Coşar' ın 2006 da yaptığı ' Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemlerinde Öğrenenlere Sunulan İçerik, Hız ve Sıra Kontrollerinin Akademik Başarı Üzerine Etkisi' konulu tezinde web tabanlı işlenen Bilgisayar Ağ Sistemleri dersi; içerik, hız ve sıra kontrolleri seçenekleri ile 3 farklı biçimde hazırlanmıştır. 30'ar kişiden oluşan 3 gruba hazırlanan bu derslerin biri işlenmiştir. Başarı testleri ile elde edilen sonuçlara göre, içerik kontrolünde ders işlenen grubun, hız ve sıra kontrolünde ders işleyen gruptan farklı düzeyde başarıyı artırıcı etkisinin olduğu görülmüştür, başarı testinde sıra ve hız kontrolü ile işlenen derslerin eşit düzeyde başarıyı artırıcı etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Nart'ın 'Uzaktan Eğitim İçin Sınav Modülünün Hazırlanması' (2007) konulu tezinde, Eğitim Yönetim Sistemlerine uygun bir sınav modülü geliştirmek

amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Eğitim Yönetimi Sistemleri kapsamlı olarak incelenmiştir. Oluşturulacak sınav modülünün, kullanımı kolay ve öğretim elemanının ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olması için, öncelikle göz önüne alınacak ihtiyaçlar belirlenmiştir. Belirlenen bu ihtiyaçlar; öğrencilere kolay ulaşma, sınav ve ders içeriklerinin kolay oluşturma olarak sıralanmıştır. Araştırmada oluşturulan sınav sistemi, öğrencinin cevap olarak dosyalar yüklemesine izin vermektedir ve soruların şekil, grafik vb görsellerin kullanılmasını sağlamaktadır. Sınav modülü, bir öğrencinin bilgisayarından girilmiş olan, başka bir öğrenciye ait cevabı kaydetmemekte ve öğrenciye uyarı vermektedir. Tasarlanan sınav modülünde, aynı zamanda boşluk doldurmalı ve seçenekli cevaplar değerlendirilebilmektedir.

Chen (2009) yaptığı çalışmada, internet tabanlı bir öğretim programı sunmuş ve programın kayıtları üzerinden bilişsel özelliklerle öğrenme davranışları arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Araştırma, iki hipotez üzerindedir. Bunlardan birincisi, ‘ farklı bilişsel stillere sahip öğrenciler, farklı Web tabanlı öğretim yaklaşımlarını tercih etmektedir’ ikicisi ise, ‘farklı öğrenme stillerine sahip öğrenciler, web tabanlı öğretim sistemlerinde farklı yönlendirme araçları kullanmaktadır’ araştırmada hipotezler göz önüne alınarak, farklı bilişsel stillere uyarlanabilir bir e-öğretim programı geliştirilmiştir. Programda 3. sınıf dersi olan Accounting Information System (Bilgi Sistemleri Muhasebesi) ele alınmıştır. Kullanıcıların öğrenme stilleri ile web tabanlı öğretim programıyla etkileşim biçimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Programı kullanan 3 grup arasındaki farkı analiz etmek amacıyla Anova ve Scheffe istatistiği uygulanmıştır. Analizin sonucunda kullanıcıların öğrenme stilleriyle program ile etkileşim şekilleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla birinci hipotez doğrulanmamıştır.

Geliştirilen e- öğretim programında kullanıcılara farklı bilişsel özelliklere hitap eden yönlendirmeler sunulmuştur. Bu yönlendirmeler; başlık bulma, alfabetik indeks, hiyerarşik harita ve neredeyim butonu olarak adlandırılmıştır. 3 gruptan oluşan kullanıcıların yönlendirme kullanımları ile öğrenme stilleri arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Manova istatistiği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ikinci hipotez doğrulanmış, farklı öğrenme stillerine sahip kullanıcıların farklı yönlendirme araçlarını tercih ettikleri kanıtlanmıştır.

Dağ ve Geçer (2008) ‘ Relations Between Online Learning and Learning Styles’ konulu çalışmalarında amaç, çevrimiçi öğretim ve öğrenme biçimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırmada öğrenme biçimleriyle e-öğretim arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar kronolojik sıraya, çalışmanın yapılmış olduğu ülkelere, hitap edilen öğretim düzeyine, belirlenen öğretim yaklaşımına ve genellikle uygulanmış olan araştırma metoduna göre irdelenmiştir. Sayılan bu özelliklerde yapılmış olan araştırmaların iki yaklaşım üzerinde durduğu saptanmıştır. Bu yaklaşımlar, öğretim materyallerinin ve ders içeriği tasarımının bir öğretim yaklaşımı temel alınarak hazırlanmasının ve sunulmasının, öğrencinin akademik başarısına etken olduğu teorisiidir. İkinci araştırma yaklaşımı ise, öğretim yaklaşımlarının e-öğretim ortamı tasarımında destekleyici unsur olarak kullanılması, bu sayede programın kişiye uygun hale getirilmesi fikri olarak sıralanmıştır. Araştırmada, 1998 ile 2008 yılları arasında Türkiye’ de ve dünyada yapılmış çalışmalar taranmış, taramada özellikle öğrenme biçimleri, çevrim içi öğretimde başarıya etki eden faktörler konularını ele alan çalışmalar öncelikli olarak irdelenmiştir. Taramalar sonucunda, konu ile ilgili olarak sayıca en fazla araştırmanın 2005 ve 2006 yıllarında yapıldığı kaydedilmiştir. Ülkelere göre dağılımda sayıca en fazla araştırmanın Amerika’ da yapıldığı, onu sırasıyla Norveç, Fransa, Yeni Zelanda, İspanya, Çin ve Tayvan’ ın izlediği ortaya konmuştur. Yapılmış araştırmaların çoğunluğunun, lisans düzeyinde olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre, e-öğretim programları üzerine yapılan araştırmalarda öğretim stili olarak çoğunlukla Kolb Modeli, ikinci sırada Falder &Silverman Modeli uygulanmıştır.

Dağ ve Geçer’in bu iki yaklaşım üzerinde çalışmaları sonucunda bulguları, bir e-öğretim programı tasarımında, öğrencinin akademik başarısının yalnızca öğrenme stillerine bağlı olmadığı, bunun yanında motivasyonun sağlanması, öğrencinin demografik özelliklerinin göz önüne alınması, öğretim yaklaşım ve stratejilerinin saptanması gerektiği yönündedir. Bu sonuçtan hareketle, bir e-öğretim programı tasarımında bilişsel özelliklerin yanı sıra kişisel özelliklerin dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Wegner, Holloway ve Edwin (1999) ‘The Effects of Internet Based Instruction on Student Learning’ konulu araştırmada internet temelli öğretimin öğrenmeye etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma, deney ve kontrol grubu olmak üzere 2 grup öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada deney grubuna e-öğretim ile,

kontrol grubuna ise geleneksel öğretim ile ders işlenmiştir. Grupların, dersi öğrenme düzeyleri ve ders sürecinden olan tatminkarlıkları son test ile ölçülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, geleneksel öğretim alan grubun ders başarısı ile e- öğretim alan deney grubunun başarısı arasında önemli bir fark kaydedilmemiştir. Derse olan ilgi, tutum ve ders sürecinden tatmin olma düzeyinde ise e-öğretim ile ders alan grubun daha olumlu görüşler bildirdiği kaydedilmiştir.

Bu bölümde açıklanan araştırmalarda,

- E-öğretimin geleneksel yöntemle öğretime kıyasla, öğrenci başarısına eşit oranda etki ettiği,
- E-öğretimin; öğrencilerin derse olan tutumu, ilgisi ve tatminkarlığı üzerinde geleneksel öğretime kıyasla daha olumlu etki ettiği ortaya konmuştur. Ayrıca,
- E- öğretim program tasarımında, öğrencinin akademik başarısının yalnızca öğrenme stillerine bağlı olmadığı, ders sürecinde öğrenci motivasyonun sağlanmasının ve öğrencinin demografik özelliklerinin göz önüne alınmasının gerektiği,
- E-öğretim programlarında planlanmış bir öğretim yönteminin ve stratejisinin uygulanması gerektiği bulguları elde edilmiştir.

Ele alınan çalışmada ise E-öğretim Program Tasarımı ve Ders Yapılarında Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı Üzerine Bir Model Önerisi' nasıl olmalıdır? Sorusunun cevabı aşağıdaki alt problemlerin yanıtlanması ile gerçekleştirilecektir.

2.2. E-Öğretimin Tanımı

Basılı dokümanların dağıtımı ile başlayan uzaktan eğitim süreci, günümüzde geliştirilen bilgisayar teknolojisi ile bilgisayar destekli olarak uygulanmaya başlanmıştır. Bilgisayar destekli öğretim, ders sürecinin tamamının bilgisayar üzerinden gerçekleştirilmesine olanak vermediğinden dolayı, ölçme değerlendirme kısmı, geleneksel öğretim yöntemleri ile tamamlanmaktaydı. Bilgisayarların eğitimde daha

geniş alanda kullanılmaya başlamasıyla ders sürecinin tamamının bilgisayar ile sağlanabildiği bilgisayar temelli öğretim (BTÖ) kavramı ortaya çıkmıştır.

İnternet teknolojilerinin geliştirilmesiyle bilgisayar temelli öğretim programları, internet temelli öğretim programlarına dönüştürülmüştür. Bilgisayar ve internet teknolojilerinin uzaktan eğitimde uygulamalarında kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum, bilgisayar destekli öğretim, bilgisayar temelli öğretim, internet temelli öğretim gibi birçok yeni kavramın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Literatürde, uzaktan eğitim konusuyla ilgili bir yayının yazılmış olduğu yıla bağlı olarak, o zamanın bilgisayar teknolojisi itibariyle, bilgisayar destekli öğretim, uzaktan eğitim, internet temelli öğretim kavramlarının kullanılmış olduğu görülmektedir. Günümüzde sıkça kavram karmaşasına yol açan bu uygulamaların, net olarak tanımlandıktan sonra açıklanması gerekmektedir.

Günümüzde E-öğretim, bilgisayar veya internet temelli teknolojileri kapsayan öğretim faaliyetleri için literatürde geçen genel isim olarak kullanılmaktadır. Bilgisayar ve internet teknolojileri henüz gelişmemişken, yazılı dokümanların posta yoluyla dağıtımı ile sağlanan eğitim ise uzaktan eğitim olarak adlandırılmıştır.

Gelişen teknolojilerle göre zaman içinde değişen uzaktan eğitim kavramı ve e-öğretimin ilişkisini net olarak belirlemek adına, ‘uzaktan eğitim’ i ve ‘e-öğretim’ i tanımlayarak incelemek doğru olacaktır. Uzaktan eğitim ve e- öğretim literatürde aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır.

Uzaktan eğitim: ‘Bir öğretmenin fiziksel olarak öğrencilerin buldukları yerlerde olmasını gerektirmeksizin, teknolojinin imkânlarından yararlanılarak, öğrenci ve öğretmenlerin bir sanal sınıf ortamında değişik şekillerde karşı karşıya getirildikleri, planlı bir eğitim şekli’ (Sarıabdullahoğlu ve Ersoy, 2008: 1).

E-öğretim: OECD (2005) araştırmasına göre; eğitimi geliştirmek ya da desteklemek için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması anlamındadır. Ayrıca, büyük oranda teknolojiyi kapsar, öğrencilerin tamamen internet üzerinden dersleri takip ederken bir diğer yandan e-posta ve çevrim içi kaynaklar kullanmalarını sağlar (s:2)

2.3. E-öğretim Çeşitleri

Dünya’ da e-öğretim adına yapılan uygulamalara bakıldığında her enstitünün e-öğretim ile ‘uzaktan eğitim’ imkanı sunmadığı görülmektedir. Bu açıdan enstitü ve kurumlarda uygulanan e-öğretimi kategorize etmek mümkündür.

E-öğretim, eğitim süreçlerinde internetin kullanımına göre farklılıklar arz edebilir. OECD (2005) çalışmasına göre internet kullanım şekline göre 2 çeşit e-öğretim vardır (s:2). Bunlar web destekli e-öğretim ve web tabanlı e-öğretimdir.

2.3.1. Web Destekli E-öğretim: Bu öğretim türünde sınıf ortamında eğitim söz konusudur. İnternetin ders kapsamında belirli sınırlılıkta kullanımı sınıf ortamına farklı bir boyut kazandırır.

2.3.2. Web Tabanlı E-Öğretim: Web tabanlı e-öğretim türünde öğrencilerin tamamen internet üzerinden, dersin yapılabilmesi için gerekli bazı anahtar elementleri kullanması beklenir. Ders ortamına bağlanma, online tartışmalara katılma, ders notlarına ulaşma ve ders için gerekli kaynaklara tamamen internet üzerinden ulaşma gibi.

Bu uygulamada kişilerle karşılıklı olarak bağlantı kurma haricinde zamana uyma zorunluluğu yoktur.

2.3.3. Karışık Türde E-öğretim: Ders için karşılıklı görüşmelerde bulunma, proje sunma gibi durumlar için kampüs içi yüz- yüze öğretim sistemine dönmek gereklidir. Öğrencilerin ders işleme esnasında ise internet yolu ile öğretime tekrar dönülür. Kısacası karışık türde e-öğretimde klasik sınıf ortamının da yeri vardır.

Noir Sur Blanc (2001) tarafından yapılan benzer bir araştırmada ise, Avrupa’ daki e-öğretim uygulayan enstitüler belirlenmiş, ülkelere göre e-öğretim uygulama yoğunluğu yüzde olarak oranlanmıştır. (Grafik 1) E-öğretim algısının bütün enstitülerde aynı uygulamaları kapsamadığı belirlenmiş, bunu tanımlamak adına sorulan sorulara alınan cevaplar kategorize edildiğinde enstitülerine-öğretim anlayışlarının 3 farklı grupta toplandığı görülmüştür.

Bu Gruplar:

- Kapsamlı E-öğretim Stratejisi
- Yoğunlaştırılmış E-öğretim Stratejisi
- Birleştirilmiş E-öğretim Stratejisi olarak adlandırılmıştır.

Kapsamlı e-öğretim stratejisi, elektronik öğrenmenin eğitim öğretim programlarına ECTS veya zaman olarak nakledildiği uygulamalardır. Bu durumda elektronik öğretim programda belli bir oranda sınırlı kalmıştır. Dolayısıyla bu sistemde uzaktan eğitim uygulamak söz konusu değildir.

Yoğunlaştırılmış e-öğretim stratejisi, gelişen telekomünikasyon sistemlerinin uygulandığı, %100 e-öğretim uygulayan stratejidir. Bu sistemde uzaktan eğitimi uygulayabilmek mümkündür. Entegre E öğretim stratejisi ise % 5 lik bir azınlıkla e-öğretimin eğitimde baz alındığı ve pedagojik unsurların tamamıyla e-öğretim etrafında konumlandırıldığı bir sistemdir. Uygulama, e-öğretim uygulamaları içinde farklılık arz eder.

2.4. Dünyada E-Öğretimin Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu

Bu bölümde, e-öğretim uluslar arası boyutu ile ele alınarak incelenmiştir. Dünyada e-öğretim temelli uygulamalarına bakıldığında ‘uzaktan eğitim’ in tarihçesi ile başladığını söylemek mümkündür (Yalın, 2008: 9).

Uzaktan eğitim, ilk girişimlerini ABD’ de Boston Mass Society to Encourage Study at Home, ‘Evde Gelişmeyi Teşvik Derneği’ nin kurulması, ardından Colombia Üniversitesi’ ne özel bir bölümün 1892 yılında açılması ile gerçekleştirmiştir. 1800 lerde Avrupa’ daki gelişmeler devam etmiş, Almanya’da 1856 yılında Toussaint ve Langenscheit Berlin’ e ilk kez ‘Tele Kolleg’, ‘ SchulFernsehen’ ve ‘FernUniversität’ gibi kurumların faaliyete geçmesine yol açmıştır (Alkan, 1996: 11). Fransa ise 1907 yılında ‘Ecole Universelle par Correspondance’ ve daha sonraları kurulan ‘ Centre National d’ Enseignement par Correspondance’ kurumları ile uzaktan eğitim uygulamalarına başlamıştır.

İngiltere’de uzaktan eğitim açık üniversite uygulamaları ile başlamış, ‘National Extension Collage’ dışarıdan bitirmek üzere kayıtlı öğrencilerine eğitim vererek zamanında bu alanda önemli bir örnek teşkil etmiştir. Japonya’ da ise 1948 yılında

uzaktan eğitim yolu ile ilköğretim, lise ve yüksekokulları kapsayan süreçte askerlerin eğitilmesi amaçlanmıştır (Alkan, 1996: 11).

1972 yılında Danimarka’ da Danimarka Eğitim Bakanlığı, bilişim teknolojilerindeki ilerlemelerin ilköğretimden başlayarak eğitim alanına yayılması gerektiğini belirten bir rapor yayınlamıştır. Raporda geçen değişikliklerin eğitimi kısa bir zaman diliminde köklü bir değişikliğe uğratacağı düşünülmüş, 1975 yılında bu atılımla ilk ilköğretim okulu açılmıştır. Bilişim teknolojisindeki günün uygulamaları küçük bir ölçekte eğitim programına dahil edilmiş, uzmanlarca yetersiz bulunan ve 1972 den beri programlanmaya çalışılan uygulamalar kısa bir zaman sonra sonlandırılmış, kısacası başarısız bir deneme gerçekleşmiştir. (Diana, 1983: 54).

Hollanda’ da uzaktan eğitim, Alman politikasını takip ederek 1960 sonrası bilgisayar temelli veya bilgisayar destekli birkaç eğitim girişiminde bulunulmuştur. Üniversite eğitimini hedefleyen bu girişimler, Almanların yakaladığı yükseliş ve birikimden izole şekilde devam etmiştir (Diana, 1983: 54).

Dünya da ilkleri uygulayan ülkeler, eğitim sistemlerini okulların yanı sıra, özel eğitim hedefleyen, büyük çaplı bir takım şirketler tarafından da benimsenerek uygulamaya konmuştur. Almanya’ da Lufthansa havayolları ve Siemens bu alanda uygulama yapan ilk şirketlerdendir. İtalya’ da Fiat, Fransa’ da RATP (Paris metrosu), İngiltere’ de Topshop, Shell, British Airways Dünya’ da bilgisayarlı eğitime geçen diğer şirketlerdir.

1900’ ların sonlarına kadar yayılan uzaktan eğitimin ilk girişimleri Dünya çapında Asya, Avrupa, Amerika, Afrika ve Avusturalya kıtalarında gerçekleştirilmiş, günün gelişen teknolojisine bağlı olarak elektronik öğretimin temelleri atılmıştır.

Dünyada e-öğretimde bu gelişmeler yaşanırken, ilk uygulamaları etkileyen negatif ve pozitif bir takım etmenlerin olduğu ve girişimlerin bu yönde değerlendirilmesi gerektiği düşünülürse; e-öğretimi negatif yönde etkileyen etmenler şunlardır:

- Bilişim teknolojilerinin, zamanın şartlarında uygun bir yazılımın olmaması,
- Bilgisayarların günümüzdeki kadar yaygın kullanılmaması,

- Uzaktan eğitim konusunda yetişmiş yeterli sayıda öğretmenin bulunamaması,
- Yeterli düzeyde ekonomik kaynak eksikliği şeklinde sıralamak gerekir.

Pozitif etmenler olarak ;

- İngiltere' nin 1972 den beri faaliyet gösteren AUCBL (Advisory Unit for Computer Based Learning) ayrıca MEP (Migrant Education Programme) uzaktan eğitim çalışmaları için güçlü bir rol oynaması,
- 1997' de Batı Almanya' da ' Zentralstelle fur Programmierten Unterricht und Computer im Unterricht' (Bilgisayarlı Eğitim Programlama Merkezi) kurulması,
- Fransa' da ' Institut National de Recherche Pedagogique' nin kurulması ve bu enstitüde eğitim- öğretim için teknolojik gelişimleri içeren araştırmaların yapılması.
- Hollanda' da 'Twente University of Technology' ye bağlı olarak ' Centrum Voor Onderwijs en Informatie- Technologie' nin kurulması ve bu merkezde teknolojik araştırmalar, bilgisayar temelli eğitim programlamalarını; Alman ilköğretim ve yükseköğretimi kapsayan e-öğretim uygulamalarını saymak mümkündür.

E-öğretimi geliştirmek amacı ile, yukarıda adı geçen kurumların yanı sıra, çalışmaları ekonomik yönden desteklemek amacı ile Avrupa çapında bir komite kurulmuştur.

European Economic Community (Avrupa Ekonomik Komitesi) adlı komite, İngiltere, Hollanda, Fransa ve Almanya' daki uzaktan eğitim faaliyetlerini geliştirmek için maddi kaynaklar sağlamıştır (Diana, 1983: 54). Uzaktan eğitimin geliştirilmesi için, bu ülkelerin milli eğitim giderlerinden ayrı olarak uluslar arası bir komitenin faaliyet göstermesi, uzaktan eğitimin geliştirilmesine önem verildiğini göstermektedir.

Sistemin ortaya çıkışında belirtilen negatif etmenlerin engellemelerine karşılık, bilişim teknolojisindeki ilerlemeler süreç içerisinde aşama kaydetmiştir. Eğitime ve iletişime yepyeni bir çağ açan internetin ortaya çıkışını bu aşamada belirterek tanımlamak uygun olacaktır. İnternet, erişimi kolay, kendisini devamlı güncelleyen bilgi kaynağı ve bir kitle iletişim aracı olarak, öğretimi öğretmenler için kolay denetlenebilir ve kontrollü, öğrenciler için cinsiyet, mekân, anadil ayrımı gözetmeden öğrenmeler

sağlayacak zengin bir öğretim ortamı anlamına gelmektedir (Erdoğan, Bayram ve Deniz, 2008: 32).

İnternet, 1840 yılında İsaac Pitman tarafından bulunmuş, ardından Tim Bernes Lee tarafından world wide web (www) oluşturulmuştur. Gelişmelerin ardından Illinois Üniversitesi'nin Calculus& Mathematica takımı, kırsal kesimlerde eğitime ulaşamayanlar için internet yolu ile kurs vermiştir (Yalın, İ, 2008). Gelişmiş ülkelerin birçoğunda farklı uzaktan eğitim modelleri üzerine çalışmalar sürdürülmektedir, bu sistemler içinde en hızlı yaygınlaşan sisten web tabanlı öğretim sistemidir (Daş ve Varol, 2001: 1).

Uzaktan eğitimin son aşaması olan e-öğretim günümüz dünyasında yaygın bir öğretim yaklaşımı haline gelmiştir (Petterson, Waern and Swerson, 2002: 1). Bütün bu değişimin ve gelişimin farkında olan birçok eğitim kurumu da bu alanda ciddi araştırmalar ve yatırımlar yaparak kurumlarına eğitim alanındaki bu gelişmeleri dahil etme çabasındadırlar (Coşgun, 2007: 1).

E-öğretim, internetin bulunmasıyla önceleri bilgi verme amaçlı olarak, okulların ana sayfalarına ulaşmayı sağlayan 'Ana Sayfa' (Home Page) ve literatür tarama kolaylığı sunan kapsamlı internet siteleri ile karşımıza çıkmıştır (Yalın, 2008: 10). Elektronik öğretim uygulamaları içerisinde Siber Lise (Cyber Lycee) önemli bir örnektir. Merkezi Oregon' da bulunan Cyber Lycee, Japonya, Kore, Türkiye gibi farklı yerlerden binlerce öğrencisi ile faaliyettedir (Yalın, 2008: 11). Bugün, elektronik öğretimin gelişiminin bu denli hızlanması, dünya da birçok e-öğretim programının ve kurslarının her gün artmasını ve birçok üniversitenin bu yöne önemli bir maddi kaynak ayırmasını sağlamıştır (Fayyoubi, 2009: 1).

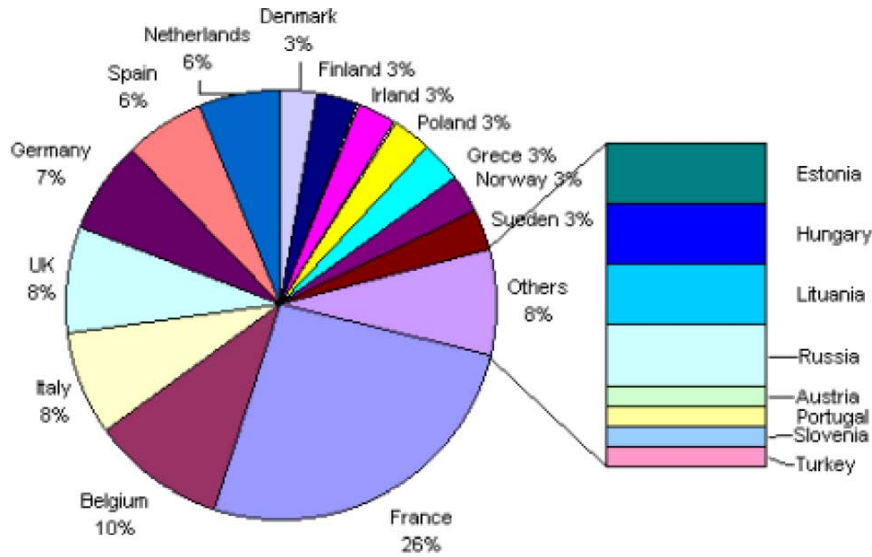
Dünyadaki gelişmiş ülkelerin birçoğu sanal ortamları kullanarak uzaktan eğitim vermektedirler. Dünyada, uzaktan eğitim sürdüren ülkelerin sayısı günden güne artmaktadır. İngiltere'de Open University, Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Teknoloji Üniversitesi (National Technological University), Almanya'da Hagen Üniversitesi, Türkiye'de Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim çalışmalarını uzun yıllardır başarı ile yürüten üniversitelerden sadece birkaçıdır (Daş ve Varol, 2001: 1). Bunların yanı sıra, dünya çapında birçok üniversite ve eğitim kurumu, geleneksel eğitimi destekleyici nitelikte internet üzerinden ders açarken, tamamen internet

üzerinden program açan bazı üniversiteler de bulunmaktadır. Bu üniversiteler günümüzde Sanal Üniversite (virtual university) olarak adlandırılmaktadır (Nart, 2007: 4).

New York State Üniversitesi bünyesinde 1995-1996 yılları arasında 8 e-öğretim programı ve 119 öğrenci mevcutken, 2000-2001 yılların için yapılmış istatistiklerde 1.500 den fazla kurs ve 38.000 öğrenci olduğu tespit edilmiştir (Duffy and Kirkley, 2004: 3).

Elektronik öğretime dünyada artan talep; eğitimde farklı bilişsel özelliklere sahip öğrencilere hitap etme, eğitim giderlerini azaltma, etkili ve hayat boyu öğretim amaçlama gibi beklentilere cevap vermede önemli bir yükseliş yakalamıştır. 2001 yılında Fransız Noir sur Blanc telekomünikasyon firmasının başlattığı E- Learning Europe Survey (E-öğretim Avrupa Araştırması) de 90 lı yılların başlangıcında, evden çalışmanın yaygınlaştığı dönemde e-öğretimin yükselen bir değer olarak eğitim alanında yepyeni bir piyasayı ortaya çıkardığı vurgulanmıştır. Araştırma kapsamında binlerce enstitü ile iletişime geçilmiş, tüm Avrupa ülkelerinde e- öğretim uygulayan yükseköğretim kurumları e-öğretimin varlığı açısından incelenmiştir.

Araştırma sonuçları 120 örneklem enstitü içinde derlenmiştir. Grafik 1’ de Avrupa ülkeleri sıralamasında e-öğretimin en büyük oranda yaygınlaştığı Fransa’ yı Belçika, ardından İtalya ve İngiltere izlemiştir.

Grafik 1. Avrupa’ da 2001 yılı itibari ile e-öğretimin uygulandığı ülkeler ve oranları (Fournier, 2001: 1).

Yapılan araştırmada e-öğretimin gelişme potansiyeli ile ilgili bilgi edinme amacıyla yöneltilen sorulara verilen cevapların 3 yönde eğilim gösterdiği belirtilmiştir. Buna göre enstitüler; Direnen Enstitüler, Pasif Enstitüler, Entegre Enstitüler olarak gruplara ayrılmaktadır.

Direnen Enstitüler, örneklemin yalnızca %10 unu kapsamaktadır. Bu enstitülerde e-öğretim uygulamalarının programlara dahil edilmesiyle ilgili herhangi bir düşünce ya da planın olmadığı, klasik pedagojinin etkili olduğu düşüncesi ile birlikte teknolojik birtakım ‘ gereç’ lerin eğitim programına eklenmesi ihtimali mevcuttur. II. Gruptaki Pasif Enstitüler, örneklemin %52 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Her ne kadar klasik öğretim oranının yanında ikinci planda olsa da, bu enstitüler e-öğretim gerçeğini benimsemiş kurumlardır. E-öğretim geliştirme adına organize olunmamış, girişimler yetersizdir. Mevcut programların çoğunluğu kişisel bir takım girişimler sonucu kaydedilmiştir. Kısacası e-öğretimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yeterli altyapı ve istek bu ki grupta yoktur.

Son olarak III. Grup enstitüler, entegre enstitüler olarak adlandırılmıştır. Araştırmada örneklemin %36’ sını oluşturan grupta diğerlerinin aksine e-öğretim

önemli bir rodedir. Bu grupta e-öğretim, eğitim öğretim programlarının bir kısmını ya da tamamını kapsayacak şekilde uygulanmaktadır. Araştırmada örnekleme kapsadığı yüzdelik dilime bakıldığında e-öğretime kayıtsız kalan enstitülerin yalnızca %10 olduğu görülmektedir.

2.5. Türkiye’de E-Öğretimin Gelişimi ve Günümüzdeki Durumu

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamaları 1924 yılında Dewey’in sunduğu öğretmen eğitimi ile gündeme gelmiş, öğretmen açığının mektupla eğitim yoluyla giderilmesi çalışmaları başlatılmıştır (İşman, 2003: 407). Basılı doküman dağıtımıyla devam eden uzaktan eğitim girişimleri görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasından bir süre sonra, 1941 yılında ziraat alanı ile ilgili olarak radyo aracılığı ile, daha sonra 1968’de Milli Eğitim Bakanlığı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezi tarafından hazırlanan program ise televizyon aracılığı ile geniş kitlelere ulaşmış ilk başarılı uzaktan eğitim girişimi olmuştur (İşman, 2003: 409).

‘Bu deneme niteliğindeki çalışmalardan sonra 1962 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurası’nda okullara çeşitli sebeplerle devam imkanı bulamayan okul çağındaki çocukları, yetişkin yurttaşlardan mesleki bilgi ve kültürünü arttırmak ve daha yüksek derecedeki mesleki ve teknik okulları dışarıdan bitirme imtihanlarına girmeye imkan sağlamak, çalıştıkları iş yerlerinden ayrılmadan bilgilerini arttırmak ve daha yüksek kademelere ulaşmak isteyenlerin mektupla öğretim yoluyla yetiştirilmelerinin kararlaştırılmasından sonra MÖM yönetmeliği çıkartılmıştır. 1966 yılına girildiğinde Mektupla Öğretim Merkezi genel müdürlük olarak örgütlenmiş ve mektupla öğretimi örgünve yaygın eğitimde başarı ile uygulamıştır’ (Çallı, İşman, ve Tokur, 2001:1).

Anadolu Üniversitesi, bünyesindeki Açık Öğretim Fakültesi ile uzaktan eğitim alanında dünyada ilk on açık üniversite arasına girmiş ve 1980’ lerde başladığı uzaktan eğitim sürecinde çoğunlukla tv kanalı yoluyla öğrencilere ulaşmıştır. Halen Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Bilgi Yönetimi Önlisans Programını Uzaktan Öğretim yöntemi ile yürütmekte, bu alanda iki yıllık eğitim öğretim sunmaktadır (Coşgun, 2007: 11; Nart, 2007: 11)

1992 de Fırat Üniversitesi’nde kurulmuş olan FIRAT RTV üzerinden bilgisayar alanında sertifika programları düzenlenen ve 2 Ekim 1992 tarihinden beri kesintisiz her gün yerel yayın yapılan birime sahiptir. Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim

Fakültesi binası içerisinde kurulan ve RTÜK'ten lisanslı kapalı devre televizyonu sayesinde de laboratuvarlar ve stüdyoda bulunan öğrencilere bazı derslerde uzaktan eğitim programları yürütülmektedir (Daş ve Varol, 2001: 6-7).

Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi 1999-2000 eğitim öğretim yılında internete dayalı deneme sınavları ile başlattığı e- öğretim çalışmalarına, 2002-2003 öğretim yılında alıştırmaları eklemiştir. 2003-2004 öğretim yılında ders kitapları ve televizyon programlarının internet üzerinden yayınına başlanmıştır, 2004-2005 öğretim yılında ise e- Danışmanlık hizmetleri başlatılmıştır. (Coşgun, 2007: 11-12).

Yaygınlaşan ve geliştirilen uzaktan eğitim uygulamaları resmi kurumların yanı sıra, özel eğitim kurumları tarafından da uygulanmaya başlamıştır. 1973- 74 yıllarında yapılan istatistik verilerine göre beş özel kurumun uygulama yaptığı belirtilmiştir, Ankara ve İstanbul merkezli bu uygulamaların ilki FONO tarafından yabancı dil alanında gerçekleştirilmiştir. Diğer alanlar; hazır giyim, otelcilik ve fotoğrafçılık gibi alanlardır (Alkan, 1996: 22). Teknolojik gelişmelerin sonucu olarak uzaktan eğitimin Türkiye' de e-öğretim kavramına dönüşmesi, internet üzerinden, ODTÜ Enformatik Enstitüsünün öncülüğünde 1996 yılında başlatılmıştır (Nart, 2007: 11).

Bilkent Üniversitesi, uzaktan etkileşimli, video konferans sistemi ile Amerika' daki üniversitelere bağlantı yapabilmekte, on-line ders yapıp iletişimde bulunabilmektedirler. Üniversitenin bu alandaki diğer uygulaması ise, İşletme Bölümü son sınıf öğrencileri ile Rhode Island Üniversitesi İş Dairesi Bölümü son sınıf öğrencilerinin İşletme Politikası dersi kapsamında olaylara birlikte çözüm getirme ve proje geliştirmeleridir (Yalın, 2008: 13).

Sakarya Üniversitesi, e-öğretim uygulamalarına 1997 yılında başlamış, internet tabanlı 3 dersin açılacağı alt yapıyı 2000-2001 yılında tamamlamıştır. Bu dersler Temel Bilgisayar Bilimleri, Temel Bilgi Teknolojisi Programlama Dilleri ve Enstrümantal Analizdir. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi bünyesinde derslere kayıt edilen öğrencilerin sayısı 1286 ve ziyaretçi öğrencilerin sayısı da 450 olmuştur (Çallı, İşman, ve Torkul, 2001: 6).

Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim Meslek Yüksek Okulu, web tabanlı öğretim yolu ile Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama, Bilgi Yönetimi, Muhasebe, Web Teknolojileri ve Programlama ile İşletme alanında bölgesel ve ulusal ekonominin işlerliği için nitelikli ara kademe elemanı yetiştirmekle sürdürecektir (GÜ UEMYO Web: uemyo.gazi.edu.tr).

Ülkemizde 1974 yılından bu yana yüksek öğretimi kapsayan uzaktan eğitim uygulamalarında gelinen nokta, dünyadaki diğer üniversiteler ile interaktif olarak derslerin paylaşılması, ortak kazanımlar elde edilmesi, küresel bilgi transferi ve mesleki açıdan öğrencilerin vizyonunu sınırlar dışına taşıma aşamasındadır. Gelişmelerin eşzamanlı takip edilmesi güncellik bakımından eğitimin kalitesini artırırken, bu eğitimin gerektirebileceği kaynakları önemli ölçüde azaltmaktadır.

Günümüzde halen devlet ve vakıf üniversiteleri tarafından uzaktan eğitim ile ilgili yatırımlar yapılmakta, programlar tasarlanmakta, teknolojinin yeni imkanları dünyada ve ülkemizde gelişmeler takip edilmektedir. E-öğretim çalışmalarını geliştirmekte olan üniversitelerimize Bilgi Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Mersin Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi bunlara birer örnektir (Coşgun, 2007: 12).

2.5.1.Uzaktan Eğitim İle İlgili Yönetmelik

Uzaktan eğitim ile ilgili son çıkarılan yönetmelik, 01.03.2000 tarihli ve 23980 sayılı resmi gazetede yayınlanan Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliğidir. Enformatik Milli Komitesi, Yükseköğretim Yürütme Kurulu'ndan, Üniversitelerde enformatik (bilişim) alanında çalışmalar yapan ilgili bilim adamlarından, Türk Telekomünikasyon A.Ş' den TÜBİTAK ve ULAKBİM' den olmak üzere toplam 18 üyeden oluşur. Komitenin görevleri, üniversitelerce uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmalarını izlemek, değerlendirmek ve koordine etmek ve Yüksek Öğretim Kurulu'na öneride bulunmaktır. Bu kapsamda, Enformatik ve uzaktan eğitim çalışmalarını yapan yüksek öğretim kuruluşlarına ve mensuplarına çalışmalarında yardımcı olmak ve yapılanları değerlendirmek komitenin sorumlulukları arasındadır (Anonim 5).

Uzaktan eğitim alanında halen bazı yasal düzenlemeler gereklidir. Bunlardan bazıları; ders yükü tanımı, ek ders ödemeleri, web de yayınlanacak ders notları ve telif haklarıdır Uzaktan eğitimde teknik ve pedagojik standartların sağlanması, yeni

yaklaşımlar ve teknik donanımlar geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve kontrolü sorumluluğunu üstlenmiş kurumlar veya projeler mevcuttur. Bunlardan bazıları; AICC (Aviation Industry Committee), CBD (Computer-Based Education) ARIADNE (Alliance of Remote Instructional Authoring and Distribution Networks for Europe), LTSC (Learning Technologies Standards Committee), IMS (Instructional Management System) (Coşgun, 2007: 12).

2.6. E-öğretimde Uygulanan Ders Yazılımları

E-öğretimde farklı kuramlar çerçevesinde geliştirilen ders yazılımları söz konusudur. Bilgisayar destekli öğretimde en çok kullanılan ders yazılım türleri: Özel ders, Alıştırma ve Benzeşim (simulation) dir (Yalın,2008: 134).

2.6.1. Özel Ders

Yalın'a göre özel ders yazılımları öğrencinin dikkatini çeken ve genel bilgi veren detaylı bir giriş bölümü ile başlar. Bundan sonraki her aşama içinse, bilgi sunma, bilgiye yönelik soru yöneltme, öğrencinin cevabını alma, cevabı değerlendirme ve uygun bir geri bildirim verme etkinlikleri yer alır (Yalın,2008: 135–136).

Özel ders yazılımlarında giriş bölümü:

- İlgi çekme,
- Öğrenciyi hedeften haberdar etme,
- Program kullanımını içeren yönergeler verme,
- Önceki bilgileri hatırlatma ve buna ek olarak konunun genel hatlarını içeren bir özet veya şema verilerek giriş bölümü tamamlanır (Yalın,2008: 135-136).

Özel ders yazılımlarında 'Giriş' bölümünün ardından bilginin sunulması, anlaşılır düzeyde bilgilerin verildiği bölümdür.

'Soru-Cevap' kısmı verilen bilgiye yönelik kısa cevaplı soruların yöneltildiği bölümdür. Soru cevap konunun anahtar noktalarını dolayısıyla konu özetini ortaya koyarken öğrencinin kendi kendisini değerlendirmesine olanak verir. 'Cevabı Değerlendirme' bölümünde doğru cevaplar öğrenciye verilir, ardından verilen

'Geribildirim' ise öğrencinin konunun yeteri kadar anlaşılıp anlaşılmadığını göreceği ve konu tekrarı yapıp yapmaması konusunda karar verebileceği bölümdür (Ünsal, 2002: 3).

2.6.2. Alıştırma

E-öğretimde sıklıkla kullanılan bir diğer program türü ise Alıştırma ve Benzeşim dir. Alıştırma ve benzeşim bilgisayar destekli öğretimin klasik programlarından. Yaygın olarak bilinen bilgisayar destekli yazılım türlerinden hazırlanması en kolay olanıdır (Demirel ve Yağcı, 2001: 123).

Demirel ve Yağcı' ya göre, program işleyişi şu şekildedir:

- Bilgisayar öğrenciye bir soru sorar,
- Öğrenci sorunun yanıtını girer,
- Bilgisayar cevabın doğruluğunu kontrol eder,
- Bilgisayar öğrenciye geri bildirim verir. (Doğru veya yanlış)

2.6.3. Benzeşim

Benzeşim programları, bir takım olay ve durumları modelleyerek bu olay ve durumlar hakkında bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan yazılımlardır. (Yalın, 2000: 146).

Benzeşim yazılımlarında;

- Senaryo,
- Modelleme,
- Öğretim Taktik ve Stratejileri unsurlarından meydana gelir (Yalın, 2008: 146).

Benzeşim yazılımlarında öğrenciler karmaşık becerileri gerçek durumlarla karşı karşıya gelerek öğrenmekte, bir oyun çerçevesinde belli roller alarak ekonomik, sosyal ve çevre sorunlarını öğrenmeye çalışmaktadırlar (Yalın, 2008: 147).

2.7. E- Öğretimin Etkililiği

E-öğretimin etkililiğini ortaya koymaya yönelik araştırmalarda ölçülen, bir öğretim aracı olarak teknolojinin ve kullanılan sistemlerin etkililiği, kullanışlılığı ya da

kişilerin sistemle ilişkilerinin başarı dereceleri olabilmektedir. Bunun aksine öğretime etkisi ders kazanımları ile ölçülmelidir (Jekinson, 2009: 2).

Uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili tartışılan asıl konu, yüz yüze eğitime oranla etkililiğidir. Uzaktan ve etkileşimli şekilde yönlendirilen eğitim uygulamalarıyla klasik, yüz yüze eğitimi karşılaştırmalı olarak inceleyen birçok enstitü, sonuç olarak öğretim hedeflerine ulaşmada önemli ölçüde etkili bir fark olmadığını göstermiştir.

Araştırmalar uzaktan eğitimin öğrenciyi yönlendirme yönünün klasik sınıf ortamındaki yönlendirmelerden daha etkili olduğu, dolayısıyla öğrenmeyi olumlu etkilediğini ortaya koymuştur. Yönlendirmelere ve uzaktan eğitimin etkililiğine uygulamada baz alınacak öğretim yaklaşımı ve teknoloji etki etmektedir (Hendel and Dündar,1996: 1) E-öğretim, iyi uygulandığı zaman klasik eğitim ortamı kadar hatta klasik öğretime oranla daha iyi sonuçlar verebilir. Öğrenci için zorlayıcı, motive edici ve zengin bir öğrenim deneyimi olabilir' (Choy, 2007: 2). Yapılan bir araştırmada e-öğretimin iletişimi arttırmanın yanı sıra, sorumluluk duygusunu yoğunlaştırdığını ve eğitim sürecinde keşfetme tecrübeleri zenginleştirdiğini göstermiştir. Bu da, öğrencinin teknoloji kullanımında hazır bulunuşluk düzeyinin yeterli derecede olması gerektiği, içerik ve uygulamaları yeni bilgilere ve hatta deneyime dönüştürülebilmesi gerektiği düşüncesini desteklemektedir (Choy, 2007: 2).

AFT (2001) tarafından e-öğretimin etkililiği ile ilgili yapılan bir araştırmada 200 kişilik öğrenci örnekleminin %84' ü online öğretimi tekrar tercih edeceğini, %54'ü aldıkları online eğitimin kampüs eğitimi oranında iyi olduğunu, %18' i uzaktan eğitimin performansının zayıf olduğunu ve %28'i kampüsteki eğitime daha iyi performans gösterdiklerini belirtmiştir (Duffy and Kırkley, 2004: 3).

2.8. E- Öğretimin Avantajları

Uzaktan eğitimin gelişme potansiyelinde birçok enstitü ve kuruluş büyük ilgi göstermektedir. Günümüzde birçok insan e-öğretimin performans, bilgi ve beceriyi arttıracak, öğretimin kalitesini yükselterek eğitime erişme imkanı verecek ve böylece eğitim masraflarını azaltacak gücüne inanmıştır (Seddon and Biasutti, 2009: 1).

Bu anlamda e-öğretimin temel yararı, Ünsal' ın (2002) tanımında da yer almaktadır: 'bilgi ve performansı arttırmak için gerekli olan çözümleri sunan, öğretimin yanında güncelleştirilmesi, kaydedilmesi, kullanılması ve paylaşılması gibi süreçleri kapsayan ağ bağlantılı bir sistemdir' (s:4)

Uzaktan eğitim sistemlerinin en önemli noktası, öğrenci ile öğretmen arasındaki yüksek seviyedeki etkileşimdir. Bu etkileşim, öğrenci ile öğretmen arasında var olmakla kalmaz, öğrenciler ile öğrenciler ve öğrenci ile ders ortamı arasında da gerçekleşir. Kısacası uzaktan eğitim sadece planlanmış eğitimi vermekle kalmaz, öğrencileri, birbirleri ile ortaklaşa çalışmaya, bilgiyi paylaşmaya, farklı kültürleri öğrenmeye ve yeni deneyimleri yaşamaya yönlendirerek, sosyal alanda gelişmelerini de sağlar (Vural, 2007: 2).

Tanımdan da anlaşılan, öğrenci ve öğretmenin aynı ortamlarda olmadığı hallerde öğrenciler arası iletişimle akran öğrenmelerinin desteklenebildiği çok yönlü iletişimin sağlanabildiği interaktif ortamlarla eğitim aynı anda hem kişisel hem toplu şekilde gerçekleştirilebilmektedir.

Eğitim maliyetlerini düşürmesi, eğitim amaçlı kurumlar hariç, özel şirketlerin meslek içi eğitimlerinde uzaktan eğitimi tercih etmelerine sebep olmuştur. Giderler elbette ilk planda olmamakla birlikte, eğitim kalitesinin artışında ve giderlerin azaltılmasında e-öğretimi uygulayan enstitülerden olumlu dönütler alınmıştır (OECD, 2005:6). E-öğrenme yeni bir kavram olmasına karşın, geleneksel öğretim ve bilgisayar yönetimli öğretime göre avantajları vardır.

Horton' a göre, e-öğretim;

- Öğrenciyi aktif konuma getirerek kapsamlı öğrenmeler sağlar,
- Daha iyi düşünme becerileri geliştirir,
- Kişileri cevaplamadan önce düşünmeye sevk eder,
- İşbirlikli öğrenmeyi teşvik eder,
- Etkili öğretim teknolojileri uygular,
- Öğretimde yer kısıtlamasını ortadan kaldırarak daha çok kişiye ulaşır
- Görsel, işitsel, analitik zeka tiplerine hitap eder (Horton, 2000: 22-24).

Öğrenci kendi öğreniminden sorumlu durumdadır, öğrenme hızlarını kendileri belirlerler dolayısıyla sınıf ortamına ayak uydurma zorunluluğu yoktur. Etkileşimli ortamlar sayesinde öğrenciler arasından iletişim kurulması sağlanır (Ünsal, 2002: 5).

E-öğretim gerektiğinde veri tabanları ile eş zamanlı çalışarak dünya üzerindeki en geniş sanal kütüphane olanağı sunar (Nart, 2007: 7). Bu sayede ön hazırlıklar istenildiği zaman ve kaynak sıkıntısı olmadan yapılabilir (Shirley, Haynes, Smith, 2006: 133). E-öğretimin yararlarına evrensel bakıldığında ise, eğitimi demokratikleştirme, eğitilmiş insan sayısını arttırma, yaşam boyu öğrenme ile toplumlara, öğrenmeyi öğrenmiş bireyler kazandırma gibi çeşitlenmekte olduğu görülebilir (Alkan, 1996: 8).

Geleneksel öğretim ortamlarında sosyal ilişkilerden kaynaklanabilecek liderlik vb. herhangi bir üstünlük yerine bireysellik mevcuttur. Bu sebeple kişiler öğrenme ortamlarına eşit oranda katkıda bulunurlar. Aynı şekilde, sosyal ortamlarda belli bir kesimin baskınlıklarının ders ortamına yansması söz konusu değildir.

<u>Geleneksel Öğretimdeki unsurlar</u>	<u>E-Öğretimdeki karşılığı</u>
Dereceler, düzeyler ve diplomalar	Yeterlilikler ve sertifikalar
Fiziksel sınıflar	Sanal ortamlar
Öğretmen merkezli	Öğrenci merkezli eğitim
Sunuş biçimi.....	Buluş veya keşfetme biçimi
Bilgi aktarımı.....	Öğrenmenin kolaylaştırılması
Bağımsız çalışma.....	Takım çalışması
Merkezi örgütler.....	Yerel organizasyonlar
Standartlaşmış içerik.....	Bireyselleştirilmiş içerik
Yerel ve ulusal topluluk	Evrensel topluluk

Şekil 1. *E-öğretim ile geleneksel öğretimde değişen eğilimler* (Yeniad, 2006: 44).

Şekil 1 de görüldüğü gibi e-öğretim geleneksel öğretimle öğretim ortamı, öğretmen-öğrenci rolleri, çalışma stili, elde edilen sonuçlar bakımından taban tabana farklıdır. Bu, öğrencinin eğitimde bireyselliğinin göz önüne alınması ve eğitim kalitesi açısından önem arz etmektedir.

Öğrenciler, uzaktan eğitimde, bilgisayar başında yalnızdır. Öğreticiler, öğrencilere yollarını kaybetmemeleri için bilgisayar aracılığıyla yardımcı olmalıdır. İnternet ortamının teknolojik imkânları, yeni pedagojik imkânları ve yaklaşımları da beraberinde getirmiştir (Vural, 2007: 9–10).

Öğrencilerin interneti eğitim aracı olarak kullanmaları, kendi seçimlerini yapmaları ve öğretim planlarında kişisel ihtiyaçlarını etkili kılmaları klasik eğitim yolu ile öğretimdeki öğrenci öğretmen rollerini değiştirerek, öğrenciyi aktif durumda tutacaktır. Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uzaktan eğitimin sağladığı avantajlarının korunması ve kaliteli öğrenmelerin sağlanması için etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.9. Eğitimde Program Tasarımı

Yunanca bir kelime olan ‘program’ iş bölümünü, yapılacak iş sıralamasını ve genel olarak zamanlamayı kapsayan bir anlama sahiptir. Eğitimde program ise, kavram olarak müfredat, ders programı vb. anlamlarda kullanılır. Eğitim programı kavramı için literatürde farklı tanımlamalara rastlamak mümkündür. Saylor ve Alexander, ‘okulun, okul içi ve dışındaki tüm durumlarda arzu edilen çabalara ulaşmak için giriştiği çabaların tümü’ olarak tanımlamıştır (Büyükkaragöz, 1997: 1).

Variş (1997) ise eğitim programını: ‘Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri içine alan bir çerçeve’ olarak tanımlamıştır. Ülkemizde eğitim programı geliştirmede dikkat edilen en genel husus, Milli Eğitim teori ve politikalarını, program doğrultusuyla uygulamaya dönüştürmek, bu bilinçle belirlenen hedef ve davranışları gerçekleştirme sorumluluğu taşımaktır’ şeklinde açıklamıştır (s:31-32).

Eğitim kurumu amaçları ile ilgili genel yönerge göz önüne alınırken, milli kalkınma hedefleri, mesleki kalkınma hedefleri, ders ve konuların hedeflerine ulaşma

amaçlarının yanı sıra, kültürel hedefler ve öğrenci hedefleri de bulunmaktadır. Eğitimin toplumdan ayrı düşünülemeyeceği bir düzende hedefler hiyerarşisi, toplumun hedeflerini eğitime yansımaları olarak ifade edilebilir.

Eğitim programları, tanımlarda belirtildiği üzere eğitimin hedeflerinin ortaya konması, zamanlama ve hedeflere ulaşmada izlenecek strateji ve yöntemleri içine alan, bu bağlamda hedeflerin ne derece gerçekleştirilebildiğinin ölçülmesi açısından gereklidir. Bu bağlamda eğitim programının bu amaçları gerçekleştirebilmesi için; ne öğretilecek, kimin tarafından, ne için, ne zaman ve ne ile öğretilecek sorularına verilecek cevaplar bir eğitim programının dayandırıldığı temelleri ifade eder. Başka bir ifadeyle bir eğitim programı hazırlanırken içinde bulunulan sosyal çevre ile konu alanının ilişkisinin göz önüne alınması gereklidir, bu şekilde eğitim programının toplumdaki gerçekliğine ve gerekliliğine değinilmiş olunur.

Eğitim programları, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik olguların yanı sıra, epistemoloji, psikoloji ve aksiyoloji bilim dallarından ve felsefeden beslenir. Program geliştirme, bu alanlarda yapılan çalışmalar göz önüne alınarak doğru temellere oturtulmayı gerektirir (Varış, 1997: 94).

Eğitim felsefesi, eğitim program temellerinden biridir. Eğitim felsefesi olmaksızın amaçlanmış bir program doğru temeller üzerine oturtulamaz. (Büyükkaragöz, 1997: 7).

Eğitimin psikolojik temeli, eğitim psikolojisidir. Program geliştirme, bir konunun farklı kaynaklardan aktarımı değil, program içeriğini bilimsel bir tutum ve araştırmacı bir yaklaşımla geliştirerek davranış değişikliği elde etme süreci olduğuna göre, eğitim psikolojisinin temellendirilmesi gereklidir (Varış, 2007: 17). Eğitim psikolojisi alanında yapılan araştırmalar sonucunda eğitim programlarının neyi, ne kadar süre ile ve ne sıklıkla yapılması gerektiği konusunda bulgular elde edilmekte, yeni yaklaşımlar geliştirilmektedir (Büyükkaragöz, 1997: 7).

Eğitim programı, temelde kimin için yapıldığıyla doğrudan ilişkilidir. Eğitimin bireysel temeli bireye dönük ve bireyin ihtiyaçlarını iyi tanımlamaktan geçmektedir. Kişilerin ihtiyaç ve hazır bulunuşluk düzeyi göz önüne alınmaksızın oluşturulan bir programdan başarı sağlanması gerçekçi olmaktan uzaktır. Eğitim programının

gerektirdiği araç-gereç ve koşulların yeterliliğine ihtiyaç vardır. Eğitim programları koşulların eksiksiz olduğu bir ortamda uygulanabilir. (Büyükkaragöz, 1997: 7).

Günümüzde eğitim programlarının herhangi bir teoriye dayanmadığı görölmektedir, eğitim programı tasarımı kuramsal bir temele dayanmak zorundadır. Őimdiye dek birçok model geliştirilmiş ve denenerek başarısı kanıtlanmıştır. Eğitim programlarında teori geliştirmenin belirlenmiş herhangi bir yöntemi olmamasından dolayı, program geliştirmede diğer disiplinlerden teori ödünç almak (sosyoloji, psikoloji, antropoloji vb) gibi yöntemlere başvurulmuştur. Bu konuda net bir yöntemin olmaması eğitim program modeli oluşturmada karşılaşılan bir güçlüktür (Büyükkaragöz, 1997: 206).

Eğitim programlarında model geliştirmede amaç, karmaşık olan eğitim sürecini anlaşılabilir düzeyde planlamak ve başlıklar altına almaktır. Modellerin, öğretim sürecini planlamada öğrencinin ihtiyaçları üzerinden hareket etmesi öğrencinin öğretim sürecini kendi açısından değerlendirmesi açısından gereklidir. Bu, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımına uygun modellerin en önemlileri, Weinstein ve Fantini Modeli, Taba Modeli, Tyler Model, Hunkins Modeli ve Wulf ve Schave Modeli dir.

Öğretim modellerinde öğrenci merkezli yaklaşımı benimseyen Taba Modeli, programlamayı tümevarım yaklaşımıyla ele almaktadır. Sekiz aşamada ele alınan program;

1. İhtiyaçların saptanması,
2. Amaçların belirlenmesi,
3. İçeriğin seçimi,
4. İçeriğin düzenlenmesi,
5. Öğrenme yaşantılarının belirlenmesi,
6. Öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi,
7. Neyin nasıl değerlendirileceğinin belirlenmesi,
8. Program öğelerinin sırası ve ilişkilerin kontrolü olarak ifade edilmiştir.

2.10. Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı

2.10.1. Tanımı

Kızılca'ya (2007) göre Öğrenci merkezli öğretim:

Bireysel özellikleri dikkate alarak, bilimsel düşünme becerisine sahip, öğrenmeyi öğrenmiş, üretken, bilgiye ulaşım kullanabilen, iletişim kurma becerisine sahip, evrensel değerleri benimsemiş, teknolojiyi etkin kullanan ve kendini gerçekleştirmiş bireyler için eğitim sürecinin; her aşamada öğrenci katılımını sağlayacak biçimde yeniden yapılandırılması olarak tanımlanmıştır (s:16).

Başka bir tanımla, öğretim sürecinin içine aldığı diğer unsurlardansa (öğretmen, danışman vb) öğrenci ihtiyaçlarına (müfredat, ders içeriği, derslerin etkileşimi vb.) odaklanan bir öğretim yaklaşımıdır (Anonim 2).

Öğretmenin nasıl öğrettiği ile değil öğrencinin nasıl öğrendiği ile ilgilenen öğrenci merkezli öğretim yaklaşım, bu bakımdan öğrenmenin temellerine iner (Wohlfarth, Rademacher, Karakas, Courcier, Lindsey, 2008: 67). Bu temellerde öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı öğrencinin kendi öğrenmesini keşfidir. Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımında kişilere kendi tercihlerini yapma, kararlarını verme, problem çözme gibi birtakım yetkilerin verilebilmesi mümkündür (Pulist, 2009: 1).

'Eğitim anlayışının değiştiği günümüzde, eğitim sistemlerinin değişimi de kaçınılmazdır. Ders kitaplarında sunulan bilgiyi ve aktarıcısı olan öğretene merkeze alan eğitim anlayışları yerine; bilgiyi farklı kaynaklardan edinen ve sürekli gelişimi öngören öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışı değişen eğitim sisteminin odak noktasıdır' (Anonim 3)

Öğrenci merkezli pedagojik tasarım öğrencinin neyi öğrenmek istediği, öğrenme tercihlerinin neler olduğu ve onlar için neyin anlamlı olduğuna işaret eder. Öğrenci merkezli yönlendirmenin, American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Derneği) tarafından belirlenmiş temel prensipleri;

- Merak uyandırarak anlamlı yoldan motive etme,
- Anlamlı yollardan güncel bilgidan temel bilgiye işaret etme
- Kişinin kendi tercih ve kontrol haklarını koruma,
- Kişiler arası sosyal gelişimi destekleme,
- Düşünme ve ilişki kurma stratejileri geliştirme ve
- Bilgiler ve tecrübeler arasında ilişki kurma olarak özetlenebilir. (Duffy and Kırkley, 2004: 186), (APA, 1997: 2-3).

Yukarıda sıralanan prensipler öğrenci merkezli öğretimin yanı sıra yaşam boyu öğrenmeyi desteklemektedir. Buna ek olarak, kontrolü öğrencide olan programlar diğer programlara oranla daha motive edicidir (Huang, 2002: 34).

Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uzaktan eğitimin sağladığı avantajlarının korunması ve kaliteli öğrenmelerin sağlanması için etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. E-öğretimin avantajları, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımını destekleyici eğitim ortamını yaratmada, öğrenci farklılıklarını gözeten, esnek, planlama sorumluluğunu öğrenciye veren programlar tasarlamada etkilidir (Cubukcu, 2008: 155).

E-öğretimde geleneksel öğretim ortamındaki dersler öğretim materyalleri ile yer değiştirmiştir. Bir ‘eve servis’ ve kaynak aracı olarak internet, klasik eğitimi ‘istek üzerine eğitim’ haline getirmiştir. E-öğretimde öğreticinin faydası etkili şekilde yönlendirebilme ve problem çözme becerisinin gelişmesini sağlama şeklini almıştır.

2.10.2. Kuramsal Temelleri

Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı, literatürde Yapılandırmacı eğitim kuramı kapsamında ele alınmaktadır. Bu bakımdan öğrenci merkezli öğretim yaklaşımını incelemek için ilk olarak yapılandırmacı eğitim kuramını ve bu kurama göre öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini açıklamak gerekir.

İlk bilgisayarlı öğretim sistemlerinde kullanılan öğretim yaklaşımı davranışsalci yaklaşımdır. Davranışçı okul düşüncesi, Thorndike (1913), Pavlov (1927) ve Skinner (1974) den yola çıkarak eğitimin gözlenebilir davranış değişikliği olduğunu savunmaktadır. Daha sonra bazı eğitimciler öğrenmenin her zaman gözlemlenemeyecek sonuçlarının olabileceğini kanıtlamış, davranışçı yaklaşımdan bilişsel öğrenme teorilerine geçiş başlamıştır. Bu teori, öğrenmenin motivasyonu, uzun süreli belleği ve düşünme süreçlerini kapsadığını ve öğrenmeye bu etmenlerin etki ettiğini savunmuşlardır. Çağdaş, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının Vygotsky (1978) ile başladığı söylenebilir (Akpınar,1999: 32).

Onunla birlikte, Dewey (1916), ve Bruner (1996) gibi yapılandırmacı eğitim kuramcıları da, bilginin sosyal etkileşimle beyinde kişi tarafından yapılandırıldığını söylemiş, daha yakın zamanda ise Jonassen (1995), Moller (1998) ve Petraglia (1998) yapılandırmacı kuramın internet temelli eğitimde uygulanması gerektiğini savunmuşlardır. Yapılandırmacı öğretim kuramına göre, kişi var olan bilgiyi benliğine göre işleyerek ve kişiselleştirerek öğrenir (Anderson, T, 2008). Başka bir ifadeyle, öğrenilmemiş bir bilginin dünyada bağımsızca var olmadığı, pasif şekilde beyine yerleşmediği, bunun yerine öğrenilen bilginin beyinde kişi tarafından yapılandırıldığıdır (Cubukcu, 2008: 155). Bu yaklaşıma göre iyi öğrenme, kişisel anlam kazandırılmış, uygulanmış, yaşanmış öğrenmelerdir (Anderson, 2008: 30).

Yapılandırmacı kuramda öğrenci ihtiyaçları ve tercihleriyle merkezdedir. Öğrenci merkezli yaklaşımda temel alınan anlayışa göre öğrenmek, tek yönlü yönlendirmelerden çıkmak ve yapılandırmacı, keşfedici bir anlayışa geçmek ile mümkündür(Anderson, 2008: 30). Buna göre öğrenme sürecinde yapılandırılan yeni bilgiler, daha önce öğrenilmiş bilgiler ve yaşanmışlıklarla etkileşim halindedir (Huang, 2002: 28).

Yüz yılı aşkın bir süredir John Dewey, Lev Vygotsky, Jean Piaget, Jerome Bruner, Ferriere, Rousseau, Freinet, Howard Gardner, Gianni Rodari, Bruno Ciari, Maria Montessori ve diğerleri deneyimler yaşayarak öğrenme, öğrencilerin kararlarını gözetererek ve ilgilerini içeriğe dahil eden öğretim uygulamalarını desteklemektedirler. Bu filozofların oluşturduğu düşünce yapısına göre, öğrenme yalnızca bilgi edinmeden ibaret değil, aynı zamanda kişilerin içinde bulunduğu kültürel çevre ve geçmişte edinilmiş deneyimlerle etkileşim halindedir. Öğrenci merkezli öğretim uygulayan

birçok öğretmenin yapısalcı, sosyal yapılandırmacı, insancıl yaklaşımdan etkilendiği söylenebilir (Anonim 4).

2.11. E- Öğretim Program Tasarımı

Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımında öğretim programı tasarımı öğrenciyi aktif konumda tutacak ve kontrolü öğrenciye verecek biçimde hazırlanmalıdır. (Pitrik, Derntl, Figl and Kabicher, 2008: 2) Avrupa ‘ da ‘öğrenci merkezli yaklaşım’ tanımlamasının, öğretim süreçlerinin ve programın öğrenci açısından bakılarak tasarlanması gerektiğini vurgulamıştır. Anderson (2008)’ a göre ise öğrenme, öğrenci açısından aktif bir süreç olmalıdır. Öğrenciler arasında anlamlı öğrenmeler kazandıracak iletişime yer verilen bir öğrenme ortamı sağlanmalıdır. İletişimi arttıracak işbirlikli çalışmalar desteklenebilir (s: 30).

Online bir ortamda bilgiyi, hazır bulunuşluk düzeyi ve ihtiyaçları öğrencilerinkinden farklı bir yönlendirici tarafından süzölmüş halde vermek yerine, ilk önce öğrenciler tarafından tecrübe edilmesi sağlanmalıdır. Bu, öğrenciye bilgiyi beyinde yapılandırma imkanı sunar. Online eğitimde bilgilerin benimsenmesi için zaman ayırmak gerekir. Ders içeriğine konu ile ilgili iliştirilen sorular öğretim süresince kullanılabilir ve içselleştirmeye yardımcı olur, aynı zamanda bilginin uzun süreli belleğe geçişini sağlar (Anderson, 2008: 31).

Bir öğretim modülünün, çalışma veya programının sonunda neyin biliniyor ya da yapılabiliyor olunacağını belirtmesi gereklidir. Bu, öğrencinin beklentilerini belirleyerek ders sonunda beklentilerine ulaşmış ulaşamadığı konusunda kendi kendilerini değerlendirmesini sağlar.

Programı başarıyla bitirmek için gereken kredi açısından gereken zamanın ve eforun belirlenmesi gereklidir. Başarısız olunma durumunda neden başarısız olduğunun açıklanarak geribildirim verilmesi sonuca ulaşmada etkili olacaktır (Anderson, T, 2008: 31), (Pitrik, Derntl, Figl and Kabicher, 2008: 1).

- Programda işlenecek olan konunun, ana hatları, anahtar noktaları ve varsa beceriler belirlenmelidir.

- Öğrenciye öğretim sürecinde yardımcı olacak, konuyla alakalı görsel materyaller belirlenmelidir.
- Öğrenciye öğretim sonucunu gösterecek bir değerlendirme stratejisi belirlenmelidir.
- Öğretim süreci, içeriğin gösterilmesine olanak sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Öğretim süreci, belirlenen öğretim aktiviteleriyle, yine içeriğe uygun şekilde sunulmalıdır (Shirley, Philip, Lewis Smith, 2006: 2).

İçerikteki aktivitelerin zorluk derecesi öğrenci düzeyine uygun hazırlanmalıdır. Farklı bir uygulama ise Anderson' un (2008) belirttiği gibi, hem kolay hem de zor aktivitelerin sunulması farklı düzeylerdeki öğrencilere hitap etmeyi ve herkesin katılımını sağlar (s:31).

Wohlfart ve diğerleri, (2008) Student Perceptions of Learner Centered Teaching (Öğrenci Merkezli Öğrenmede Öğrenci Tercihleri) konulu çalışmasında, Weimer'ın yaptığı Learner Centered Teaching: Five Key Changes to Practice (Öğrenci Merkezli Öğretim Pratiği İçin Beş Anahtar Nokta) araştırmasında ortaya koyduğu öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının sınıf içindeki beş anahtar uygulamasına dikkati çekmiştir. (s: 1). Bu noktalar şöyle sıralanmıştır:

- Eşitlikçi bir sınıf ortamında tüm öğrencilerin öğrenme yeterliğinin olduğunu kabul etmek.
- Ders içeriklerini gerçek yaşamdan izole edilmiş bilgiler bütünü olarak görmek yerine, öğrencilerin kritik düşünceler üretebileceği ve tartışabileceği bilgiler olarak görmek ve öğrencileri alandaki önemli sorular hakkında düşünmeye sevk etmek.
- Öğretmenin sınıftaki mutlak otorite olarak görülen rolünü, alandaki bilgi ve araştırmaların takipçisi olarak değiştirmek.

- Öğrenme sorumluluğunu öğrencilere vererek, kendi zayıf noktalarını ve güçlerini anlamalarını, öğrenme sürecinde otokontrollerini yapmalarını sağlamak.
- Öğrencilerin aldıkları notları, yalnızca öğrenme sonuçları olarak değil, öğrenmeyi destekleyecek birer araç olarak görmek.

Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımını konu alan birçok araştırma, yaklaşımın gelecek vaad eden sonuçlar gösterdiğini kaydetmiştir. Wells ve Jones (2005) öğretim sürecinde geleneksel öğretime uygun bilgilendirme sistemlerinin, işbirlikli ve yönlendirici şekilde öğretim görmüş öğrenciler için nasıl uyarlanabileceğini araştırmış, küçük çalışma grupları, kişisel iş dosyaları hazırlayarak ve öğrenci kontrolünde bir öğretim uygulamışlar, bu yöntemle uygulanan derslerin değerlendirmelerinde daha yüksek notların kaydedildiği görülmüştür. Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanan derslerde ölçülebilir öğrenmelerin daha az olduğu, buna karşın birlikte çalışabilme ve öğrenme sorumluluğunu alabilme gibi önemli becerilerin elde edildiği gözlenmiştir (s: 1).

Yaklaşımın öğrenci üzerindeki etkisini anlayabilmek için öğretim sürecine öğrenci açısından bakmak gerekir. Sınıfta değiştirilen öğrenci, öğretmen rolleri sınıftaki dengeleri öğrenci yönünde değiştirmektedir. Bu bakımdan, ders sürecinde uygulamalara maruz kalmak yerine uygulamaları gerçekleştiren taraf olarak öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının felsefesine uygun olan, bilgileri öğrencilerin açısından bakarak toplamaktır.

Wohlfart ve diğerleri (Sheras, Bennett, Simon, Pimentel ve Gabel)' nin 2007-2008 öğretim yılında yaptığı bir çalışmada, öğrenci merkezli öğretimin öğrenciler üzerindeki etkisini araştırmış, öğretim tecrübeleri ile ilgili sonuçları öğrencilerin ağzından raporlaştırmıştır.

Amerika' nın güneydoğusunda yer alan bir sanat okulunun psikoloji bölümünde ve yüksek lisans derecesinde uygulanmıştır. Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı uygulanan dersler tek bir Profesör tarafından, iki ayrı gruba ayrılarak işlenmiştir. Her iki gruptaki öğrenciler derslerinin öğrenci merkezli bir yaklaşımla işleneceği konusunda önceden bilgilendirilmişlerdir. Bilgilendirmede öğrenci

merkezlilik terim anlamıyla açıklanmış ve uygulamada Weimer' in ilkeleri üzerinde durulmuştur.

Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı her ne kadar öğrenmeye olan istek, sorumluluk sahibi olma, iletişim vb. ölçülmesi zor unsurlara dayandırılrsa da, Weimer, ilkeleri öğretim sürecinde öğrenci merkezliliği sağlama açısından etkilidir.

- Önceden hazırlanarak sabitleştirilmiş ders içerikleri yerine, daha öğrenci kontrolünde, soru ve tartışmalar üzerinden yürütülecek bir işleyiş izlenmesi, ders içeriği ile ilgili anahtar noktaları kapsayan özetler çıkarılması
- Öğrencileri ezbere iten çok seçenekli mini sınavlar, haftalık ev ödevleriyle yer değiştirmelidir. Haftalık ödevlerde konunun uygulaması, ilişkilendirilmesi ve değerlendirmesi yapılmalıdır.
- Ders içeriğini kapsayan tüm ders notları derslerden önce öğrencilerin ulaşabileceği ortak bir yerde bulundurulmalıdır. Bunun yanı sıra, dersin öğrenci merkezli yaklaşım uygulanmadan işlendiği döneme ait sınav soruları da öğrencilere sunulmalıdır.
- Öğrenciler ders içeriğinde istedikleri konu ile ilgili ödev hazırlama özgürlüğüne sahip olmalıdırlar. Ödev hazırlıkları ve ön kontroller notlu değerlendirme sisteminin dışında tutularak incelenmeli ve dönüt-düzeltilmeleri yapılmalıdır.
- Öğrenciler ödevleri ile ilgili önemli tarihleri belirlemeli ve belirli kriterler çerçevesinde, öğretmenden yönlendirmeler alarak bir dönem sonu ödevi hazırlamalıdırlar. Öğrenmede tatmin derecelerini ve zayıf noktalarını kavramaya çalışmalı, bu doğrultuda final notlarının ne olabileceğini öngörebilmelidirler.

Yapılan dersler sonucunda Weimer' in ilk ilkesi değerlendirildiğinde, eşitlikçi sınıf ortamındaki öğrencilerin pilot uygulamaya tepkileri çoğunlukla pozitif olmuştur. Öğrencilerin %71,4'ü sınıftaki dengenin kendilerine yöneldiğini 'sıklıkla' hissettiklerini, %86'sı bu denge değişiminin öğretimleri üzerinde 'çok' etkili olduğunu söylemiştir.

Weimer'in ikinci ilkesi olan 'Ders içeriklerini gerçek yaşamdan izole edilmiş bilgiler bütünü olarak görmek yerine, öğrencilerin kritik düşünceler üretebileceği ve tartışabileceği bilgiler olarak görmek ve öğrencileri alandaki önemli sorular hakkında düşünmeye sevk etmek' ile ilgili, öğrencilerin tamamı öğretimin bu açıdan bakıldığında, kendilerini ezber yapmak yerine düşünmeye, konular arasında ilişkilendirme yapmaya ve uygulamaya sevk ettiğini belirtmiştir. Likert ölçeğindeki %100 olumlu cevaba ek olarak yöneltilen açık uçlu soruların tamamında da öğrencilerin olumlu yönde düşündüğü görülmüştür.

Üçüncü ilke, öğrenciler tarafından değerlendirildiğinde, %92' oranla ile çoğunluk, öğretmenin otoriter yerine, öğrenme yolculuğunda bilginin takipçisi ve danışman rolündeki öğretmenin, öğrenmeye kritik şekilde etki ettiğini belirtmiştir.

Weimer 'in öğrencilere öğrenme sorumluluklarının verilmesini ifade eden dördüncü ilke öğrencinin kendi öğrenme stiline aşına olmalarını sağlaması açısından,%90 çoğunlukla olumlu oy almıştır. Ve yine aynı oranda öğrenci, bu yönetim değişikliğinin öğrenmelerine önemli derecede etki ettiğini kabul etmiştir.

Beşinci ilkede: 'Öğrencilerin aldıkları notları, yalnızca öğrenme sonuçları olarak değil, öğrenmeyi destekleyecek birer araç olarak görmek.' İfadesi ile ilgili olarak öğrencilerin tamamı, ödevlerin öğrenmeye katkıda bulunduğunu, %95'i ise bu değişikliğin öğrenmelerine önemli derecede etki ettiğini savunmuştur.

Öğretim sürecindeki gözlemlerde ise, öğrencilerin çalışmaya daha istekli oldukları, not kaygılarının, sınav streslerinin daha az olduğu kaydedilmiştir.

Öğrenci tarafından açıklanan tüm bu görüşler değerlendirildiğinde, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının öğrencileri yaşam boyu öğrenmeye teşvik edebilecek nitelikte bir pedagojik yaklaşım olduğu, öğrencilerin bu yaklaşımı tercih ettikleri ve aynı zamanda bu değişimin çok önemli derecede öğretimlerine etki ettiği belirtilmiştir. Bir kısım öğrenci, yaklaşımı destekleyerek sınıfın bir parçası olabilecek aktiflikte ve beceride olmadığını görmüş, bu uygulamanın ise kendi eksikliklerini kavramada önemli olduğunu belirtmiştir (Wohlfart ve diğerleri, 2008: 73).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, e- öğretim programı tasarımı hazırlanırken ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı temel alınarak bir program modeli oluşturmayı içeren betimsel bir araştırmadır.

Bu araştırmada öğrenci merkezli e- öğretim program tasarımı bağımsız değişken, Tasarım İlke ve Yöntemleri ders içeriğinin kapsadığı; Tasarım Araştırmaları, Tasarlama Görüş ve Yöntemleri, Tasarım Araştırmasında Öğe ve Prensipler, Giysi Tasarımı, Tasarım Planı Hazırlık Aşamaları ve Tasarım Araştırmaları konularını kapsayan içeriğin program modeli olarak hazırlanması bağımlı değişkendir.

3.2. Evren ve Örneklem

‘E-öğretim Program Tasarımı ve Ders Yapılarında Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı Üzerine Bir Model Önerisi’ konusunu ele alan bu çalışmanın alt problemlerini çözmek için evren, e-öğretim öğrencileri, örneklem ise, Beykent Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü, Uzaktan Eğitim, Önlisans Programı öğrencileri ve İşletme Bölümü Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Öğrencileri ve İşletme Bölümü Önlisans Öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem grubunun seçilmesinde, Tasarım İlke ve Yöntemleri dersine benzer şekilde, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedefleri ve davranışları olan dersleri alan öğrenciler olmasına dikkat edilmiştir. Dersler arasındaki bu ortaklık, Tablo 1.. de gösterilmiştir.

Tablo 1 . Örneklem Olarak Ele Alınan E-öğretim Programları ile Araştırmada Program Modeli Hazırlanacak Olan Dersin Hedefleri Yönünden Ortaklıkları

Hedefler	Tasarım İlke ve Yöntemleri	İşletme (Önlisans)	İşletme (Yüksek Lisans)	Bilgisayar Programcılığı (Önlisans)
1. Bilişsel	x	x	x	x
2. Duyuşsal	x	x	x	x
3. Psikomotor	x			x

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada betimsel çerçeveyi oluşturmak için gerekli olan veriler, ulusal ve uluslar arası kaynaklardan, araştırmanın bulgularında elde edilen verilerin toplanmasında ise örneklem grubuna yöneltilen, toplam 25 sorudan oluşan soru setinden, örnek modeli hazırlanacak olan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi için gerekli olan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedef ve davranışlar ile ilgili bilgiler bu dersi okutan öğretim elemanının görüşlerinden elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

E-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi sunmaya yönelik araştırmanın veri toplamada kullanılan sorular, toplam 25 adettir. Bu soruların ilk 6 sı, katılımcıların demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, ikamet edilen il, gelir düzeyi ve bunlara ek olarak e-öğretimde almış olduğu eğitim derecesi) sorgulanmaktadır. Anketin ikinci bölümünde yer alan sorular ise, üçlü Likert ölçeği olarak düzenlenmiştir. Likert ölçeği yönteminin uygulanmasındaki amaç, katılımcıların ders ile ilgili verilen yargılara katılma derecelerini ölçmektir. Anketteki soruları analiz etmek amacıyla, SPSS 15,0 Programı kullanılmıştır. Alınan istatistikler; F (frekans), % (yüzde), ss (Standart sapma) ve (X) ortalamadır. Likert ölçeğinde yer alan soruların analizinde aritmetik ortalamanın değişim aralığı (Range) hesaplaması şu şekildedir:

‘Katılmıyorum’ (1)

‘ Kısım Katılıyorum’ (2)

‘ Katılıyorum’ (3)

$$\text{Değişim aralığı (Range)} = 3-1 = 2$$

$$\text{Değişim aralığı (Range)} = 2/3 = 0,67$$

Ankette yer alan cevapların aralık hesaplamasına göre, puan dağılımı şu şekildedir:

$$1,00 - 1,66 = \text{Katılmıyorum}$$

$$1,67 - 2,33 = \text{Kısmen Katılıyorum}$$

$$2,34 - 3,00 = \text{Katılıyorum}$$

4. BULGULAR ve YORUM

4.1 Alt Problem 1 İle İlgili Verilere Ait Bulgular

Örnekleme, 2009- 2010 öğretim yılı itibariyle; Beykent Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı Önlisans, İşletme Yönetimi Önlisans ve İşletme Yüksek lisans (MBA) programlarını kullanan 120 e-öğretim kullanıcılarından oluşmaktadır.

25 sorudan oluşan anketteki ilk 6 soru, kullanıcıların demografik özelliklerini ortaya koymaya yönelik olup aynı zamanda e-öğretim yoluyla almış oldukları eğitim derecesini ve e-öğretimi seçmede etkili olan sebebi öğrenmeye yöneliktir.

Katılımcıların yaş durumlarının dağılımı, tablo 1 deki gibidir.

Tablo 2

Yaş Durumlarının Dağılımı

	F	%
15-19 Yaş	5	4,2
20-24 Yaş	38	31,7
25-29 Yaş	37	30,8
30-34 Yaş	18	15,0
35-39 Yaş	13	10,8
40-44 Yaş	8	6,7
45-49 Yaş	0	0,00
50 ve Üzeri Yaş	1	0,8
Toplam	120	100

E- öğretim katılımcılarının % 31, 7 oranla çoğunluğunun 20- 24 yaş arasında olduğu görülmektedir. Bunu en yüksek ikinci oran olarak %30,8 ile 25-29 yaş grubu izlemektedir.

Ülkemiz Milli Eğitim Bakanlığı' na ait, 27.8.2003 tarihli resmi gazetede yayımlanan '*İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*' ne göre zorunlu ilköğretime başlama yaşı 6 ila 14 yaştır. 6 Yaşında zorunlu ilköğretime başlayan öğrenci ilköğretim ve liseyi hiç ara vermeden başarıyla tamamladığında 18 yaşında üniversitede olmaktadır. Tabloya bakıldığında geleneksel eğitimle gelen ve üniversiteye başlayan öğrencilerin yaşları ile e-öğretim ile üniversiteye başlayan öğrencilerin yaşları aynı çıkmaktadır. Buna göre e öğretim geleneksel eğitimle eşit yaş aralığındaki kişiler tarafından tercih edilmektedir sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3

Çalışma durumlarına göre yaş dağılımı

	Çalışmıyor		Çalışıyor		Çalışıyor		Toplam
		%	(Tam Zamanlı)	%	(Yarı Zamanlı)	%	
15-19 Yaş	5	100	0	0	0	0	5
20-24 Yaş	32	84,2	6	15,7	0	0	38
25-29 Yaş	0	0	37	100	0	0	37
30-34 Yaş	0	0	18	100	0	0	18
35-39 Yaş	0	0	13	100	0	0	13
40-44 Yaş	0	0	7	87,5	1	12,5	8
50 Yaş ve Üzeri	0	0	0	0	1	100	1
Toplam	37		81		2		120

Tablo 3 de görülen, 20-24 yaş arası katılımcıların % 84, 2 oranla çalışmadığı görülmektedir. Buna karşın 25-29 yaş arasındaki katılımcıların tamamı tam zamanlı bir işte çalışmaktadır. Tablodaki verilere göre, tam zamanlı bir işte çalışanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu durumda araştırma kapsamına alınan e- öğretim programı kullanıcılarının çoğunluğu, tam zamanlı bir işte çalışarak aynı zamanda eğitimlerine devam etmektedir denilebilir.

Örneklemin aylık gelir dağılımı Tablo 4 deki gibidir.

Tablo 4 E-öğretim Programı Kullanıcılarının Gelir Durumunun Dağılımı

	F	%
Asgari Ücret (576 TL)	22	18,3
Asgari Ücretin 2-4 katı arası	67	55,8
Asgari Ücretin 5-7 katı arası	22	18,3
Asgari Ücretin 8-10 katı arası	7	5,8
Asgari Ücretin 11-13 katı arası	0	0,0
Asgari Ücretin 14 katı ve üzeri	1	0,8
Yanıtsız	1	0,8
Toplam	120	100

Tablo 4 de görüldüğü gibi e-öğretim alan örneklem grubunun %55,8 oranla çoğunluğu, yaklaşık 1150 TL – 2300 TL arasında gelir elde etmektedir. Veriler hem çalışan hem çalışmayan gruptan toplanmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan ‘Yoksulluk Çalışması Sonuçları’ nda 2008 yılına ait veriler rapor edilmiş, bunlara göre Türkiye’de fertlerin yaklaşık % 0,54’ü yani 374 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının altındadır. % 17,11’i yani 11 933 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. 2008 yılında, 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 275 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise 767 YTL olarak tahmin edilmiştir. Tablo 4 deki verilere göre, asgari ücretin 2-4 katı arasında geliri olan çoğunluk, harcamalarının bir kısmını eğitime ayırmış ve e-öğretimi tercih etmiştir. Veriler, ülkemizde elektronik öğretimin, yüksek düzeyde gelir sahibi kişilerin yanı sıra, dar gelirli kişiler tarafından da tercih edilebilirliğine işaret ederken, eğitimin çeşitli yaşlarda ve gelir düzeylerinde kişilere götürülebileceğini gösterir niteliktedir.

Tablo 5 E-öğretim Kullanıcılarının Eğitim Düzeyi

	F	%
Önlisans	96	83,3
Yüksek Lisans	18	16,7
Yanıtsız	5	4,2
Toplam	120	100

Tablo 5 de görülen, örneklem grubu, %83,3 çoğunlukla önlisans düzeyinde e-öğretim öğrencisidir. Mesleki ve teknik liseler dışında, ülkemiz örgün eğitim sistemi içerisinde meslek edinme ve bir alana yönelmede Önlisans eğitimi tercih edilmektedir. Kişilerin gelir dağılımlarına bakıldığında, kısıtlı gelire sahip kişilerin, çoğunlukta olarak Önlisans eğitimine devam ettiği görülmektedir. Bu durum, örneklem grubunda çoğunluğun e-öğretimi bir meslek edinmek amacıyla tercih ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6 İkamet Edilen Yer Dağılımı

	F	%
İstanbul İçi	96	80,0
İstanbul Dışı	18	15,0
Yurt Dışı	1	0,3
Yanıtsız	5	4,2
Toplam	120	100

Tablo 6 da, İstanbul' daki bir üniversitenin yürüttüğü e-öğretim programının yine İstanbul içinde ikamet eden %80,0 lik bir çoğunluk tarafından tercih edilmiş olduğu görülmektedir.

Örneklem kapsamında ele alınan e- öğretim programı, ara sınav ve final sınavlarını internet üzerinden güvenilir şekilde ve sınav yönetmeliğine uygun koşullarda gerçekleştirebilecek biçimde geliştirilmiş herhangi bir sınav modülüne sahip değildir. Bu durumda, sınavların internet üzerinden yapılması halinde, sınav gözetmenliği mümkün olmamakta, buna bağlı olarak sınavın usüle uygun yapıldığından emin olunamamaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında incelenen e-öğretim programı,

katılımcıların ara sınav ve final sınavlarında İstanbul’ da yer alan üniversitede sınava girmelerini zorunlu tutmuştur. Buna bağlı olarak katılımcıların, e-öğretim programını ikamet ettikleri yere göre seçmiş olması muhtemeldir.

Araştırmanın literatür özeti bölümünde, e-öğretim programları için internet üzerinden güvenilir biçimde uygulanabilen sınav modüllerinin geliştirildiği belirtilmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan e-öğretim programının mevcut durumunun, geliştirilen teknoloji ile paralel olması ve yurt içi veya yurt dışından talep görmesi için yeni geliştirilen sınav modüllerinden yararlanma gerekliliği gündeme gelmektedir.

Katılımcılar e- öğretimi neden seçtikleri ile ilgili soruya birden fazla olmak üzere yanıt vermiş, 120 kişiden toplamda 225 cevap kaydedilmiştir. Verilen yanıtlar işaretlenme sayılarına göre yüzdeler dilimlere olarak tablo 6 da görülmektedir.

Tablo 7 E-Öğretimi Tercih Etme Nedeni

	İşaretlenme Sayısı	%
Örgün bir öğretim programına ayıracak zamanın olmaması	82	35,8
İstenilen eğitimin fiziksel olarak uzakta olması	13	5,8
Elektronik öğretimin istenilen zaman ve mekanda kullanılabilir olması	50	22,5
Geleneksel sınıf ortamı yerine bilgisayarda kendi kendine öğrenmenin tercih edilmesi	16	6,7
Çalışma zorunluluğu	62	27,5
Bedensel engel	1	0,8
ÖSYS ile istenilen bölüme yerleştirilememiş olmak	1	0,8
Toplam	225	100

Tablo 7 de, e-öğretimi tercih etme nedenleri ile ilgili katılımcıların ‘İstenilen eğitimin fiziksel olarak uzakta olması’ seçeneğini %5,8 oranda tercih ettiği görülmektedir. Bu oranın azlığı, katılımcıların büyük çoğunluğunun İstanbul içinde ikamet ediyor olmasıyla açıklanabilir. Buradan hareketle örneklem kapsamında ele alınan e-öğretim programı fiziksel mesafe olarak, henüz geniş bir kullanıcı kitlesine sahip değildir denebilir.

Katılımcılar toplamda % 35,8 çoğunluk oranıyla ‘örgün bir eğitime katılacak zamanın olmaması’ ve ikinci olarak %27,5 oranla ‘çalışma zorunluluğu’ cevabını işaretlemiştir.

Katılımcıların örgün bir eğitime ayıracak zamanlarının olmamasının sebebi -%27,5 çoğunlukla- çalışma zorunluluğu olabileceği görülmektedir. Bu noktada Tablo 3’ de gösterildiği gibi katılımcıların %67,5 inin tam zamanlı bir işte çalışmakta olduğu akla gelmektedir.

E-öğretimin zaman ve mekan kısıtlaması olmaksızın ihtiyaç duyan kitlelere eğitimi götürmesi dolayısıyla bedensel engelliler için de önem teşkil etmektedir. Katılımcılar içerisinde bedensel engeli olan yalnızca 1 kişidir. TUIK’ in 2002 yılında ‘Özürlü Türüne Göre Nüfus Oranı’ konulu istatistik raporuna göre, ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel özür kategorilerinde toplam engelli sayısının nüfusa oranı 3,08 dir. Bu kategoriler içinde, eğitilebilir kabul edilen ortopedik engelli sayısı %1,25 ile çoğunluktadır. Ortopedik engelliler, kolay kullanımlı ergonomik bilgisayar donanımları ile daha kolay eğitim alabilir. Örneklem içinde ortopedik özürlü olan bir katılımcı, bu teknoloji ile toplumdaki bir kısım engellinin daha kolay eğitim alabileceğini göstermektedir.

Soruların ikinci kısmında, katılımcılara, almakta oldukları e-öğretim modelinin öğrenci merkezli bir yapıda olup olmadığını sorgulayacak sorular yöneltilmiştir. Ders başlangıcı aşamasında verilmesi gereken bilgiler, dersin hedef ve davranışları, önkoşulu, derste kullanılacak kaynaklar ya da malzemelerin bilgisi, dersin konu kapsamı ve üniteler olarak sıralanmıştır.

Bu kısımda sorular, dersin başlangıç aşamasında gereken ön bilgilendirmelerden itibaren, ölçme- değerlendirme ve dönüt düzeltmeyi kapsayan tüm süreci, sırasına göre düzenlenmiştir. Ders sürecinde, çok yönlü iletişimin ve öğrenciler

arası sosyal iletişimin desteklenmesi, ders sürecinde öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun konu seçimleri yapabilmeye, değerlendirmede açık, anlaşılır kriterlerin belirtilmesi ve dönüt düzeltmelerin yapılması öğrenci merkezli ders yapılarının temel unsurları olarak örneklem grubuna yöneltilmiştir. Verilen cevaplara ilişkin veriler Tablo 8 de görülmektedir.

4.2 Alt Problem 2 İle İlgili Verilere Ait Bulgular

Tablo 8 Dersin Bilişsel Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanması

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		ss	X
	F	%	F	%	F	%		
Ders başlangıcında dersin amaçları hakkında bilgilendirici açıklamalar yapıldı	10	8,3	45	35,5	65	54,2	0,647	2,46
Dersi öğrenebilmek için gerekli altyapı ya da önkoşul ile ilgili bilgilendirme yapıldı	11	9,2	45	37,5	64	53,3	0,658	2,44
Ders başlangıcında dersin içeriği ve konuların kapsamı hakkında bilgilendirme yapıldı	6	5,0	31	25,8	83	69,2	0,557	2,64
Ders başlangıcında kullanılacak malzemeler veya kaynaklar ile ilgili bilgilendirilme yapıldı	10	8,3	51	42,5	59	49,2	0,642	2,41
Derste konular güncel örnekler üzerinden işlendi	13	10,8	48	40,0	59	49,2	0,676	2,38
Dersin, ödev, proje vb çalışmalarında konu seçimleri öğrenci ihtiyaç ve tercihlerine göre yapıldı	23	19,2	46	38,3	51	42,5	0,753 / 2,23	
Katılımcılar, yönlendirmeler ışığında, derse istedikleri konudan/ üniteden başlamada özgürdüler	15	12,5	52	43,3	53	44,2	0,686	2,32

Tablo 8' in devamı

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		ss / X
	F	%	F	%	F	%	
Katılımcılar, dersi belirlenen süreden daha çabuk bitirme ya da bir konuda belirlenenden daha uzun zaman harcamada özgürdürler	21	17,5	36	30,0	63	52,5	0,763 2,35
Ders sürecinde konular; grafik, resim, simulasyon gibi görsel materyallerle zenginleştirildi	19	15,8	43	35,8	58	48,3	0,735 2,33
Dersin ödev, ara sınav, final sınavı ve diğer tüm değerlendirmelerinde kriterler açık ve netti	9	7,5	33	27,5	78	65,0	0,631 2,58
Derste başarısız olma durumunda nedenleri açıklayan ve öğrenmeyi destekleyen açıklamalar yapıldı	40	33,3	30	25,0	50	41,7	0,866 2,08

Tablo 8' e göre, 'Ders başlangıcında dersin amaçları ile ilgili bilgilendirici açıklamalar yapıldı' ifadesine verilen cevapların ortalamasının 2,46 olduğu görülmektedir. Bu rakam, Likert aralık hesaplamasına göre (+) olumlu ifade sınırı olan 2,34 den büyüktür. Bu durum, katılımcıların ders başlangıcında dersin amaçları hakkında bilgilendirilmiş olduklarını ifade ettiğini göstermektedir. Öğretim programları tasarımında tüme varımcı yaklaşıma sahip Taba, öğrenci merkezliliği ele alırken ihtiyaçların saptanması ve amaçların ortaya konması aşamalarına öncelik verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğrencinin öğretim programını, amaçları, hedefleri önceden belirlenmiş ve dolayısıyla öğretim yöntemlerinin planlandığı bir süreç olarak algılamasına yardımcı olabilir. Öte yandan ders başlangıcında hedefler hakkında bilgilendirilen öğrenciler, öğretim süreci boyunca hedeflere ulaşmada otokontrollerini sağlayabilir.

Öğretim programı tasarımında Taba' nın ifadelerine benzer şekilde, Shirley, Philip ve Lewis ise 2006 da yaptıkları The Design of Online Learning Environments (Çevrimiçi Öğretim Program Tasarımları) adlı çalışmalarında, programda işlenecek

olan konunun, ana hatları, anahtar noktaları ve varsa becerilerinin belirtilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Tablo 8 de, ‘dersi öğrenebilmek için gerekli altyapı ya da önkoşul belirtildi’ ifadesine verilen cevapların ortalamasının 2,44 olduğu görülmektedir. Bu rakam, Likert aralığında olumlu ifadenin alt sınırı olan 2,34’ den büyüktür. Buna dayanarak katılımcılar, dersin önkoşulları veya altyapısı ile ilgili bilgilendirilmiştir denebilir.

E-öğretim programı kullanıcıları, örgün öğretim gören öğrenci profiline kıyasla, çoğunlukla tam zamanlı bir işte çalışan, farklı mesleki donanımlara ve yaşlara sahip kişilerden oluşan gruplar olarak düşünülebilir. Böyle bir grupla, kişilerin mesleki ihtiyaç ve tercihlerinin çeşitlilik arz edeceği muhtemeldir. Bu çeşitlilik, eğitimin hedeflerine ulaşmadaki standardı olumsuz yönde etkileyebilir. Öte yandan, e-öğretim programları dersin tüm hedeflerine ulaşabilmek için alan ile ilgili temel bir takım bilgi birikimi gerektirebilir. Dolayısıyla bir e-öğretim programında başarı için gerekli önkoşulların belirtilmesi, kişinin eğitimin sonuçlarına ve beklentilerine daha gerçekçi bakabilmesi açısından önemlidir denebilir.

Örneklem grubunun ‘Ders başlangıcında dersin içeriği ve konuların kapsamı hakkında bilgilendirici açıklamalar yapıldı’ ifadesine %69,2 oranla ‘Katılıyorum’ seçeneğini tercih ettiği Tablo 8 de görülmektedir. Soruya verilen cevapların ortalaması, 2,64 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, ders başlangıçlarında konuların ve içeriğin açıkça katılımcılarla paylaşıldığı şeklinde yorumlanabilir. Ders içeriğinin paylaşılması, kişilerin ihtiyaçlarına ulaşmada kendi çalışma programını oluşturması açısından önemlidir.

Wohlpart ve diğerleri, Student Perceptions of Learner Centered Teaching (Öğrenci Merkezli Öğrenmede Öğrenci Tercihleri) konulu çalışmasında, Weimer’in (2002) yaptığı Learner Centered Teaching: Five Key Changes to Practice (Öğrenci Merkezli Öğretim Pratiği İçin Beş Anahtar Nokta) araştırmasında ortaya koyduğu öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının sınıf içindeki beş anahtar uygulamasını öğrenciler üzerinde denemiş ve sonuçları öğrenciler ağızından rapor etmiştir. Deney ve kontrol grubu olmak üzere ikiye ayrılan öğrencilere, deney grubunda sınıf içi uygulamalarda Weimer’ ın beş ilkesinden biri olan ‘ders içeriklerinin notlar halinde öğrencilerin ulaşabileceği ortak bir alanda paylaşımına açılması’ ilkesi uygulanmıştır

(Wohlpart ve diğeri, 2008). Araştırma sonucunda Wohlpart ve diğeri, ders sonrası yapılan anketlerde öğrencilerin fikirlerinin %100 olumlu yönde olduğunu saptamıştır. Ayrıca açık uçlu sorulara verilen yanıtlarda öğrenciler, ders içeriklerinin ortaya konmasının başarılarına etki ettiğini kaydetmiştir.

Tablo 8 de 'Ders başlangıcında kullanılacak kaynaklar veya malzemeler hakkında bilgilendirme yapıldı' ifadesine verilen cevapların ortalamasının 2,41 olarak hesaplandığı görülmektedir. $2,41 > 2,34$ ilişkisine göre, katılımcılar, dersin malzemeleri ve araçları konusunda bilgilendirilmiştir denebilir. Öğretim modellerinde öğrenci merkezli yaklaşımı benimseyen Tabak Modeli, programlamayı tümevarım yaklaşımıyla ele almaktadır. Sekiz aşamada ele alınan program;

1. İhtiyaçların saptanması,
2. Amaçların belirlenmesi,
3. İçeriğin seçimi,
4. İçeriğin düzenlenmesi,
5. Öğrenme yaşantılarının belirlenmesi,
6. Öğrenme etkinliklerinin düzenlenmesi,
7. Neyin nasıl değerlendirileceğinin belirlenmesi,
8. Program öğelerinin sırası ve ilişkilerin kontrolü olarak ifade edilmiştir.

Bu modele göre, öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımda ders süreci, öğrencilerin ders sonunda elde edeceği bilgiler ve kazanımların ortaya konmasıyla başlamalıdır. Araştırma kapsamında ele alınan örneklemin, ders başlangıcı sürecinde dersin içeriği, ders sonunda elde edecekleri kazanımlar ve tecrübeler, dersi alabilmek için gerekli önkoşul ve kaynaklar hakkında yeteri kadar bilgilendirildiği verilere dayanılarak söylenebilir. Bu durumda, dersin bilişsel hedeflerine ulaşmada öğrenci merkezli yaklaşım benimsenmektedir denebilir.

Örnekleme grubu, 'Derste konular güncel örnekler üzerinden işlendi' ifadesine verdikleri cevapların ortalaması 2,38 çıkmıştır. Bu rakam, 'katılıyorum' ifadesinin sınırı

sayılan 2,34 den büyüktür. Buna göre, katılımcılar, derste konuların güncel örnekler üzerinden işlendiğini ifade etmiştir denebilir. Benzer şekilde, Wohlpart ve diğerleri, yaptıkları araştırmada, deney grubu öğrencileriyle gerçek yaşamdan izole edilmiş bilgiler yerine, üzerinde tartışılabilir ve yorum getirilebilecek örnekler üzerinden ders işlemiş, ders süreci sonunda fikirlerini almak üzere öğrencilere yönelttiği Likert ölçeğinde %100 olumlu cevaba ek olarak, açık uçlu soruların tamamında da olumlu görüşler almıştır.

Katılımcılara yöneltilen ‘Dersin ödev, proje vb çalışmalarında konu seçimleri öğrenci ihtiyaç ve tercihlerine göre yapıldı’ ifadesine verilen cevapların ortalamasının 2,23 olduğu Tablo 8 de görülmektedir. 2,23 ortalama, Likert aralık hesaplamasında 1,67 ile 2,33 arasında yer almaktadır. Bu durum, katılımcıların ödev, proje vb. çalışmalarda istedikleri ve ihtiyaç duydukları konuları ‘kısmen’ tercih edebildikleri yönünde yorumlanabilir. Kişilerin ihtiyaç duydukları konuları seçebilmesi, o konunun içeriği hakkında bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir. Verilere göre cevabın ‘Kısmen’ çıkması, kişilerin alanda herhangi bir hazırbulunuşluğa sahip olmaması, dolayısıyla herhangi bir konu tercihi yapamaması şeklinde yorumlanabilir. Benzer şekilde Weimer (2002) yaptığı çalışmada öğrencilerin ödev ve proje çalışmalarında konu seçimlerini kendilerinin yapması gerektiğini vurgulamıştır. Weimer ayrıca, bu sistemde verilen ödevlerin hazırlık ve kontrol aşamalarında notlu değerlendirme yapılmaması gerektiğini vurgulamıştır. Bunun sebebi, öğrencinin seçtiği konuda nota değil, yalnızca öğreneceklerine odaklanmasını sağlamaktır. Bunun yanı sıra, ödev, proje gibi düşünmeye ve araştırmaya yönlendiren çalışmalar bir konu hakkında daha geniş bilgi sahibi olmadıkça ya da eksikleri gidermede bir fırsat niteliğinde olabilir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin kendi ödev konularını kendilerinin seçmesi, hedefledikleri bilgi birikimine ya da başarıya ulaşmalarında yardımcı olabilir.

‘Katılımcılar, yönlendirmeler ışığında, derse istedikleri konudan/ üniteden başlamada özgürdürler’ ifadesine verilen cevapların ortalaması, 2,32 olarak hesaplanmıştır. 2,32 1,67 ile 2,33 aralığında yer almaktadır. Bu sonuç, öğrencilerin derse istedikleri konu ya da üniteden başlamada ‘kısmen’ özgür oldukları şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir yandan katılımcıların herhangi bir hazırbulunuşluk düzeyine sahip olmadığı ihtimalini akla getirmektedir. Çünkü hazır bulunuşluk düzeyi olmayan kişinin, tercihleri öğreticinin inisiyatifine bırakmış olabileceği muhtemeldir.

Anderson (2008) The Theory and Practice of Online Learning (Online Öğretim, Teori ve Pratikler) adlı çalışmasında, online bir ortamda bilginin, hazır bulunuşluk düzeyi öğrencininkinden farklı bir kişi tarafında süzölmüş halde verilmesinden önce, ilk önce öğrenciler tarafından tecrübe edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bir e-öğretim programında hazır bulunuşluk düzeyi birbirlerinden farklı kişilerin bir araya gelmesi muhtemeldir. Buna bağlı olarak, bildikleri konu / üniteler yerine bilmedikleri ve ihtiyaç duydukları konu ya da üniteleri tercih etmek isteyebilir. Bu açıdan veriler, katılımcıların aldıkları program hakkında, konu seçimi yapabilecek düzeyde bilgi sahibi olmadıkları yönünde yorumlanabilir.

Katılımcılar, dersi belirlenen süreden daha çabuk bitirme ya da bir konuya belirlenenden daha uzun zaman ayırma konusunda yöneltilen ifadeye %52,5 oranla ‘katılıyorum’ cevabını vermiştir. İfadeye verilmiş olan cevapların ortalaması 2,32 olarak hesaplanmıştır. Bu rakam 2,33 üst sınırının altında kaldığına göre, öğrencilerin dersi belirlenen süreden çabuk bitirmede ya da bir konuya belirlenenden daha uzun zaman ayırmada ‘Kısmen’ özgür oldukları söylenebilir.

E-öğretim programı kullanıcısı olan öğrenciler, internet temelli bir sistemde, dersin belirli kısımlarında da olsa aynı anda internet bağlantısı kurmak ve eş zamanlı hareket etmek durumunda kalabilir. Veriler, katılımcıların eş zamanlı hareket etme mecburiyetinde kalmış olmaları halinde, belirlenen zamanlamayı tercihleri doğrultusunda kullanamamış olabileceklerini akıllara getirmektedir.

Eş zamanlı hareket etme halinin ders süresinin tamamını oluşturması durumunda, ders sürecinde kişilerin kendi öğrenimleri üzerindeki tercihlerini uygulama, eksiklerini tamamlama ve ihtiyaçları üzerinde zaman harcama gibi önemli aktiviteleri gerçekleştirememelerine sebep olabilir. Bunun yanı sıra, katılımcıların kişisel hızlarının öğretim ortamındaki diğer katılımcıları, daha yavaş veya daha hızlı hareket etmeye mecbur bırakması bir dezavantaj teşkil edebilir. Bu açıdan, e-öğretim programlarında eş zamanlı hareket edilmesi gereken zamanların yanı sıra, kişilerin kendi öğrenmelerinin kontrolünü yapabilecekleri zamanların da planlanması gerekir denebilir.

‘Ders sürecinde konular, grafik, resim, simülasyon vb görsel materyallerle zenginleştirildi’ ifadesine katılımcıların verdiği cevapların ortalaması, 2,33 olarak karışımıza çıkmaktadır. 2,33 rakamı, Likert aralık hesaplamasında nötr seçeneğin en üst

sınırıdır. Bu durum, e-öğretim programının çeşitli görsel materyallerle zenginleştirildiği yönünde yorumlanabilir.

Tablo 8 de, 'Dersin ödev, ara sınav final sınavı ve diğer tüm değerlendirmelerinde kriterler açık ve netti' ifadesine verilen cevapların %65 oranda ve ortalamasının 2,58 olduğu görülmektedir. Ortalama değer 2,34 ile 3,00 arasında yer almaktadır. Bu durumda, e-öğretim programında değerlendirme kriterlerinin açık ve net biçimde ortaya konmuş olduğu söylenebilir.

Katılımcılara son olarak yönlendirilen 'Derste başarısız olma durumunda nedenleri açıklayan ve öğrenmeyi destekleyen bilgilendirmeler yapıldı' ifadesine verilen cevapların %41,7 oranla 'katılıyorum' olduğu görülmektedir. Bu cevapların ortalaması 2,08 olarak hesaplanmıştır. Bu rakam, 1,67 ile 2,33 arasında yer aldığına göre, derste başarısız olma durumunda öğrencilerin dönüt düzeltmeleri 'kısmen' alabildiği söylenebilir. Anderson, Pitrick, Derntl, Figl ve Kabicher (2008) öğrenci merkezli yaklaşımda, öğrencinin başarısız olma durumunda neden başarısız olunduğunun açıklanarak geri bildirim verilmesinin sonuca ulaşmada etkili olacağını kaydetmiştir. Buna benzer şekilde, Wohlpart ve diğerleri (2008), yaptıkları deneysel çalışmanın bulgularına göre, öğrencilerin % 90 oranla çoğunluğunun, aldıkları notların yalnızca öğrenme sonuçları olarak değil, öğrenmeyi destekleyecek birer araç olarak gördüklerini ifade etmiştir. Bu durumda, öğrenci merkezli elektronik öğretimde değerlendirme süreci öğretici bir etkinlik olarak uygulandığında etkili öğrenmeler sağlayabilir denebilir.

4.3 Alt Problem 3 İle İlgili Verilere Ait Bulgular

1.Tablo 9 Dersin Duyuşsal Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanması

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		ss	X
	F	%	F	%	F	%		
Ders süresince aktif ve katılımcı bir sınıf ortamı sağlandı	15	12,5	49	40,8	56	46,7	0,692	2,34
Katılımcılar program süresince kendi öğrenmelerinden sorumlu durumdaydı	10	8,3	42	35,0	68	56,7	0,648	2,48
Ders sürecinde öğretmen, bilgi transferi yapan kişi yerine, çalışmalarda yol gösteren bir danışman rolündeydi	9	7,5	53	44,7	53	44,7	0,628	2,41

Tablo 9' a göre, 'Derste aktif ve katılımcı bir sınıf ortamı sağlandı' ifadesine katılımcıların verdiği cevapların ortalaması 2,34 olarak hesaplanmıştır. 2,34 Likert ölçek aralığında 'katılıyorum' ifadesinin alt sınırındır. Bu durumda katılımcılar ders ortamının aktif ve katılımcı olduğunu belirtmiştir denebilir. Horton' un (2000) *Designing Web Based Training, How to Teach Anyone, Anything, Anytime, Anywhere* (Web Tabanlı Alıştırma Tasarımı: Herkese, Heryerde, Her Zaman Nasıl Öğretilir) konulu çalışmasında e-öğretimin öğrencileri aktif konuma getirerek işbirlikli öğrenmeyi teşvik ettiğini vurgulamıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan ve katılımcılara soru olarak yöneltilen ifadeler, ders sürecinde öğrencide, öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu hissetmesini sağlamada kullanılan unsurlar olarak düşünülmüş ve organize edilmiştir. İçerik, metod kullanılan malzemeler ile değerlendirme sürecine kadar olan sürecin açık ve anlaşılır olması ve kullanıcılara önceden bilgilendirilmesiyle öğrencilerin, öğretim sürecinden beklentilerini şekillendirerek amaçlara ulaşmak için gerekli çalışma hızını, yoğunluğunu öngörmeleri hedeflenmiştir. Katılımcılara yöneltilen ' Katılımcılar program süresince kendi öğrenmelerinden sorumlu durumdadır' ifadesi ile öğrencilerin kendilerini ne

kadar sorumlu hissettiği ölçülmeye çalışılırken diğer yandan programın öğrenciye sorumluluk verme konusunda amacına ne kadar ulaştığını da belirlemeye yöneliktir. Katılımcıların soruya verdiği cevapların ortalaması Tablo 9' a göre 2,48 dir. Likert aralığı hesaplamasında bu rakam, 'Katılıyorum' ifadesinin alt sınırıdır. Bu durumda öğrencilerin kendilerini kendi öğrenmelerinden sorumlu hissettiği söylenebilir. Buna bağlı olarak, programın öğrenci merkezli yaklaşımla öğrenciye öğrenmenin sorumluluğunu verebildiği söylenebilir.

Wohlpart ve diğerleri, yaptığı araştırmada öğrenci merkezli yaklaşımda kullanılacak anahtar uygulamalardan biri olarak, öğrenciye kendi öğrenmesinin sorumluluğunu verilmesi, kendi zayıf noktalarını ve güçlü yönlerini anlamalarının sağlanması üzerinde durmuştur. Deney grubuna öğrenmelerinin sorumluluğunu vermiş, kendi kontrollerini yapmalarını sağlamıştır. Deney sonucunda ders sürecindeki tecrübelerini sorgulayan anketi uygulayan Wohlpart ve diğerleri, uygulamadan %90 olumlu oy almıştır. Aynı oranda öğrenci, bu yönetim sisteminin öğrenmelerini önemli derecede etkilediğini ifade etmiştir.

Wohlpart ve diğerlerinin araştırmasının sonuçlarına göre, öğrenme sorumluluğunun öğrenciye verilmesi, öğrenci merkezliliğin anahtar noktalarından biri olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra öğrencinin kontrol ve tercih haklarını koruması, APA tarafından belirlenen öğrenci merkezliliğin temel prensipleri arasında belirtilmektedir (APA,1997; Duffy and Kırkley, 2004).

Tablo 9' da 'Ders süresince öğretmen, bilgi transferi yapan kişi yerine, çalışmalarda yol gösteren bir danışman rolündedir' ifadesine katılımcıların verdiği cevapların ortalaması 2,41 çıkmıştır. Bu rakam, Likert aralık hesaplamasında olumlu ifade sınırı olan 2,34 ün üzerindedir. Bu durumda, katılımcıların ders sürecinde öğretmenin bilgi aktarımı yapan otorite yerine, bilgi paylaşımında bulunan, çalışmalarda yol gösteren bir danışman tutumunda olduğunu ifade ettiği söylenebilir. Benzer şekilde, Wohlpart ve diğerleri, yaptıkları araştırmada, deney grubu ile ders işleyen öğretmenin otoriter yerine, bilgi paylaşımında bulunan ve yol gösteren bir danışman tutumunda olmasının, araştırma sonuçlarına %92 oranla olumlu yönde yansıdığını kaydetmiştir. Wohlpart ve diğerleri' nin bulguları, öğretmenin bu tutumunun öğrencilerin öğrenmelerine kritik şekilde etki ettiği yönündedir.

4.4 Alt Problem 4 İle İlgili Verilere Ait Bulgular

Tablo 10 Dersin Psikomotor Hedeflerine Ulaşmada Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımının Uygulanması

	Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		ss	X
	F	%	F	%	F	%		
Ders ortamında öğrenciler arası sosyal iletişim desteklendi	22	18,3	37	30,8	61	50,8	0,769	2,33
Ders sürecinde öğretmen-öğrenci öğrenci-öğrenci iletişimi sağlandı	9	7,5	44	36,7	56	46,7	0,635	2,48
Derste edinilen bilgiler ve tecrübeler, gerçek yaşamda kullanmaya uygun ilişkilendirilmişti	17	14,2	50	41,7	53	44,2	0,75	2,3
Ders, multimedya sınıfları, bilgisayar laboratuvarları, ev, müze gibi değişik mekanlarda yapıldı	22	18,3	49	40,8	49	40,8	0,739	2,23

Tablo 10' a göre, katılımcıların 'Sınıf ortamında öğrenciler arası sosyal etkileşim desteklendi' ifadesine verdikleri cevapların ortalaması 2,33 çıkmıştır. Likert aralık hesaplamasına göre bu rakam, olumlu ifade sınırı olan 2,34 ün 0,01 farkla altındadır. Bu fark göz önünde tutulursa, olumlu ifadeye çok yakın bir sonuç olmasına rağmen veriler, 'kısmen' seçeneğinin tercih edildiğini göstermektedir.

Dewey (1916) ve Bruner (1996) gibi yapılandırmacı eğitim kuramcıları, bilgilerin beyinde yapılandırılmasında sosyal etkileşimin etkili olduğunu söylemiş, yakın zamanda ise Jonassen (1995), Moller (1998) ve Petraglia (1998) yapılandırmacı kuramın internet temelli öğretimde uygulanması gerektiğine işaret etmiştir (Anderson, 2008). Öğrenci merkezli yönlendirmenin APA tarafından belirlenmiş temel prensipleri arasında, kişiler arası sosyal iletişimi destekleme ilkesine yer verilmiştir (1997). E-öğretimin, geleneksel sınıf ortamını sunamamasından dolayı, sanal ortamlarda öğrenciler arası iletişim ve sosyal etkileşim yeterli düzeyde gerçekleşmemesi olasıdır. Bu durumda öğrencilerin iletişiminden doğan akran öğrenmeleri engellenmiş olabilir.

Bir e-öğretim programında kişilerin sosyal iletişimi geliştirebilmesi, bu esnada gerçekleşecek bilgi paylaşımının desteklenmesi açısından önemlidir. Buna göre, e-öğretim programlarından sosyal iletişimin platformlarının programa dahil edilmesi yararlı olabilir.

Verilere göre, katılımcıların % 55,8 oranla çoğunluğu, ders sürecinde öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında çok yönlü iletişimin sağlandığını belirtmiştir. Katılımcıların bu ifadeye verdiği cevaplarının ortalaması Tablo 10' a göre 2,48 dir. 2,48 Likert aralığı hesaplamasında 2,33 alt sınırının üzerindedir. Bu durum, ders programında çok yönlü iletişim sağlanmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Bir e-öğretim programında kişilerin ders sürecinde ayrı mekanlardan, bilgisayarlar bağlantısı aracılığıyla derse iştirak ettiği düşünüldüğünde çok yönlü iletişim, kişilerin dersi takip edebilmeleri, gerektiği an soru sorabilmeleri ve birbirleri arasında akran öğrenmelerinin sağlanmasına yardımcı olabilir. Aynı zamanda ders sürecinde temeli oluşturulacak iletişim rahatlığı, soru-cevap ve tartışma gibi öğrenci merkezli yöntemi destekleyici öğretim aktivitelerinin uygulanmasını kolaylaştırabilir. Buradan hareketle derste sağlanan iletişimin, ders katılımı oranına etki edebileceği düşünülebilir.

Öğrenci merkezli öğretim yaklaşımında, öğrencilerin ihtiyaçlarının ve taleplerinin göz önüne alınması, kendi öğrenmelerinin sorumluluklarının kendilerine verilmesi ve otokontrollerini kendileri tarafından yapılması durumu söz konusudur. Bu durum, geleneksel sınıf ortamındaki öğretmen-öğrenci dengelerinin değiştiğine işaret etmekte, öğretmenin sınıftaki ya da bir e-öğretim programındaki rolünün bilgi aktaran, otorite kişiden ziyade bilgi paylaşımında bulunan bir danışman olma yönünde değişmesi gerektiğini göstermektedir (Wohlpart ve diğerleri, 2008).

Bulgular, e-öğretim kişilerin örgün bir öğretime ayıracak zamanın olmamasından dolayı tercih ettiği, birçoğu meslek sahibi çalışan kesimin, mesleki gelişimlerini sürdürmek amacıyla katıldığı bir eğitim olduğunu göstermiştir. Kişilerin kendi mesleki ihtiyaçlarına hitap etmesi, eğitimin kazanımlarını gerçek yaşamlarında görme imkanlarının olması, katılımcıların kendi eğitimlerine duydukları sorumluluğun oluşmasında etkili olabilir. Bununla beraber kişilerin, kendi eğitimlerinden beklentilerini oluşturmada daha net ve gerçekçi bir yaklaşım benimsemelerinde etkili

olmuş olabilir. Bu unsurların, eğitim sürecinde kişilerin motivasyonlarını sağlamalarını olumlu yönde etkilemiş olabileceğini akıllara getirmektedir. Bu durum, e-öğretim programlarının ve onları tercih eden kişilerin bir avantajı olarak görülebilir.

E-öğretim programlarında kişilere kendi öğrenmelerinin sorumluluğu, kendi ihtiyaçlarına odaklanmalarını sağlamak, bu ihtiyaçları gidermek için yaşantılarına uygun çalışma programları geliştirmek gibi görevlerle verilebilir. Bu durum öğretim ortamındaki öğretmen-öğrenci ilişkisinde birtakım değişiklikleri gerektirebilir. Geleneksel öğretim ortamında öğretmen, bilginin kaynağı olarak bilgi aktaran, anlatan, soru soran aktif roldeki kişi ve öğrenci bilgiyi almakla yükümlü, not tutan, dinleyen, cevap veren pasif taraf olduğu düşünülürse, öğrencileri ders sürecinde daha aktif tutmanın öğretmenin elinde olduğu söylenebilir. Bu durum geleneksel öğretim ortamındaki öğretmen-öğrenci ilişkisi ve otorite dengesinin tersine bir durumdur.

Tablo 10 da, katılımcılara yöneltilen ‘Derste edinilen bilgi ile tecrübeler gerçek yaşamda kullanılmaya uygun ilişkilendirilmişti’ ifadesine verilen cevapların ortalamasının 2,30 olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu rakam, olumlu ifade sınırından (2,34) küçüktür. Likert aralık hesaplamasında ‘kısmen’ cevabının karşılığıdır.

Elde edilen veriler, derste konuların güncel örnekler üzerinden işlenmesi ifadesine verilen cevaplar ile ilişkilendirilecek olursa ders, içerik ve işlenişinde, sunulan örnekler ve olaylar açısından güncel, gerçek yaşama uygun, dolayısıyla anlamlı öğrenmeler sağlamaya yönelik olduğu söylenebilir. Anlamlı öğrenmelerin sağlanması, APA tarafından Öğrenci Merkezli Yaklaşım Temel Prensipleri arasında yer almakta ve öğrenci merkezli yaklaşımın esası olan yapılandırmacı eğitim kuramını tanımlamada kullanılmaktadır (Anderson, 2008).

Tablo 10’ a göre, ‘Ders multimedya sınıfları, bilgisayar laboratuvarları, ev, müze gibi çeşitli mekanlarda yapıldı’ ifadesine verilen cevapların ortalamasının 2,23 olduğu görülmektedir. Bu rakam, Likert aralık hesaplamasına göre, 1,67 ile 2,33 arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, ele alınan e-öğretim programında farklı mekan kullanımlarının kısmen yeterli olduğu söylenebilir. E-öğretimde mekan kullanımı, çoğunluğu tam zamanlı bir işte çalışan katılımcılar için fazla çeşitlilik arz etmeyebilir. Bunun yanı sıra, e-öğretim programının içerik itibarıyla mekanlarla ilişkisinin olmaması

da, mekan kullanımını gerektirmeyebilir. Bu açıdan bakıldığında çeşitli mekanlardan yararlanılmaması açıklanabilir.

Bir e-öğretim sisteminin internet tabanlı oluşu, en başta kişilerin zaman ve mekanda büyük oranda özgür olduklarını ifade eder. Evinden öğretim etkinliklerine katılabilen bir ev hanımı ya da, örneklem grubunun %67' lik kısmı gibi tam zamanlı bir işte çalışarak eğitimlerine devam eden kişilere bu imkanları veren bir teknoloji, aynı zamanda taşınabilir bilgisayarların kullanılması durumunda; uygulamaların yapılabileceği atölyelerde, müzelerde ve diğer öğretici mekanlarda da kullanılarak öğretimi zenginleştirebileceği akıllara gelmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu tez, e-öğretim program tasarımı ve ders yapılarında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bir model önerisi nasıl olmalıdır? Sorusuna çözüm aramak ve önermek üzerine yapılan betimsel bir araştırmadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, bir e-öğretim model önerisi geliştirilmiş ve modelin geliştirilmesinde, araştırmanın alt problemlerinde yer alan; dersin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hedeflerine ulaşmada öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının uygulanması esas alınmıştır. Bu doğrultuda araştırmada önerilen modelin, dersin başlangıcında dersin hedefleri, konularının içeriği, ve dersi alabilmek için gereken ön koşullar belirtilmiş, derste kullanılacak kaynak veya malzemeler sıralanmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi E-öğretim model önerisi, ders öncesi öğrencileri bilgilendirme bakımından, araştırma kapsamında incelenen e-öğretim programı ile benzer nitelikte tasarlanmıştır. Buna bağlı olarak öğrencilerin konu tercihi yapması ve dolayısıyla ihtiyaçlarına öncelik vermesi sağlanmıştır.

Hazırlanan e-öğretim model önerisinde, Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersi, görsel materyaller kullanılarak zenginleştirilmiş ve işleniş sırasında güncel örnekler sunulmuştur. Buna bağlı olarak, derste edinilen bilgi ve tecrübeler, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının gerektirdiği nitelikte, gerçek yaşamda kullanılmaya uygun ilişkilendirilmiştir. Hazırlanan e-öğretim model önerisinde, Tasarım İlke ve Yöntemleri Dersinin işlenişinde çok yönlü iletişimin önemi vurgulanmıştır. Çok yönlü iletişimin sağlandığı bir eğitim sürecinde öğrencinin ihtiyaç ve tercihlerinin merkeze alınması yoluyla akran öğrenmelerinin sağlanmasına imkan tanınmıştır.

Araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulmasında yararlanılan kaynaklara ve örneklem kapsamında e-öğretim öğrencilerine yöneltilen sorulardan elde edilen cevaplara ilişkin verilere göre, Araştırmada hazırlanan e-öğretim model önerisinde; proje, ödev, araştırma gibi çalışmaların konu seçimlerinde öğrencilerin kendi ihtiyaç ve tercihlerinin öğrenci merkezli öğretim yaklaşımına uygun şekilde merkeze alınması gereği vurgulanmıştır.

5.1 Sonuç

Bu araştırmaya katılan e-öğretim kullanıcılarının demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Örneklem grubunu oluşturan öğrenci grubunda erkeklerin %53,3 oranda çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların çoğunun yaş ortalaması 20–24 ve 25–29 aralığında olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra 20–24 yaş aralığındaki katılımcı grubunun çoğunluğunun tam zamanlı bir işte çalışmakta olduğu belirlenmiştir. 25–29 Yaş grubundaki katılımcıların ise tamamı tam zamanlı bir işte çalışmaktadır.

Katılımcıların çoğu, asgari ücretin (576 TL) 2 ila 4 katı arasında gelir elde etmektedir. Yalnızca asgari düzeyde geliri olanlar ile asgari ücretin 5 ila 7 katı arasında gelir elde edenlerin oranı birbirine eşittir. Bu iki grubun tüm katılımcılara oranla azınlıkta olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların tamamına yakın bir bölümünün İstanbul’ da ikamet etmekte olduğu belirlenmiştir.

Son olarak katılımcıların e- öğretim programını tercih etmelerindeki en önemli nedenler, katılımcıların büyük bir kısmının tam zamanlı bir işte çalışmakta olması dolayısıyla örgün bir öğretim programına katılacak zamanlarının olmaması ve e-öğretim programlarının istenilen zaman ve mekanda kullanılabilir olmasıdır.

Araştırma kapsamında ele alınan e-öğretim programında uygulanmakta olan öğretim yaklaşımına ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Araştırma kapsamında incelenen e-öğretim programı katılımcılarının, dersin başlangıcında, işlenecek dersin hedefleri ile ilgili yeterince bilgilendirdiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra e-öğretim programı öğrencilerinin, dersi öğrenebilmek için gereken altyapı veya önkoşullar, dersin içeriği, hedefleri ve konuların kapsamı hakkında yeteri kadar bilgilendirildiği ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, dersin kaynakları ve kullanılacak malzemeler ile ilgili de önceden bilgilendirilmiştir. Dolayısıyla araştırma kapsamına alınan e-öğretim programında, ders öncesi bilgilendirme ve yönlendirmelerin yeteri düzeyde yapıldığı görülmüştür. Weimer’ ın 2002 yılında ortaya koyduğu Öğrenci Merkezli

Öğretim Pratiği İçin Beş Anahtar Nokta (Learner Centered Teaching: Five Key Changes to Practice) adlı çalışmasında, e- öğretimde ders içeriklerinin ve notlarının öğrenciler tarafından ulaşılabilecek bir yere kaydedilmesi, öğrenci merkezli öğretim yaklaşımının ilkelerinden biri sayılmıştır. Wholpart ve diğerlerinin 2008 yılında yaptıkları Öğrenci Merkezli Öğrenmede Öğrenci Tercihleri (Student Perceptions of Learner Centered Education) adlı çalışmada Weimer' ın ilkesi, e-öğretim öğrencileri üzerinde uygulanmış, uygulama sonucunda öğrencilerin tamamından olumlu yönde görüşler kaydedilmiştir.

E-öğretim programında, öğrenciler arası sosyal etkileşim kurmak amacıyla oluşturulan iletişimin sağlandığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra ders esnasında öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci bilgi paylaşımının da desteklendiği görülmektedir. E-öğretim programında iletişim, ders içi ve ders dışında yeterli düzeyde sağlanmaktadır.

Ders sürecinde öğrencinin aktif rolde olduğu tespit edilmiştir. E- öğretim programında öğretici, geleneksel sınıf ortamındaki verici ve aktif rolden farklı olarak, bir danışman rolünde olduğu belirlenmiştir. Horton, (2000) Web Tabanlı Alıştırma Tasarımı; Herkese, Her yerde, Her zaman Nasıl Öğretilir? (Web Based Trainig, How to Teach, Anyone, Anywhere, Anytime) adlı çalışmasında, benzer şekilde e-öğretim programında etkili öğrenmelerin gerçekleştirilmesi için öğrencilerin aktif konuma getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Araştırma kapsamında ele alınan e-öğretim programında öğrencilerin çoğunluğu, ders sürecinde kendilerini, kendi öğrenmelerinden sorumlu olarak görmüştür.

Araştırmada e-öğretim programında derslerin güncel örnekler kullanılarak desteklendiği, elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre, ders sürecinde verilen örnekler ve işleyişi gerçek yaşamda kullanılmaya uygundur. Araştırmanın bulgularına göre ders konusu, resim grafik, şekil gibi görsel materyallerle zenginleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında ele alınan E-öğretim programı kullanıcılarının büyük bir kısmı, dersin ödev, proje vb gerekliliklerinde konu seçimlerini kendi ihtiyaç ve eksikliklerine göre yapabilmıştır. Buna karşın, çoğunluğu takip eden ikinci sıradaki grup ödev, proje gibi çalışmalarda konu olarak yaptıkları seçimlerde kendi fikrine bağlı olarak tercih yapmamıştır. Buna benzer şekilde, katılımcıların çoğu, derse istedikleri konudan başlama, bir konuya daha uzun zaman ayırma ya da bir konuyu daha hızlı geçme gibi özgürlükleri

kullanabilmıştır. Bu grubu takip eden ikinci sıradaki çoğunluğun ise, bu seçimleri kendi tercihlerine göre yapmadığı görülmektedir.

Araştırmada kapsamında ele alınan e-öğretim programında, kullanıcıların bir kısmı dersleri; müze, laboratuvar ya da ev gibi farklı mekanlarda takip ederken, aynı oranda katılımcının mekan değişikliği yapmadığı tespit edilmiştir.

E-öğretim programının değerlendirmelerinde, kriterlerin açık ve net ortaya konduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, değerlendirmelerden sonra, öğretici dönüt verme ve düzeltme yeterli düzeyde yapılmaktadır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda, yukarıda sıralanan sonuçlar, ele alınan e-öğretim programının ders başlangıcı, ders işleyiş ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin tamamının öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı ile gerçekleştirildiği yönünde ifade edilebilir.

Araştırma kapsamında ele alınan e-öğretim programı, ara sınav ve final sınavlarını İstanbul'da yer alan merkezinde gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin, sınavlara katılabilmek için belirtilen tarihte ve saatte sınav merkezinde olmak zorunda olduğu görülmüştür. Merkezi İstanbul' da yer alan e-öğretim programını tercih eden katılımcıların tamamına yakın kısmının İstanbul' da ikamet etmekte olduğu, demografik özelliklere ilişkin sonuçların yer aldığı bölümde belirtilmiştir. Katılımcılar arasında şehir dışından katılan kişi sayısı ise oldukça azdır. Dolayısıyla söz konusu e-öğretim programının, bulunduğu şehre hitap eden bir yapıda olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, katılımcıların e-öğretim programı tercihi yaparken ikamet ettikleri yere yakın olmasına dikkat ettikleri ihtimalini akıllara getirmektedir. Bu ihtimal ülkemizdeki e-öğretim programlarının şehir ya da yurt dışında yaşayan öğrenciler tarafından tercih edilme durumuna ilişkin yapılacak araştırmalar açısından önem arz edebilir.

5.2 Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın bulguları temel alınarak e-öğretim program tasarımında öğrenci merkezli öğretim yaklaşımı üzerine bazı öneriler sunulmuştur.

- E- öğretim programları;
 - ✓ Çalışan kişilerin,

- ✓ Üniversitelere fiziki olarak ulaşmakta zorlanan kişilerin,
- ✓ Yurt dışında yaşayan ve anadilinde eğitim almak isteyen Türklerin,
- ✓ ÖSYM' nin gerçekleştirdiği Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı' nda başarısız olmuş ya da istediği bölümü tercih edememiş adayların ve
- ✓ Eğitim kurumlarına ulaşması mümkün olmayan bedensel engelli kişilerin mesleki yeterliliklerinin geliştirilmesi amacıyla, üniversiteler tarafından farklı alanlarda geliştirilmelidir.

- Tekstil ve Hazırgiyim sektörünün tasarımcı ihtiyacı ve halen çalışmakta olan model tasarımcılarının mesleklerini geliştirmek için hizmetiçi eğitim ihtiyaçları göz önüne alınarak e-öğretim programları açılabilir.
- Literatür özetinde taranan bilgiler ile araştırma bulguları birbirini desteklemektedir. Bu temelde bakıldığında ülkemizde altyapısı uygun olan üniversitelerde e-öğretime yönelik çalışmalar başlatılabilir.
- Araştırmanın bulgularına göre katılımcıların çoğunluğu orta gelir düzeyine sahip kişilerdir. Buna bağlı olarak öğrenci açısından bakıldığında e-öğretim, şehir dışında üniversite eğitimine ulaşmanın ekonomik bir yolu olarak görülebilir. Üniversiteler açısından bakıldığında da, e-öğretim zaman ve mekan ihtiyacını ortadan kaldırdığından, kalabalık gruplarla öğretimin ekonomik bir yolu olarak görülebilir. Ortaya çıkan bu tasarruflar, üniversiteler tarafından atölye, makine ve diğer araç gereçler gibi farklı ihtiyaçlara kanalize edilebilir. Bu bağlamda, e-öğretim sayesinde üniversitelerin sağladığı bu tasarruflar, farklı disiplinler için araştırmaların yapılmasına fırsat sağlayabilir.
- E-öğretim programlarında ara sınav ve final sınavları, üniversitelerin sınav yönetmeliğine uygun şekilde gerçekleştirilebilecek modüller ile sağlanmalıdır. Ara sınav ve final sınavları için sınav merkezine gelme zorunluluğu, e-öğretim programı seçerken öğrencilerin tercihlerinin kısıtlanmasına sebep olabilir ve dolayısıyla öğretim programlarının tercih edilme olanağını düşürebilir. Bu bakımdan yeni sınav modüllerinin geliştirilmesine yönelik araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C, (12-15 Kasım,1996). *Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi*. Türkiye First International Distance Education Symposium, Ankara.
- Akpınar, Y,(1999). *Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Anderson, T (Editör). (2008). *The Theory and Practice of Online Learning* (2nd Edition). Edmonton: Athabasca Universty Press.
- Learner Centered Pshhological Principles: A Framework for School Reform& Redesign (2007, Nov) *American Psychological Association*.
Web:[http://search.apa.org/search?query=learner centered principles](http://search.apa.org/search?query=learner+centered+principles) 13 Nisan 2009.
- Büyükkaragöz, S, (1997). *Program Geliştirme: Kaynak Metinler*. (2. Baskı). Konya: Öz Eğitim Basım Yayın.
- Chen, L-H, *Web based Learning Programs: Use By Learners With Various Cognitive Styles* (Oct, 2009)—Computers & Education Journal Article in press, Web: www.sciencedirect.com dan 28 Ağustos 2009'da alınmıştır.
- Coşgun, C,(2007). *Uzaktan Eğitim İçin Bir Web Tabanlı Program Geliştirilmesi ve Mekanik Derslerine Uygulanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Coşar, M, (2006). Web Tabanlı Uzaktan Eğitim Sistemlerinde Öğrencilere Sunulan İçerik, Hız ve Sıra Kontrollerinin Akademik Başarı Üzerine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Cubukcu, Z, (Oct, 2008), Preferences on Internet Based Learning Environments In Student- Centered Education, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, Volume 9; Article 4. Web: www.tojet.net’ ten 4 Kasım’ da alınmıştır.

Choy S (2007) *Benefits of e-Learning Benchmarks: Australian Case Studies* The Electronic Journal of e- Learning, Volume 5 Issue 1, pp 11 - 20, available online at www.ejel.org

Çallı, İ, İşman A, Torkul O, (28-30 Kasım 2001). *Sakarya Üniversitesinde Uzaktan Eğitimin Dünü-Bugünü ve Geleceği*. 1. Uluslar arası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuarı. Sakarya.

Daş, R ve Varol, N. (16-20 Nisan 2001). *Günümüzde Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Genel Bakış*. Ulusal Bilişim Multimedya Konferansı, Elazığ.

Dundar, H ve Hendel, D, (12-15 Kasım 1996). *Postsecondary Distance Education In The Unated Sattes: An Overview of Approaches And Issues*. Türkiye First International Distance Education Symposium, Ankara.

Dağ, F ve Gecer, A, (4-7 February 2009). *Relations Between online Learning and Learning Styles* , World Conference on Educational Sciences Kıbrıs.

Demirel, Ö ve Yağcı, E,(2001). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (1.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Diana, IPF, (1983) *The Global Spread of CBL: How About Europe?—Computer Based Learning State of Art Report 11:4*, İngiltere.

Duffy, T, M and Kirkley,J, R, (2004) *Learner Centered Theory and Practice In Distance Education* Lawrence Erlbaum Associates Publishers, London.

Erdoğan, Y, Bayram,S, Deniz, L, *Factors That Influence Academic Achievement and Attitudes In Web Based Education*. (2008,Jan). *International Journal of Instruction,1, no1*, 32-48.

Erenler, G, Kisoğlu S Bayraktar F, (2003). *Temel Tasarım Bilgisi Tasarım Araştırmaları ve Giysi Tasarım Süreci*. (1.baskı). Ankara Ya-Pa Yayıncılık.

E-Learning İn Tertiary Education. (2005, Dec) *Organisation For Economic Co-Operation and Development*, Policy Brief.

Web: <http://www.oecd.org/dataoecd/55/25/35961132.pdf> adresinden 04.03.2010 tarihinde alınmıştır.

Fayyoumi, A, *The Efectiveness of E Learning: Academic and Business Comparison* (Jan 2009), -- TOJDE Vol 10, Article,1 Web: www.tojet.net adresinden 28 Ağustos' da alınmıştır.

Fournier, B, *E-Learning in Europe Survey*. (Jan 2002), --TOJDE Vol 3, Article,1. Web: <http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde5/pdf/3.pdf> adresinden 12 Nisan 2010 tarihinde alınmıştır.

Giyside Renk, 2010, Elle, Web: www.Elle.com adresinden 28. 11. 2010 tarihinde alınmıştır

Giysi İllüstrasyonunda Çizgi, 2010, Versace, Web: www.fashionology.com adresinden 20. 11. 2010 tarihinde alınmıştır.

Hanson, D, Schlosser C, Simonson M. *Theory and Distance Education: a New Discussion* (1999) *The American Journal of Distance Education* Vol13, No,1

Horton, W (2000), *Designing Web Based Training, How to Teach Anyone, Anything, Anytime, Anywhere* . America: Wiley Press.

Huang H,M. *Toward Constructivism for Adult Learners in Online Learning Environments* (2002) *British Journal of Educational Technology* Vol, 33 No, 1

Human Body Proportions, (Vücut Oranları), 2010, Web: http://pixelchallenge.com/main/body_struct/ adresinden 24.11.2010 tarihinde alınmıştır.

Hikaye Panosu: (Story Board), Jessica Food, 2010 Web: <http://www.shoedesign.co.uk/design.htm> adresinden 22.11.2010 tarihinde alınmıştır.

İşman, A, (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (1. Baskı). İstanbul: Değişim Yayıncılık.

Endüstriyel Tasarım, İpekyol 2010 Web: www.ipekyol.com adresinden 26. 11. 2010 tarihinde alınmıştır.

Jenkinson, J, *Measuring the Effectiveness of Educational Technology: What are we Attempting to Measure?*(May,2009)Electronic Journal of e-Learning Volume 7 Issue 3 2009, (p 273 - 280), available online at www.ejel.org

Kahiigi E.K, Ekenberg L, Hansson H, Tusubira FF. And Danielson M. *Exploring the E-Learning, the State of Art* (2008, Apr) Eletronic Journal of E-Learning Vol 6 Issue, 2

Kızılca, M, (2007). *Lise 3'üncü Sınıflarda Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı"nın Öğrenci Merkezli Öğretim Modeliyle İşlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünsal, H, (23-26 Ekim, 2002). *Web Destekli Eğitim, Elektronik Öğrenme ve Web Destekli Öğretim Programlarındaki Çeşitli Ders Modelleri*. XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, Lefkoşa.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html adresinden 07.04.2011 tarihinde alınmıştır.

Missoni. (1997). *Missoni*. İtaly: Ginkgo Press.

National Gallery of Victoria. (1992). *Balenciaga: Masterpieces of Fashion Design* (No. 0157.8). Melbourne.

Nart,B, (2007). *Uzaktan Eğitim İçin Sınav Modülünün Hazırlanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Pettersson, R, Svenson,G, Waern, Y. *On Web Based Learning –Experiences from Teaching and Learning Online*. (2002,Oct). The 34.th Annual Conference of the International Visual Literacy Association. 1-5.

Pitrik R M, Derntl M, Figl K, Kabicher S (2008, Oct) *Towards Learner Centered Goals Based on the Person Centered Approach* Paper presented at the 38 th ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference. Austria.

Pulist S K, *Learner Centeredness: An Issue of Institutional Policy in teh Context of Distance Education*. (2001,June) TOJDE Vol,2 No,2 Web:<http://tojde.anadolu.edu.tr/tojde4/pulisttxt.html> adresinden 10 Nisan 2010 tarihinde alınmıştır.

Sarıabdulloğlu, A, Ersoy A, F (2008). *Uzaktan Eğitim*. Karınca Kooperatif Postası. 73 (860): 26-35.

Seddon, F and Biasutti, M *Evaluating a Music E- Learning Resource: The Participants' Perspective* (December,2008), --- Computers&Education Journal Article 53, Web: [www. Sciencedirect.com](http://www.sciencedirect.com) dan 10. 11. 2009 da alınmıştır.

Shirley B, Philip H, Smith L, J. (2006). *The Design of Online Learning Environments*. (First edition). Open University Pres Buchingam, England.

- Simonson M, Schlosser L.A, (2003). *Distance Education: Definition and Glossary Of Terms*, (Third Edition). Information Age Publishing, USA.
- Uzaktan Eğitim Programları. (2009, Nisan) *Gazi Üniversitesi Uzaktan Eğitim MeslekYüksek Okulu*. Web:<http://www.uemyo.gazi.edu.tr/index.php?id=116>. 25 Mayıs 2010 Tarihinde alınmıştır.
- Vural, S, (2007). *Grafik Tasarım Uygulama Dersinin Kurumsal Kimlik Çesitleri Ünitesinin Web Tabanlı Programının Hazırlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalın, H, İ, (2008) *İnternet Temelli Eğitim* (1. Basım). Nobel Yayıncılık.
- Yekta, M. (2004). *Çoklu Ortam Araçları Kullanılmış Web Tabanlı Uzaktan Mesleki Teknik Eğitimin Geleneksel Mesleki Teknik Eğitime Göre Öğrenci Başarısına Etkisi* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi
- Yeniad, M (2006). *Uzaktan Eğitimde Kullanılmak Üzere Web Tabanlı Bir Portal Yazılımı Geliştirme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Ünivesitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yetişkin Eğitimi Araştırması 2007, (2009, Mart). *Türkiye İstatistik Kurumu* Web: www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=218 adresinden 15 Şubat 2010 tarihinde alındı.
- Weimer M, (2002). *Learner Centered Teaching: Five Key Changes to Practice* (1st Edition). Jossey-Bass Pres, San Francisco.
- Dağ, F ve Gecer, A, (4-7 February 2009). *Relations Between online Learning and Learning Styles* , World Conference on Educational Sciences, Kıbrıs.
- Wells, M, A and Jones, B,D (31 January-3 February, 2005). *An empirical approach to teaching systems analysis and design*. Australasian Computing Education Conference' da bildiri olarak sunuldu, Newcastle.

Wegner, S B. Holloway K C and Edwin M G. *The Effects of Internet Based Instruction on Student Learning*. (1999,Nov). JALN Vol, 3 Issue, 2

Wohlfart D, Sheras D, Bennet J.L, Simon B, Pimentel J. H, Gabel L E. *Student Perceptions of Learner Centered Teaching* (A Journal of Scholarly Teaching Vol, 3 Article, 1

Zhang P. *Distance Teaching a Graduate Course on Information Systems Analyses and Design* (12-14 Dec 1997). Paper presented at the 12 th International Academy for Information Management Annual Conference, Atlanta, GA.

Anonim 1: E-Learning. <http://en.wikipedia.org/wiki/E-learning> adresinden 02.02.2010 tarihinde alınmıştır.

Anonim 2: Öğrenci Merkezli Öğretim http://en.wikipedia.org/wiki/Student-centred_learning adresinden 17.02.2010 tarihinde alınmıştır.

Anonim 3: Öğrenci Merkezli Eğitim Nedir?
<http://talimterbiye.mebnet.net/ogrenci%20merkezli%20egitim/ogrencimerkezliiegitim.html> adresinden 02.03.2010 tarihinde alınmıştır.

Anonim 4: Student Centered & Standardized Education. <http://edu581-Is08.wikispaces.com/Student+Centered+vs.+Standardized+Education> sayfasından 02.03.2010 tarihinde alınmıştır.

Anonim 5: Enformatik Milli Komitesi Yönetmeliği.
<http://www.yok.gov.tr/content/view/452/183/lang,tr> adresinden 18.03.2010 tarihinde alınmıştır.

EKLER

Ek-1 Tasarım İlke Ve Yöntemleri Dersi E-Öğretim Program Önerisi

Ek-2 Soru Seti

Ek-1

TASARIM İLKE ve YÖNTEMLERİ DERSİ İÇERİĞİ

I. KONU

TASARIM ARAŞTIRMASI

I Tasarım Araştırması

II Tasarımda Yaratıcılığı Geliştiren ve Engelleyen Davranışlar

II. KONU

TASARIMDA TASARLAMA GÖRÜŞ ve YÖNTEMLERİ

I Tasarlama Görüşleri

- Atomist Görüş
- Bütüncü Görüş

II Tasarlama Yöntemleri

- Avangarde Tasarım
- Endüstriyel Tasarım

III. KONU

TASARIM ARAŞTIRMASINDA ÖĞE ve PRENSİPLER

I Tasarım Öğeleri

- Silüet
- Çizgi
- Renk
- Doku

II Tasarım Prensipleri

- Uyum
- Denge
- Bütünlük

- Ritm
- Vurgu

IV KONU

GIYSİ TASARIMI

I Giysi Tasarımı Kavramı

II Türkiye' de Giyim Sanayinin Durumu

IV. KONU

TASARIM PLANI HAZIRLIK AŞAMALARI

I Tasarım Süreci

- Model Tasarımı
- Kalıp Tasarımı
- Üretim

II Örnek bir Giysi Tasarımı

- Hikaye Panosu
- Model Tasarımı
- Kalıp Tasarımı
- Ölçülü Çalışma Çizimi (Teknik Çizimler)
- Akış Bütünü Tasarımı-Dikim Planı
- Kesim Planı (Pastal Planı)
- Maliyet Analiz Tablosu
- Tasarım Raporu

MODÜLÜN KODU	MOT 123
ALAN	MODA TASARIMI ÖĞRETMENLİĞİ
MODÜLÜN ADI	TASARIM İLKE ve YÖNTEMLERİ
MODÜLÜN TANIMI	‘Tasarım İlke ve Yöntemleri’ modülünü tamamlayan öğrenci tasarlama görüş ve yöntemlerini açıklar, tasarım öğelerini ve tasarım prensiplerini açıklar. Tasarım hazırlık aşamalarını açıklar. Tasarım hazırlık aşamalarına göre tasarım planı geliştirir. Hikaye panosu tasarımı yapar. Tasarım öğelerine ve prensiplerine uygun modeller geliştirir. Modelin kalıp tasarımını, ölçülü teknik çizimlerini yapar. Tasarımların ürüne dönüşmesinde uyulacak aşamaların planını oluşturur. Tasarıma ait maliyet analizi, kesim planı hazırlayarak tasarıma ait rapor oluşturur.
MODÜLÜN AMACI	<p>Modül öğrenme-öğretme etkinliklerini başarıyla gerçekleştiren, ÖĞRENCİ;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tasarım kavramını açıklayabilir, 2. Tasarımda tasarlama görüş ve yöntemlerini açıklayabilir, 3. Tasarım öğelerini (siluet, doku, renk, çizgi) açıklayabilir, 4. Tasarım prensiplerini (uyum, denge, ritm, vurgu, bütünlük) açıklayabilir, 5. Tasarım hazırlık aşamalarına uygun tasarım planı geliştirebilir, 6. Tasarım öğeleri ve prensipleri doğrultusunda hikaye panosu hazırlayabilir,

	<ol style="list-style-type: none">7. Tasarım öğeleri ve prensipleri doğrultusunda model tasarımı yapabilir,8. Modellere ait ölçülü teknik çizimleri yapabilir,9. Modele ait kalıp tasarımı yapabilir,10. Tasarımın ürüne dönüşmesi için gerekli aşamaları planlayabilir,11. Tasarımın kesim planını hazırlayabilir,12. Tasarıma ait maliyet analiz tablosunu hazırlayabilir.
SÜRE	14 HAFTA
ÖN KOŞUL	Temel Sanat dersinden başarıyla geçmiş olmak
YETERLİK	Temel renk bilgisi, ışık ve gölge bilgisi, çizgi, nokta, ve form bilgisine sahip olma.

**GEREKLİ DONANIMLAR ve
KAYNAKLAR**

- Bilgisayar
- Makas
- Cetvel
- Riga
- Pistole
- Mezur
- T cetveli
- Pergel
- Eşel
- Kumaş, İplik,
- Kağıt, karton
- İğne
- Çizim kalemleri
- Kalıp askısı
- Yapıştırıcı
- İplik
- Kalıp delgisi
- Boyama tekniğine uygun boya çeşitleri
- Boyama tekniğine uygun kağıtlar ve fırçalar

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

Tasarım İlke ve Yöntemleri Modülünün içinde yer alan her etkinlikten sonra, performans değerlendirme ölçeği ile kazanılan bilgi, beceri ve davranış değerlendirilecektir.

Öğretim elemanı tarafından modül sonunda yöneltilen ölçme aracı ile (çoktan seçmeli, doğru-yanlış, performans testi vb) modül uygulamalarında kazanılan bilgi, beceri ve davranışlarımız değerlendirilecektir.

MODÜLÜN İÇİNDEKİLER**I. KONU****TASARIM ARAŞTIRMASI****1 Tasarım Araştırması****2 Tasarımın özündeki değerler****3 Yaratıcılık Kavramı****4 Problemlere Çözüm Bulmada Önerilen Modeller****5 Problemlere Çözüm Bulmada Önerilen Modeller****6 Problemlere Çözüm Bulmada Önerilen Modeller****7 Tasarımda Yaratıcılığı Geliştiren ve Engelleyen Davranışlar****8 Tasarımda Yaratıcılığı Geliştiren ve Engelleyen Davranışlar****9 Alıştırma Soruları****II. KONU****TASARIMDA TASARLAMA GÖRÜŞ ve YÖNTEMLERİ****1 Tasarlama Görüşleri**

- Atomist Görüş
- Bütüncül Görüş

2 Tasarlama Yöntemleri: Avandgarde Tasarım**3 Endüstriyel Tasarım**

III. KONU**TASARIM ARAŞTIRMASINDA ÖĞE ve PRENSİPLER****1 Tasarım Araőtirmasında Öğe ve Prensipler****2 Tasarım Araőtirmasında Öğe ve Prensipler****3 Tasarım Öğeleri, Silüet****4 Tasarım öğeleri, Doku- Renk****5 Tasarım öğeleri, Çizgi****6 Tasarım Prensipleri, Uyum****7 Tasarım Prensipleri, Uyum Örnek: Vücut Oranları****8 Tasarım Prensipleri, Denge- Bütünlük****9 Tasarım Prensipleri, Ritm- Vurgu****10 Alıştırma Soruları****IV KONU****GIYSİ TASARIMI****1 Giysi Tasarımı Kavramı****2 Giysi Tasarımı Kavramı**

	<p>3 Türkiye’ de Giyim Sanayinin Durumu</p> <p>4 Alıştırma Soruları</p> <p>V. KONU</p> <p>TASARIM PLANI HAZIRLIK AŞAMALARI</p> <p>1 Tasarım Planı Hazırlık Aşamaları</p> <p>2 tasarım Planı Etek</p> <p>3 Renk ve Kumaş Panosu</p> <p>4 Kullanılacak Malzeme</p> <p>5 Kullanılacak Malzeme</p> <p>6 Hazırlık Aşamaları</p> <p>7 Hikaye Panosu</p> <p>8 Alıştırma Soruları</p> <p>VI. KONU</p> <p>TASARIM ARAŞTIRMALARI</p> <p>1 Tasarım Araştırmaları</p> <p>2 Giysi Tasarım Süreci</p> <p>3 Model Tasarımı</p> <p>4 Kalıp Tasarımı</p>
--	---

	<p>5 Örnek Ürün İle Gelişen Unsurlar</p> <p>6 Çalışma Çizimleri</p> <p>7 Akış Bütünü Tasarımı</p> <p>8 Uni- Chro Analiz Tablosu</p> <p>9 Uni Chro Analiz Tablosu, Örnek</p> <p>10 Gozinto Montaj Şeması</p> <p>11 Akış Bütünü Analiz Şeması</p> <p>12 İşlem Süreç Akış Basamakları</p> <p>13 İşlem Süreç Akış Basamakları</p> <p>14 Üretim</p> <p>15 Değer Analizi</p> <p>16 Örnek Bir Giysi Tasarımı</p> <p>17 Tasarım Planı Zaman Çizelgesi</p> <p>18 Ceket Kalıp Listesi Örnek</p> <p>19 Alıştırma Soruları</p>
--	---

ÖĞRENME ETKİNLİĞİ

AMAÇ

Bu öğrenme etkinliğinde amaç, tasarımın ve yaratıcılığın kavramsal boyutta anlaşılması, tarihte yaratıcılığın geliştirilmesi amacıyla geliştirilen kuramların ve kuramcılarının öğrenilmesidir.

KONU 1

TASARIM KAVRAMI ve YARATICILIK

Bu bölümde, tasarım ve yaratıcılık kavramları, kelime boyutunda incelenecek, tasarımda yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen davranışlar üzerinde durulacaktır.

Tasarım, anlam bakımından incelendiğinde karşımıza şöyle bir tanım çıkmaktadır. (Türk Dil Kurumu, 1983).

- Tasarımlama işi ya da tasarımılanan biçim.
- Tasavvur.
- Zihinde canlandırma, tasavvur etme.
- Tasarlamak.
- Tasarım.
- Dizayn, dizaynlamak.

Tasarım, makro anlamda, insan gereksinimlerini karşılamayı amaçlayan; genel görünüm, fonksiyonellik, teknoloji ve üretim gibi yüksek düzeyde yenilik getirici özelliklere sahiptir. Karmaşık gibi görünse de, özünde disiplinli bir olgudur. Dilimizde ‘dizayn, dizaynlamak’ olarak yerleşen bu kelime, aslında Latince ‘de+ignore’ kökünden gelir. ‘de+ignore’ kökünün kelime anlamı incelendiğinde; işaret etmek, planlamak, resmetmek, bir model veya şekil vermek anlamlarının karşılığı olarak kullanıldığı görülür. Ayrıca, ‘bir ürünün kalıbını, planını hazırlama’ süreci olarak da tanımlanan tasarımın özünde şu değerler vardır:

- Amaç,
- Bilinç.
- Özgünlük.
- Kendine özgü teknik bilgi.
- Yaratıcılık.

Yaratıcılık yaşamın tümünde gerekli olan bir olgudur. Ancak tasarım bazında ele alındığında kalıtsal olan yetenek ile öğrenilebilir olan yaratıcılığı birbirinden ayırmak gerekir. Genel bir bakış açısı içerisinde görsel ve uygulamalı sanatlarda gerekli olan yaratıcılık, günümüzde endüstri, (giyim, tekstil, otomotiv) işletme, fizik, kimya biyoloji vb bilim dallarında da önemli gelişmelerin yaşanmasına ortam hazırlamıştır. Giyim eğitimi ve sektöründe de aynı gelişmelere ortam hazırlayıp uluslar arası düzeyde üretim yapılmasında, mevcut performansın artırılmasına etki eden en önemli faktörlerden biridir.

(<http://aklayolculuk.blogspot.com>) adresinden 22 Kasım 2010 tarihinde alınmıştır.

Yaratıcılığın gelişmesi ve sorunlara uygulanabilir çözümler getirmesi geçmişten günümüze kadar gelişerek uygulanmış yöntemlere dayanır. Bu uygulamalardan bazıları şunlardır .

1910 yılında Dewey bir soruna çözümler bulunabilmesi için aşağıda sıralanan beş basamak yöntemini önermiştir.

1. Önce bir zorluk duyulacak,
2. Bu zorluğun alanı bulunup tanımlanacak,
3. Bu zorluk alanı ile ilgili uygulanabilir çözümler önerilecek,
4. Çözüm ile ilgili sonuçlar incelenecek, tartışılacak,
5. İçlerinde en uygun, fonksiyonel ve yenilikçi çözüm kabul edilecek.

1926’ da Wallas yaratıcı, yenilikçi ve akılcı fikirler üretebilmek için şu uygulamayı önermiştir:

1. **Hazırlık Dönemi:** Soruna yönelik, teknik, uygulamalı, ekonomik, fonksiyonel ve tercihleri içeren tüm bilgilerin kavramsal düzeyde elde edilmesi.
2. **Kuluçka Dönemi:** Bu bilgiler doğrultusunda zihin bilinçaltı çalışması, çözüm önerileri üretilmesi.
3. **Aydınlanma Dönemi:** Bilgilerin zihinde canlanması, ortaya çıkan önerilerin belirlenmesi ve mevcut sorun üzerinde denenmesi.

1931 yılında Rossman yaratıcılık ile ilgili çizgisel bir yöntem önermiştir. Burada yaratıcılık, icat etme ile eşdeğer tutulmuştur. Ayrıca bu uygulamada çözüm buluncaya kadar deneme önerilmiştir. Yaratıcılığı geliştirmeye yönelik önerilen model aşağıdaki gibidir:

1. Bir gereksinme ya da zorluk gözlenir.
2. Bu gereksinme çerçevesinde sorun tanımlanır.
3. Mevcut bilgiler incelenir.
4. Yaratıcı, yenilikçi ve uygulanabilir çözümler önerilir.
5. Tekrar tartışılır ve incelenir.
6. İnceleme sonucuna göre yeni öneriler geliştirilir.
7. Saptanan öneriler denenir, çözümlenir.

(<http://www.fikiravcisi.com>)
adresinden 27 Kasım 2010 tarihinde
alınmıştır.

1945’ de Poyla matematik alanındaki sorunlara çözüm ve yaratıcılığın ortaya konması için genel bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntem daha sonraki gelişmelere temel teşkil etmiştir. Bu öneride dört basamak vardır. Bu dört basamağın aşılması ise bir takım koşullara bağlanmıştır. Polya’ nın geliştirdiği yöntem şöyledir:

1. Ortaya çıkan sorunun anlaşılması gerekir. Bu sorunun anlaşılması,
 - Koşulların neler olabileceğine,
 - Bu koşulların sağlanıp sağlanmayacağına,
 - Koşulların daha başka parçalara ayrılıp ayrılmayacağına,
 - Soruna yönelik bir şekil çizilerek tanımlanabilmesine bağlıdır.
2. Eldeki mevcut verilerle bilinmeyenler arasındaki ilişkiler aranmalıdır. Bu işlemde ilişkiler bulunmazsa benzer sorunlardaki ilişkilerin saptanabilmesi;
 - Benzer bir sorunla ilgili çözümün var olup olmadığı, varsa çözüm yöntemlerinin mevcut soruna uyarlanabilirliğine,
 - Mevcut sorunun yeniden tanımlanabilirliğine,
 - Örneklerle değiştirilebilirliğine ve yakınlıklarına,
 - Tekrar baştan ele alınarak eldeki bilgilerin kullanılıp kullanılmayacağına,
 - Sonuçta çözüme uygun bir plan oluşturulabilmesine bağlıdır.

3. Bundan önceki basamaklar doğrultusunda hazırlanan planlar uygulanır.
4. Sonuç değerlendirilir. Benzer durumlara uyarlanabilirliği tartışılır.

Yukarıda açıklanan yöntem, kural ve öneriler paralelinde yaratıcılığı özetleyecek olursak, yaratıcılığın hem bir süreç, hem de bir sürecin sonunda özgün bir ürün ortaya çıkarma olgusu olduğu söylenebilir.

TASARIMDA YARATICILIĞI GELİŞTİREN ve ENGELLEYEN DAVRANIŞLAR

Bir tasarımcı, ortaya koyduğu fikri; fonksiyonellik, estetik veya işlevsellik açısından savunabilmelidir. Kişinin yenilikçi çözüm ve önerilerinin Kabul edildiği kadar, kabul edilmediği durumlarda da gururunu bir yana bırakmalı ve duygusal davranışlardan kaçınmalıdır. Unutulmamalıdır ki başarıya veya başarısızlığa duygusal tepkilerle karşılık vermenin profesyonel yaşamda yeri yoktur.

Tasarımcı, tasarımını yapacağı bir ürün, belirli tarihte vermesi gereken bir sunum vb çalışmalarında işin sorumluluğunu alarak yaptığı işe, o işin niteliklerini sorgulayan bir bakış açısıyla yaklaşmalıdır. Düşüncelerini değerlendirirken ‘daha iyisi olabilir mi? daha iyisi nasıl olabilir?’ sorularını yöneltmeli, daima daha iyisini aramalıdır.

Tasarımda alışkanlık, yaratıcılığı engelleyen bir davranıştır. Aynı zamanda tasarımcının önyargılara sahip olmasına yol açabilir. Tasarımcı, alışlagelmeyen, düşünülmemiş, kimi zaman şaşkınlık verici malzemeler, formlar ya da renklerle çalışabilmelidir. Ancak bu sayede tasarımcı farklı dönemler içerisinde yaratıcı ve yenilikçi ürünler geliştirebilir ve evrensel olabilir.

Tasarımda merak etme, tasarımı olumlu yönde geliştiren bir davranıştır. Bu güne kadar tüm buluşların kökeninde ‘merak’ duygusunun olduğu bilinen bir gerçektir.

Son olarak tasarımı olumsuz etkileyen tutum ve davranışlar olarak; hata yapmak korkusu, eleştirilmekten hoşlanmamak, mevcut olan gelenek veya kabulleri bozma endişesi sayılabilir.

ALİŐTIRMA SORULARI

Konu 1 ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Tasarım kavramını açıklayınız.
2. Tasarımın kendi içinde taşıdığı kavramları yazınız, bu değerleri açıklayınız.
3. Yaratıcılığın geliştirilmesi ve sorunlara çözümler üretilebilmesi için bu güne kadar ortaya konan yöntemleri yazınız, bu yöntemleri ortak özelliklerini tartışınız.
4. Tasarımda yaratıcılığı geliştiren ve engelleyen davranışları yazınız.

ÖĞRENME ETKİNLİĞİ

AMAÇ

Bu öğrenme etkinliğinde amaç, tasarlama görüşleri olan Atomist Görüş ve Bütüncül Görüş kavramları tanımlanarak incelemek ve başlıca tasarlama yöntemlerini ele almaktır.

KONU 2

TASARIMDA TASARLAMA GÖRÜŞ ve YÖNTEMLERİ

Bundan önceki bölümlerde de açıklandığı gibi giysi tasarımı, belli bir amaca yönelik kavramsal tasarımdan, ürünün teslimine kadar birbirine bağlı birçok kademenin bir araya getirilerek bir bütün oluşturma sürecidir. Burada sürekli vurgulanmak istenen, bilgi ve becerileri yenileme, karar verme ve yaratıcılıktır. (Apak, Vural ve Erenler, 1996). İşte bu özelliği ve özgünlüğü çerçevesinde, genel tasarım ilkeleri içerisinde giysi tasarımında iki farklı tasarlama görüşü vardır. Bunlardan biri Atomist görüş, diğeri Bütüncül görüştür

1. Atomist Görüş

Bu görüşte esas, bütüne ait bir parçanın tasarımından yola çıkmaktır. Bu görüşü benimseyen tasarımcı ise, bir bütünün parçasını dizayn eder. Burada, bir bütüne ait parçanın, bütünün geri kalanıyla ilgili bilgi verebileceğini savunulmaktadır.

2. Bütüncül Görüş

Giysi tasarımında sıklıkla uygulanan bir görüştür. Giysi tasarımı düşüncenin bir amaca yönelik ürüne dönüştürülmesi olduğuna göre, giysinin bir bütün olarak düşünülüp tasarlandığı anlayış hakimdir. Ürüne dönüşe düşünce, somut bir şekilde ortaya çıkmıştır. İzleyene niteliği, fonksiyonelliği, üretim teknolojisi ile ilgili bilgi verir düzeydedir.

TASARLAMA YÖNTEMLERİ

Tasarımda görsel doyum önemlidir. Tüketici estetik ve sanatsal bakımdan tatmin edici, kaliteli ve uygun bir fiyata sahip ürünleri tercih etmektedir. Bu doğrultuda tüketici tercihlerinin karşılanmasında tasarımcı iki farklı yöntem uygulayabilir. Bunlar: Avangarde Tasarım ve Endüstriyel Tasarımdır.

1. AVANGARDE TASARIM

Bir giyimin ya da koleksiyonun,; özel, özgün bir hikayeye, temaya ve belli bir sanat, kültür, ekonomik, sosyal yaşam temeline oturtulması demektir. Bu bakış açısı ile tasarlanmış giysileri üreten üreticiler sanat, estetik ağırlıklı, kalite değeri yüksek ürünlerde; ekonomik ve sosyal yaşam düzeyleri yüksek gelir gruplarından oluşan pazarlara, fonksiyonel bir Ar-Ge birimine; yüksek teknolojiyi, sanatsal beceriyi kullanabilen iş gücüne sahiptir. Ürün çeşidi açısından bol ancak sayıca azdır. Hatta çoğu ürün bir koleksiyonun parçası olarak yalnızca bir adettir.

Şekil 2: Avangarde Tasarım, Wearable Art

2. ENDÜSTRİYEL TASARIM

Bu giysi tasarım yöntemi uluslararası moda merkezlerinin hazırladıkları ‘moda eğilimleri’ (trend) doğrultusunda tasarlanan giysilerdir. Uluslar arası moda eğilimi adından da anlaşıldığı gibi uluslar arasıdır, yapısında evrensellik vardır. Hem sanayinin gelişmesinde hem de dışa açılma sürecinde giyim sektörü dinamik bir yapıya sahiptir. Bu dinamik yapının özelliği gereği ise sektörde yoğun bir rekabet vardır. Bu yoğun rekabetin odak noktasını müşteri davranışlarının bireyselliğe varan, çeşidi bol, estetik değeri yüksek ürünlere yönelmesi, bütçesine uygun ve en kısa sürede kendisine ulaşan ürünleri tercih etmesi oluşturmaktadır.

Şekli 3: Endüstriyel Tasarım. İpekyol 2010

Müşteri davranışlarında belirlenen bu değişim, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan yeni ekonomik ve siyasi değerlere bağlı olarak ulus ve firmalar bazında kendini göstermiştir. Savaş öncesinde kadınlar dar korseler, yerlere kadar uzanan kabarık etekler kullanmaktadır. Kadının dışarıda bir iş hayatı yoktur. Savaş toplumdaki kadın-erkek rollerini etkilemiş, savaş sonrası kadınlar, erkek nüfusunun azalması nedeniyle para kazanmak, çocuklarına bakmak ve bunu yaparken birçok erkeğin mesleğini icra etmek zorunda kalmıştır. Savaş sonrasında kadınlar, sade ve rahat şıklığı tasarlayan Christian Dior' a ait New Look (Yeni Görünüm) koleksiyonuna büyük ilgi göstermiştir. Dior' un ortaya çıkışında savaştan çıkmış bir toplumun kadınlarının ihtiyaçları göz önüne alınarak, modern ve feminen bir anlayışta yepyeni bir koleksiyon hazırlanmasının büyük etkisi vardır. Koleksiyona ait ürünler, seri üretimle çoğaltılabilir niteliktedir. Böylece giysiye ulaşmak kısa zamanda mümkün kılınmıştır. Bu durum, kitle moda anlayışının toplumdaki sosyo-ekonomik durumla bağlantılı olduğunun açık bir kanıtıdır.

Endüstriyel üretim söz konusu olduğunda tasarımcı, tarihte hangi tasarımların ne için talep edildiğini bilerek başlamalıdır. Bunun yanı sıra tasarımcı, içinde bulunduğu toplumun koşullarını ve ihtiyaçlarını gözlemleyebilmelidir. Dior örneğine endüstriyel üretim olarak bakıldığında giysi tasarımı bilinmeyen keşfi değil, son derece karmaşık ve disiplinli bir işlemler zinciridir denebilir. Bu zincir içinde tasarımcının seçme özgürlüğü müşteri kitlesinin tercihleriyle kısıtlanmıştır. Bu kısıtlamalar endüstriyel sanatları resim, heykel gibi plastik sanatlardan ayıran noktadır.

ALİŐTİRMA SORULARI

Konu 2 ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Tasarlama görüŐlerini yazınız, bu görüşleri kısaca açıklayınız.
2. Tasarlama Yöntemlerini birer örnekle açıklayınız.

ÖĞRENME ETKİNLİĞİ

AMAÇ

Bu öğrenme etkinliğinde amaç, tasarım araştırmasında ele alınması gereken konular, öge ve prensipleri incelemektir.

KONU 3

TASARIM ARAŞTIRMASINDA ÖĞE ve PRENSİPLER

Bu bölümde, giyimin anlamı, kısa tarihi üzerinde durulacaktır. Tasarım araştırmasında ele alınan öge ve prensipler açıklanacaktır.

Giyim, insan yaşamı ile başlayan; cinsiyet, kültür, coğrafi bölge ve tarihsel çağlara göre farklılıklar gösteren, giysi modası ve tasarımdan soyutlanamayan bir ihtiyaçtır. Günümüzde ise teknolojinin hızla gelişmekte, ürün geliştirme ve üretim daha az hata ve daha çok adetlerde yapılabilmektedir. Kolay satın alınabilir hale gelen giyim ürünleri, trendlerin hızla değiştiği günümüzde, tüketici talebini canlı kılmak için yepyeni tasarımlara sürekli ihtiyaç duymaktadır. Tasarımcı yenilikçi anlayışın yanı sıra, müşteri ihtiyaçları, ekonomik düzeyi, hitap ettiği yaş aralığı, pazar durumu gibi etkenleri düşünmek durumundadır. Üretim-sanat bağlantısı içinde giysinin ne olacağı kadar hangi durumda ve kim tarafından kullanılacağı önem kazanır.

Günümüzde Avrupa’ da Trendsetter (trend tahmin merkezleri) olarak adlandırılan ve trend tahmini alanındaki uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından öngörülür ve duyurulur. Trend tahmin merkezlerinde verilen bilgiler, yaratıcılığa yön veren genel bilgilerden, yeni kullanılmaya başlanan boyama, baskı ya da diğer teknolojilerden, geçmiş yılların analizlerine göre gelecekteki yıla ait genel tahminlerden oluşur. Yeni materyallerin teknik özellikleri duyurulur. Bu teknolojileri kullanmak, bu bilgileri ilginç ve estetik tasarımlara dönüştürerek koleksiyonlarını hazırlamak tasarımcıların işidir.

Tasarımcılar koleksiyon hazırlamaya başlarken, çıkış noktası olarak bir konu ya da bir fikir belirlerler. Bu doğrultuda öncelikle tasarımın formları ve renkleri ortaya çıkar. Tasarımlarda kullanılacak dokular (kumaşlar), renkler, ve silüet belirlenmiş olur. Tasarlanacak desenlerde ise renkler ve formlar yine bu doğrultuda tasarlanır.

Tasarımda kullanılacak malzemelerin doku ve renginin yanı sıra teknik özellikleri ve maliyeti de göz önüne alınmalıdır. Bu temelde ele alındığında giysi tasarımı aşamalarında uyulan prensipler:

- Tasarım öğeleri ve tasarım prensipleri
- Tasarımda çıkış noktası (konu) hikaye panosu, renk ve malzemeler
- Tasarım planı olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür.

TASARIM ÖĞELERİ

Tasarım öğeleri şunlardır:

- Silüet
- Doku
- Renk
- Çizgi

Silüet: Giysi tasarımında öne çıkarılacak olan vücut formudur. Tasarımcılar, hazırladıkları koleksiyona hakim olacak genel silüeti; omuzları genişletip daraltarak, bel hattını yukarı ya da aşağı çekerek, etekleri daraltıp bollaştırarak değiştirebilirler. Bu, koleksiyondaki giysilerin genel hatlarını belirlemiş olur. Şekilde gösterilen bir A silüet örneğidir. Omuzlardan giderek açılacak, bel ve kalçayı belli

etmeyecek şekilde tasarlanacak kıyafetlerin olduğu bir koleksiyon için A silüet kullanılmaktadır denebilir. Bel hattında sabitlenerek kalçada bollaşan kıyafetler için X silüeti, omuzların genişliğinde eteğe kadar uzanan düz bir kıyafet için H silüeti kullanılmıştır denebilir.

Şekil 4: H Silüet, (Balenciaga, 1992: 29).

Şekil: 5 A Silüet; (Balenciaga, 1992: 14).

Doku: Giysinin hazırlanacağı kumaş ya da malzemenin yüzey özelliğidir. Doku, hazır kumaşlardaki farklı dokumalarla, örme yüzeylerde veya farklı baskı teknikleriyle oluşturulabilir.

Şekil 6: Giyside Örme Yüzey Dokusu; (Balenciaga, 1992: 27). Şekil 7: Örme Yüzey Dokusu; (Balenciaga, 1992: 26).

Şekil 8: Giyside Örne Yüzey Dokusu; (Missoni, 1997: 74).

Renk: Tasarımda renk, tüketiciyi ilk anda etkileyen tasarım öğelerindendir. Kişilerin tarzını ortaya koyan başlıca unsurlardan biridir. Tasarımcıların renklerin etkisini kullanarak vücuttaki kusurları kapattığı bilinmektedir.

Şekil 9: Giyside renk, (www. Elle.com)

Çizgi: Giysi tasarımında çizgi, giysinin genel görünümü ile ilgili stili ve giysinin nasıl olduğu ile ilgili bilgiyi verir. Çizgi, tasarımın hatlarını belirlemede kullanılır. Bunun yanı sıra dikey, yatay ve vev çizgilerde giysinin parçalarını göstermede çizgi kullanılır. Giysi tasarımında kumaşlarla yapılan büzgü, pili, pilikaşe vb. teknikleri göstermede, hacmi göstermede, katlanmalar ve üst üste gelmeleri göstermede farklı değerlerde kullanılır.

Şekil 10: Giysi İllüstrasyonunda Çizgi. (Versace)

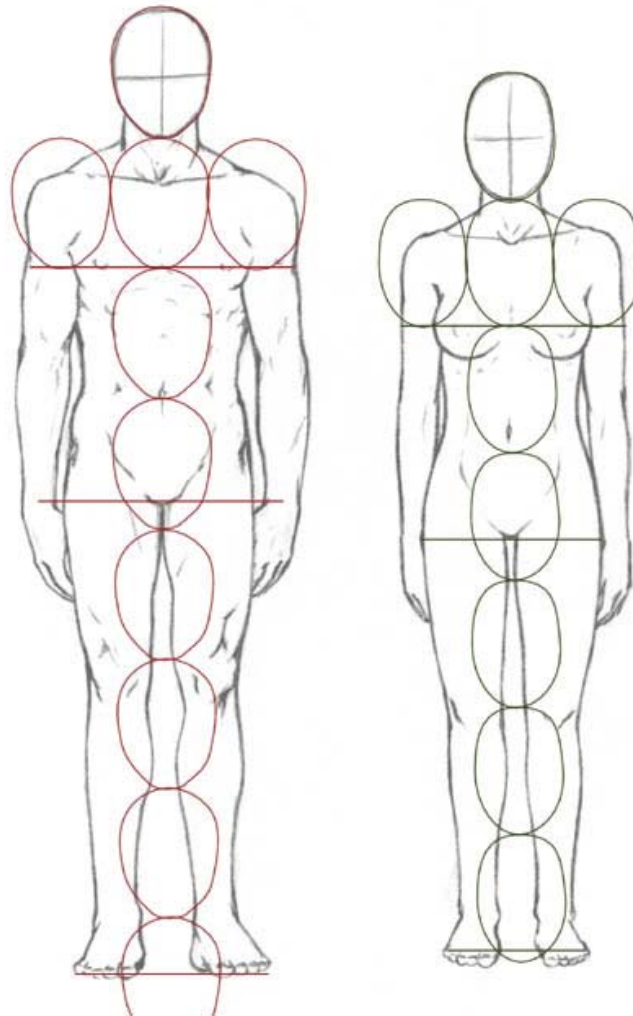
TASARIM PRENSİPLERİ

Tasarım prensipleri, giysi tasarımında olduğu gibi herhangi bir tasarım için de geçerli olan, estetiğin sağlanması için gerekli unsurlardan oluşur. Bunlar:

- Uyum
- Denge
- Bütünlük
- Ritm
- Vurgu olarak sıralanabilir.

Uyum: Giysi tasarımında uyum ya da skala olarak tanımlanabilen bu kavram, kullanılan biçimlerin, dokuların, tonların ve boyutların birbiriyle uyum içinde olması anlamına gelir. Estetiğin kriterlerinden biri olan uyum, giysi dahil olmak üzere tasarlanan herhangi bir ürün için de geçerlidir. Altın kesit ‘Yunan matematikçilerin ve sanatçıların, doğadaki bazı formları analiz ederek uyguladıkları bir uyum prensibidir ve günümüzde halen kullanılmaktadır. Altın kesit oranına göre doğadaki diğer canlılar gibi insan bedenindeki oran ve ölçüler, matematiksel bir uyum içindedir ve formulize edilebilir. Bu temel bölümlendirme yöntemlerinin ilki, 3-5-8 oranıdır.

5-8-13 oranında ise, bel hattından yukarı 5, bel hattından aşağı 8 olmak üzere 13 eşit parçadan oluşur.

Şekil 11: Vücut Oranları, (Human Body Proportions)

Denge: giysi tasarımında uzunluk, genel görüntü ve genişlik görüntülerinin belli bir düzen içerisinde dağılması gerekmektedir. tasarımda bu düzen denge prensibini ifade eder.

Giysi tasarımında dengeyi, dikey denge ve daire denge olarak uygulanmaktadır.

- Dikey denge: insan vücudunun sistematik olarak ön ortasından ve arka ortasından geçen dikey hat denge hattı olarak kullanılır.
- Daire denge: Bu kurala göre beden ve kalça hattının paralelliği korunur. Vücut problemi olan kişilerde dengenin net şekilde gösterilmesi açısından önemli bir kuraldır.

Bütünlük: Giysi tasarımında giyside bulunan tüm özelliklerin, malzemelerin ve detayların estetik açıdan doğru olabilmesi ve göze hoş görünebilmesi için bütünlük sağlaması gerekir. Tate, 1989' da yayınladığı 'Inside of Fashion' adlı yayınında bütünlüğü farklı çizimlerle anlatmıştır.

- Giysi üzerinde bulunan ve giysinin stilini içeren tüm hatlar birbiriyle bütünlük içinde olmalıdır.
- Giysiyi oluşturan formlar, içerisindeki hatlar bir bütünlük sağlamalıdır. Örneğin bir giysi tasarımında, oval hatların hakim olduğu bir giyside köşeli yakaların kullanılması bütünlüğü bozar. Buna benzer şekilde, yumuşak ve tüylü materyallerle oluşturulan hacimli bir yüzeyin üzerine, ince, sert ve zayıf bir kumaşın kullanılması bütünlük prensibine göre yanlıştır. Öte yandan tasarımcılar zıtlıkları kullanarak farklı yorumlara ulaşabilmektedir. Yumuşak-sert, dairesel-düz, gibi kontrastlar ancak *denge* içinde kullanıldığı zaman estetik açıdan başarılı sonuç vermektedir. Denge ve bütünlük sağlandığı sürece, çok farklı malzemeler ve formlar şaşırtıcı ve estetik sonuçlar ortaya çıkarabilir.

- Asimetrik modellerde denge unsuruna dikkat edilmelidir. Giysi tasarımında asimetri, bütünlük ve uygun denge içinde dağıtılmalıdır.
- Çizgi kullanımında yapılabilecek düzenlemeler, çizgilerin birbirini takip etmesi, ya da çizgi takibi bozarak, dengeli şekilde yeni görünüm elde etme şeklinde olabilmektedir. Çizgiler düzen içerisinde değilse, bu düzensizlik anlamlı bir yoruma dayandırılmalıdır. Estetik ilkelerinde kararsızlığa yer yoktur.
- Model tümüyle analiz edilmeli, kullanılan çizgiler, formlar, bütünü oluşturan parçalar ve materyaller bütünlük içinde olmalıdır.

Şekil 12: Çizgi düzeninin bozulması ve renk kullanımıyla yeni görünüm elde etme; (Missoni, 1997: 48).

Ritm: Tasarımda yapılan vurguların belirli bir aralık ve yoğunlukta düzenlenmesi demektir. Giyimde model veya süsleme özellikleri gibi vurguların belirli aralıklarda, giderek artarak, aralarda boşluklarla veya belirlenen yerlere ritmik olarak yerleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken unsurdur. Herhangi bir yüzey tasarımında ritmin kurgusunun yapılarak kullanılacak alanın planlanması gereklidir. Ritmin bozulması, vurgunun düzensiz yerleştirilmesi anlamına gelmektedir. Ritm bozulduğunda detaylar kaybolur, düzensiz bir uzak etkisi göze çarpar.

Vurgu: Tasarımda tasarımcı, model özelliğini, modelin bir bölümünü renk, doku veya farklı malzemeler kullanarak ön plana çıkarır. Buna vurgu denir. Giysi tasarımında vurgunun, vücut problemlerini kapatma gibi önemli bir kullanımı mevcuttur. Bu kullanımda temel kural, vücudun kusurlu yerlerine vurgu yapmamak veya vurguyu, gözü farklı yöne çekmek üzere farklı yerlere yapmaktır.

ALİŐTIRMA SORULARI

Konu 3 ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1. Tasarım öğelerinden doku ve çizgiyi açıklayınız.**
- 2. Tasarım prensiplerinden dikey çizgi kuralını yazınız.**
- 3. Altın oranı açıklayınız.**
- 4. Tasarım prensiplerinden vurgu ve bütünlüğü açıklayınız.**

ÖĞRENME ETKİNLİĞİ

AMAÇ

Bu öğrenme etkinliğinde amaç, Giysi kavramını tanımlayarak giysi tasarlama süreci ve bu sürecin evrelerini incelemektir.

KONU 4

GİYSİ TASARIMI

Bundan önceki kısımlarda tasarım ve yaratıcılık üzerine kavramsal düzeyde açıklamalarda bulunulmuştur. Bu kısımda ise ‘Giysi tasarımı’ kavramı üzerinde kurulacaktır. İnsan yaşamı ile başlayan, cinsiyet, kültür, coğrafi bölge ve tarihsel çağlara göre farklılıklar gösteren, görsel yanı ağırlık taşıyan giyim, giysi modaları ve estetikten soyutlanamayan bir gereksinmedir. Kişinin benliğine en yakın obje olarak giysi, kişinin kendisini ifade etmesinde de tarihten bu yana kullanılmaktadır. Toplumlar, kültür değerleri bakımından karmaşıklaştıkça ve ekonomik açıdan geliştikçe kendilerine özgün giyim tarzları oluşturmuşlar ve kendilerinden sonraki topluma giysileri aracılığıyla bilgiler vermişlerdir.

Sanayi devrimi, giysileri ulaşılabilir kılmıştır. Bu nedenle giyim sektörünün oluşmasında ve canlanmasında başlangıç kabul edilmiştir. Bununla beraber moda çarkının hareket noktası da sanayi devrimi olarak kabul edilir.

Günümüzde giyim sektörü, giysi tasarımı bakımından, estetik ve sanat değeri yoğun, görsel yanı öncelikli olan ürün çeşidi bol bir yapıya sahiptir. Bu yapı içerisinde mevcut pazarlar, bu sektörde yer alan firmalar tarafından paylaşılmak durumundadır. Bu giyim eğitimi veren kurumlar bakımından da aynıdır. Bunun sonucu olarak da tüm bu amaçla üretim ve eğitim yapan firmalar, eğitim kurumları birbirleri ile rekabet içerisinde. Bu rekabetçi ortamda ise özgün tasarımlı giysiler önem taşımaktadır.

Giysi tasarımı, giyim eğitimi süresi içinde, giyim eğitiminin temelini oluşturan ve onu geliştirici nitelik kazandıran görsel yanı öncelik taşıyan bir düşünüş ve üretim sistemidir. Burada önemli olan estetik düşünerek görsel bir iletişim kurabilmedir. Bu görsel iletişim giysi tasarımı alanında estetik ihtiyacının evrensel olduğuna işaret eder.

Giysi tasarımında bir fikri ürüne dönüştürme çabası vardır. Bu çaba, estetikten ödün vermeden kullanışlı giysiler elde etme amacını kapsar. Bu durumda giysi üretiminde yalnızca estetik kaygısı değil, ürünün kullanışlı olması, üretilebilir olması, ekonomik açıdan rekabet gücünün olması gerekmektedir. Bütün bunlar tasarım aşamasında tasarımcı tarafından düşünülmelidir. Bu açıdan baktığımız zaman giysi tasarımı, Bir fikri ürüne dönüştürme,

- Günün olanakları ile yenilik yaratma,
- Estetiğin yanı sıra kullanışlı ürünler geliştirme sürecidir.

Giysi tasarımında yapılan bir çalışmanın tasarım niteliği taşıması, tasarımın bir amacının ve yaratıcılık değerinin olmasına bağlıdır. Bunun için bir giysi tasarımı yapılmadan önce, şu sorulara cevap aranmalıdır:

- Kime yapılacak, (Bayan, erkek veya çocuk)
- Ne yapılacak, (dış giyim, günlük giyim, iç giyim)
- Hangi yaş grubuna yapılacak,
- Hangi sezon için hazırlanacak,
- Hangi ekonomik düzeye hitap edecek, (yüksek gelir düzeyi, orta gelir düzeyi veya düşük gelir düzeyi)
- Nasıl yapılacak,
- Ne zaman hazır olacak.

TÜRKİYE GİYİM SANAYİNİN DURUMU

Giyim sanayinin dünyadaki temel trendi incelendiğinde, üretim, tüketim ve ihracatın gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru kaydığı gözlenmektedir. Özellikle Çin, Asya ülkelerine kayma daha da belirgindir. Bu değişimin temelinde, kalabalık nüfuslu Uzak doğu ülkelerinde işçilik maliyetlerinin çok düşük olması gösterilebilir.

Türkiye Giyim Sanayi stratejik açıdan coğrafi konumu ve iş gücü maliyetleri bakımından üretim yapmaya elverişlidir. Giyim Sanayiinin yapısal bakımdan diğer bir özelliği, dünya genelinde küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmasıdır. Küçük ve orta ölçekli firmaların çoğunlukta yer almaları, esneklik ihtiyacı nedeniyle taşeronculuk ve lisans anlaşmaları gibi eşitlik ilkesine dayanmayan yatırımları daha da yaygınlaştırmaktadır. Gelişmiş ülkelerin teknolojiyi ellerinde tutmaları, sınır ötesi faaliyetlerini taşeronculuk ve lisans anlaşmalarına göre gerçekleştirmeleri, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin teknoloji üretememelerine, dışa bağımlı kalmalarına ve bununla beraber moda ve marka üretememelerine yol açmaktadır.

Ülkemizin verilerine göre Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Tekstil Ve Giyim Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Konfeksiyon Sektörü Raporu verilerinde de bu gidişatın doğruluğunu destekleyen bulgulara rastlanmaktadır. Konfeksiyon Sektör Raporunda; ihracattaki düşüşte %57,9 oranında finansal güçlüklerin engel olduğu ve ihracat rejiminde yaşanan sorunların başında %45 gibi bir değerde dahilde işleme (entegrasyon) rejiminin geldiği; firmaların %68,3 ünün kendi koleksiyonlarını üretmelerine rağmen toplam ihracatlarının %100 ünün kendi koleksiyonlarından oluştuğunu söyleyebilen firma oranının yalnızca %11,7 olduğu gözlenmiştir. Bunun aksine firmaların %23 ü ihraç ettikleri ürünlerin %0 ının kendi koleksiyonlarına ait olduğunu belirtirken, %30 unun kendi koleksiyonları olduğunu belirten firma

oranı %18,3 dür. Aynı bulgulardan, firmaların %61,7 sinin ürün kalite belgelerinin olmadığı ve bu yapı içerisinde %45 inin kalite standartlarına uyum konusunda çalışmalara başladıkları anlaşılmaktadır.

Firmaların %73,3 ünün serbest bölgelerde faaliyet göstermediği, verimlilik düzeyinin düşük olduğu, verimliliklerinin düşük olmasını etkileyen %38,3 oranında işçi sirkülasyonunun olduğu gözlenmiştir.

Sektörün mevcut durumu göz önüne alınıp güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulduğunda, malzeme ve üretimden kaynaklanan hataların birleşerek ürün yapısını etkilemesinden doğan kalite sorunları önemli şikayetlere ve emek kayıplarına neden olmaktadır. Bu nedenle tasarım kalitesine uyum sektör için hayati önem taşımaktadır.

ALİŐTIRMA SORULARI

Konu 4 ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1. Giysi tasarımı kavramını açıklayınız.**
- 2. Giysi tasarımının hangi süreçlerden oluştuğunu yazınız**
- 3. Giysi tasarımı yapılmadan önce, hangi sorulara yanıt getirilmelidir, yazınız.**

ÖĞRENME ETKİNLİĞİ

AMAÇ

Bu öğrenme etkinliğinde amaç, Tasarım planının nasıl oluşturulması gerektiğini, hangi sorulara cevap vermesi gerektiğini incelemektir.

KONU 5

TASARIM PLANI HAZIRLIK AŞAMALARI

Bu bölümde, bir koleksiyon hazırlığı için yapılması gereken araştırma ve öneminden bahsedilmiştir. Ayrıca araştırmada yer alması gereken bilgiler sıralanmıştır.

Tasarım planı, tasarlanacak giysinin tüm özelliklerinin yer alacağı bir planlamadır. Moda merkezinde otoriteler, işletmelerde tasarımlara, modellere karar veren kişi ya da üst düzey yöneticiler tarafından; eğitim kurumlarında giysi tasarımı dersini okutan öğretim elemanları, moda tasarımcıların kendileri tarafından hazırlanan plandır. Giysi tasarımında yer alan hususlar şu başlıklar altında toplanmalıdır:

- Giysi tasarımlarının yapılacağı dönem, yıl, sezon,
- Tasarımı yapılacak giysilerin türü, adı,
- Ürünlerin sunulacağı pazarın ve tüketicinin özellikleri,
- Ürünlerin satılacağı fiyat (olası fiyatlar) ve pazardaki fiyatları,
- Esin kaynağı, tema ya da konu,
- Tasarımı yapılacak giysilerde kullanılacak olan süsleme veya detaylar,

- Hazırlanacak kumaş, renk ve hikaye panoları,
- Tasarımı yapılan giysiye yönelik model çalışmaları ve teknik özellikleri.

Bu başlıklar bir eğitim kurumunda eğitim amaçlı hazırlanan bir tasarım planıdır.

TASARIM PLANI (ETEK)

2001 İlkbahar- Yaz Sezonu, 2000-2001 Akademik Yılı I. Yarıyıl Temel Dikim Teknikleri Dersi etek üretiminde yapılacak çalışmalar aşağıdaki prensipler doğrultusunda gerçekleştirilecektir.

- Tasarımı yapılan ve üretilen eteklerin tüketici kitlesi çalışan bayanlardır.
- Tasarımı yapılan ve üretilen eteklerin Pazar fiyatları 50- 60 TL arasındadır.
- Yapılacak tasarımlarda çıkış noktası, tema olarak aşağıda belirlenen üç hikayeden biri üzerinde durulacaktır.

Tasarımlardaki trendi yansıtacak bu konular şunlardır;

- Doğal Mükemmellik
- Çiftlik Evi
- Adalı Giyim

1. Doğal Mükemmellik: renkler: beyaz-Camel (ıslak kum rengi ve tonları) renkleri arası. Kumaş olarak mevcut tüm doğal, ince kumaşlar, keten, ipek vb yaz sezonuna uygun doğal görünümde kumaşlar. Silüet olarak bol gysilerde düşük omuzlar, belirgin bel hattı, etek boylarında çeşitli uzunluklar kullanılabilir. Bunun yanı sıra dar pantolonlar ve kısa şortlar. Temanın en belirgin özellikleri olarak sıralanabilir. Malzemelerde file, ağ örgüsü görünümünde delikli kumaşlarla kombineler, aksesuarlarda tahta, sedef vb doğal materyaller kullanılabilir.
2. Çiftlik Evi: Kovboy çizgisinin sert hatları bayan giyimde daha yumuşatılarak uygulanmakta, köy ve çiftlik yaşamında giyilen giysiler günlük yaşamda kullanılan giysilere esin kaynağı olmaktadır. Kot kumaşlarda eskitme yıkamaları uygulanmakta, pötikare ve ekose desenler floral desenlerle beraber kullanılmaktadır. Düğmeler, zımbalar, dikiş detayları, üç sıra spor dikişler ve hayvan figürlü desenler de kullanılmaktadır.
3. Adalı Giyim: Parlak mavilerin, tropikal deniz renklerinin etkisi altında dekolte kullanımı ve vücut hatlarını ortaya çıkaran çizgiler hakimdir. Etek boylarında ise kısa etelerin yoğun olduğu görülür. Fırfır ve volan eteklerde yaygındır. Pantolonlarda vücuda yapışan kesim hakimdir. Üst bedende çiçek ve meyve desenleri tercih edilmiştir.

Renk, Kumaş ve Hikaye Panosu

Ders kapsamında hazırlanacak olan renk, kumaş ve hikaye panosu seçilen moda konusunun temel görsel kaynağıdır. Bu panoda tasarımı yapılan giysi modelleri yansıtılır. Renkler, kumaşlar ve moda konusu net bir şekilde açıklığa kavuşturulur. Bu, çeşitli resimler, renkler ve formları yansıtan görsel malzemelerden oluşur. Bundan sonra yapılması gereken aşamalar,

- Çalışma defterine eskiz tasarımlar çizilmelidir.
- Bu yapılan çizimler hikaye panosunda yansıtılan renk, biçim ve doku özelliklerinde olmalıdır.
- Bu doğrultuda yapılan en az 10 adet eskiz çizim, tashihler doğrultusunda düzeltilmeli,
- Düzeltilen çizimlerden en az 3 versiyon çalışması yapılmalıdır. Toplamda ulaşılması beklenen tasarım sayısı en az 30 dur.

Kullanılacak Malzeme

Çalışma defteri, eskiz çizimlerin yapıldığı, çizimler üzerinde düzeltmelerin yapılabildiği defterdir. Çizim defterinin, silüet üzerine yapılacak giydirmelere elverişli olması için sayfaların yarı saydam olması önerilir.

Boya, renkli kuru boya, ekolin veya kuru pastel boyalar hızlı renklendirme açısından elverişlidir. Bu çizimlerin renklendirmeleri, yalnızca tasarımın rengini göstermek amaçlı bölgesel ve hızlı olacağından detaylı bir renklendirme çalışmasını bu aşamada içermemektedir.

Bu malzemelerin temin edilmesinin yanı sıra işin yapılması gereken zaman çizelgesinin de hazırlanması gerekmektedir. Bu, bir işin bölümlendirilmesi, hangi bölümün ne kadar zamanda yapılacağına gerçekçi bir şekilde ortaya konması ve zamanında teslimi için önemlidir.

Zaman Çizgesinde Yer Alması Gereken İşlemler:

1. Model tasarımı
 - Araştırma,
 - Hikaye panosu
 - Model tasarımı (eskiz çalışması)
 - Eleştiri, model saptama

2. Kalıp Tasarımı

- Örnek kalıp
- Deneme
- Tartışma ve düzeltmeler
- Model uygulama
- Model uygulanmış kalıbın denemesi
- Üretim kalıbı
- Serileştirme
- Örnek ürün
- Üretim kalıpları
- Çalışma çizimleri
- Kalıp yerleştirme planı
- Akış bütünü
- Maliyet analizi
- Makine, araç-gereç listesi
- Üretim teknolojisi
- Üretim birimine teslim.

2. İş tasarımı

- Ön üretim,
- Üretim,
- Paketleme.

HAZIRLIK AŞAMALARI

Bu başlık altında giysi tasarımının belirleyici unsurlarından olan renk ve kumaş panoları detaylı olarak ele alınacaktır.

Renk Panosu: tasarımcı genellikle tasarımına başlayacağı koleksiyon için teması kapsamında 8-12 renk seçebilir. Bu, seçilen tüm renklerin kullanılacağı anlamı çıkmamalıdır. Burada tasarımı yapılan giysi için olası renkler önerilmiştir. Tasarımcı bu renkleri göstermek için çeşitli metaryaller kullanabilir. İplikler, kağıtlar yapraklar vb.

Kumaş Panosu: tasarımcı modeli ile ilgili kumaşları bir pano üzerinde sergiler. Bu hazırladığı pano da, hikayesinden hareketle belirlediği renklerdir ve sezonun mevsim şartlarına uyumludur. Belirlenen kumaşların teknik özellikleri mutlaka bilinmeli ve hazırlık aşamasında bu bilgilere yer verilmelidir. Örneğin,

- Kumaşın dokunduğu firma,
- Dokunduğu sezon,
- Kumaşın adı,
- Kumaşın renk kodu,

- Üretimde kullanılacak olan makine ve teknoloji (belirli baskı teknolojileri, farklı birleştirme ya da süsleme teknolojileri)
- Üretimde kullanılacak akış bütünü çizelgesi ve bölümleri.
- Eskiz çizimleri vb. belgeleri içeren çizimler,
- Konu bütünlüğünü gösteren resimler, kumaşlar ya da diğer görsel materyaller.

ALİŐTİRMA SORULARI

Konu 5 ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1. Bir tasarım planında neler olmalıdır, yazınız.**
- 2. Bir hikaye panosu tanımlayınız, bu planda neler yer alır örneklerle açıklayınız.**

ÖĞRENME ETKİNLİĞİ

AMAÇ

Bu öğrenme etkinliğinde amaç, tasarlanan giysinin ürüne dönüşmesinde geçirdiği aşamaları incelemektir.

KONU 6

TASARIM ARAŞTIRMALARI

Bu bölümde, tasarım aşamaları incelenerek, model, kalıp ve üretim aşamaları açıklanmıştır.

TASARIM AŞAMALARI

İnsanlığın başlangıcından itibaren bir ihtiyaç olarak yaşamımızda yer alan giysi, o günden günümüze tarihsel bir süreçten geçmiştir. Giysi geçirdiği tarihsel sürecin yanında, lif oluşumundan tüketime kadar tekstil endüstrisinde yaygın kabul görmüş yedi süreçten geçmektedir. Bu süreçler;

1. Lif üretimi,
2. İplik üretimi,
3. Dokuma kumaş üretimi,

4. Boyama son işlemler,
5. Giysi üretimi,
6. Satış,
7. Tüketimdir.

Giysi üretimi, ana üretim sürecinin beşinci sürecini oluşturmaktadır. Yani ürün haline dönüşen en son süreçtir. Bu sürecin tamamı yaklaşık 6 ile 18 ayı kapsamaktadır. 66 hafta süren iplik üretim hattının 23 haftası lif ve tekstil üretimine, 24 haftası giysi üretimine, 19 haftası satış ve tüketime ayrılmaktadır. Giysi üretimine ayrılan süreç içerisinde şu aşamalar gerçekleştirilmektedir.

- Giysi tasarım çalışmalarının tanımlanması (model tasarımı, kalıp tasarımı, süreç planlaması, üretim)
- Çalışma sorumlularının belirlenmesi,
- Giysi tasarımını kimin yapacağını belirlenmesi,
- Yapılan çalışmalarla ilgili doğrulanma sisteminin saptanması,
- Gerekli olan ortamın, makine ve donanımın belirlenmesi,
- Bu çalışmalarda yol gösterecek kişi ya da kişilerin belirlenmesi.

Bu saptamada amaç, ilgili birim ve iş gücü arasındaki tasarımın girdi ve çıktıları konusunda görüş birliğine varmaktır. Giysi tasarımında çıktı, yani ürün girdi koşullarını (model, kumaş, yardımcı malzeme, süsleme gereci, işgücü niteliği, makine, donanım) sağlamalı ve süreç tasarımı için gerekli olan dokümanları içermelidir.

Giysi tasarımında doğrulanma, çıktının tasarım girdi gerekliliklerine uygunluğunu sağlayan kontrol mekanizmasıdır. İnceleme, test veya karşılaştırma yöntemleriyle gerçekleştirilir. Burada tek hedef, yanlışı düzeltmek, önlemek, tekrarına fırsat vermemek ve gelişmeyi sürdürmek için geri besleme yapmaktır.

Giysi üretiminde tasarım süreci giysin kalite karakteristiklerinin, spesifik değerlerinin ve kabul değerlerinin belirlenmesi aşamasıdır.

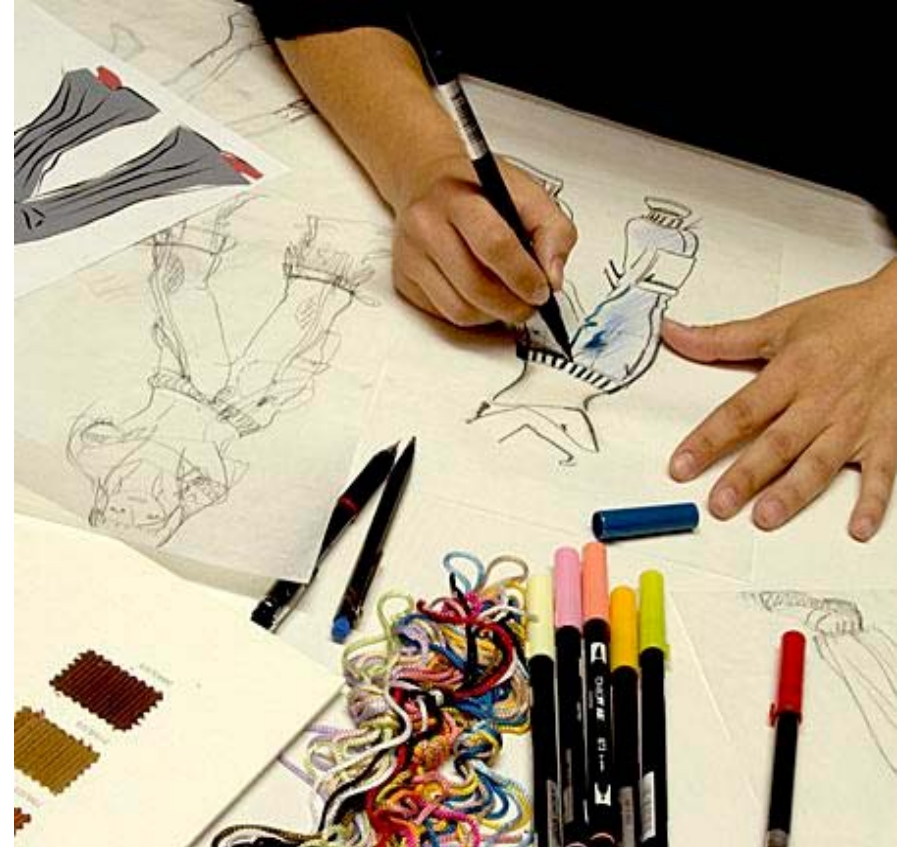
TASARIM SÜRECİ

Giysi tasarım sürecini üç ana aşama ortaya çıkmaktadır.

1. Model tasarımı,
2. Kalıp tasarımı,
3. Üretim.

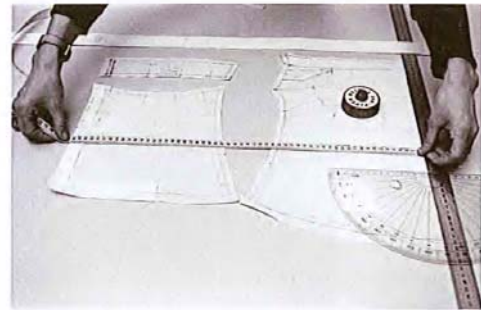
1. MODEL TASARIMI

Giysi üreten firmaların satış politikaları, üretim maliyetleri, makine parkları, üretim yöntemleri, yeni teknoloji kullanma eğilimleri, gelecekteki planları, kalite kontrol teknikleri ile ilgili bilgiler elde edilir. Esin kaynaklarına yönelik moda eğilimleri ve ipuçları veren yayınlar, renk panoları, kumaş panoları, hikaye panoları, filmler, moda gösterileri ile ilgili bilgiler elde edilir. Pazarlamaya yönelik, üretilecek giysinin tüketici profili için gerekli bilgiler toplanır. Genel moda gelişimlerine uygunluk, fiyat düzeyi, sezonun eğilimi, pazarlama teknikleri, vitrin düzenleme teknikleri, siparişlerin düzenliliği, genel görünüm, estetik, satış imajı, moda gösteri yöntemleri ve genel etki ile ilgili bilgiler elde edilir. Giysi tasarımında bu bilgilerin bulunması, araştırılması, bir işletmenin AR-GE faaliyetlerine benzer. AR-GE birimi, firma için üst düzey yöneticilerin ve çalışan elemanların fikirlerini de alarak diğer bilgilerle birlikte değerlendirir, tasarım/ Modelhane birimlerine gönderir. Tasarlama faaliyetlerinin yürütüldüğü model hanede, zaman ve bilgi en önemli iki unsuru teşkil eder.

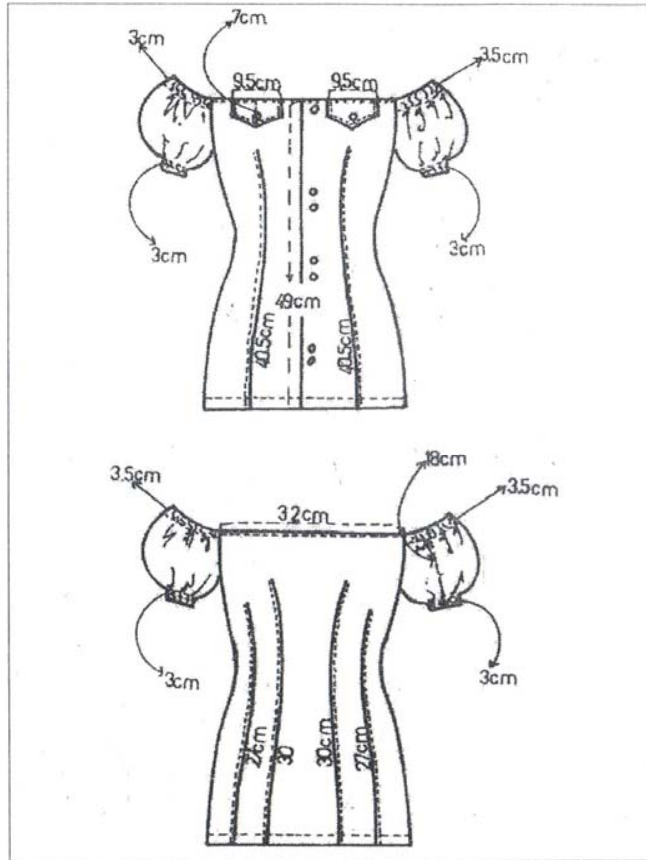

(www.contestedconsumption.info/business-opportunity-fashion-designer/)

Modelhane, bir ürünün tasarımcı tarafından tasarlanarak, modelinin uygulandığı ve denendiği yerdir. Dolayısıyla ilk ürün ile ilgili estetik ve teknik özelliklerin tartışıldığı birimdir. Toplanan bütün bilgiler, bu birimde uygun ve özgün modellere dönüştürülür. Model üzerinde eleştiriler doğrultusunda düzeltmeler yapılır. Eleştirilerde ürünün maliyeti, makine parkurundan çıkış süresi, hangi işlemlerden geçmesi gerektiği ve son olarak, maliyetine değer ölçüde sonuç verip vermediği tartışılır. Kabul edilen ürünlerin malzemeleri satın alınarak makine parkuruna girmeye hazır hale getirilir. Bu aşamada modelin kalıbının üretim kalıbı haline dönüştürülmesi, seri kalıbının çıkarılması ve yan ürünlerin temini gerçekleştirilir.

2. KALIP TASARIMI

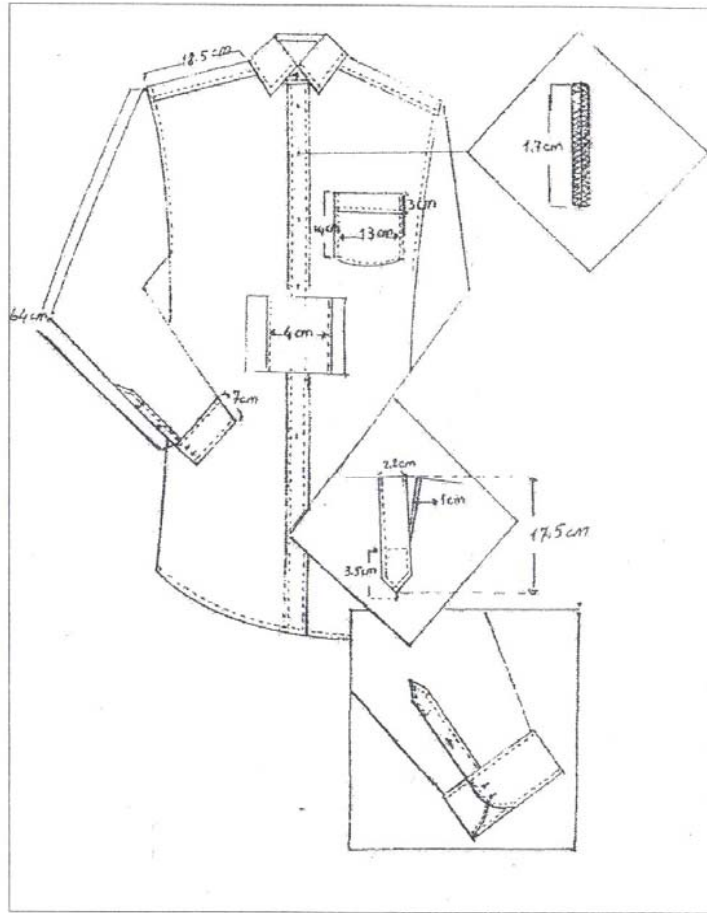
Çalışma Çizimi : Bluz
Kaynak : Anonim

Alternatif model tasarımında saptanan modellerin fonksiyonelliği, biçimi ve üretim teknikleri göz önünde bulundurularak kalıpları hazırlanır. Hazırlanan kalıpların benzer kumaştan ve gerçek kumaşından olmak üzere birkaç kez deneme dikimi yapılır ve eleştiriri verilir. Her örnek dikim, müşteri tercihleri, fonksiyonellik, kalite, estetik, tüketici tercihleri doğrultusunda eldeki mevcut araştırma verilerine göre test edilir. İstenilen kalite ve diğer tüm özellikler kabul edilebilir maliyet sınırları içinde olmalıdır. Bu belirlemeleri bağlı olarak giysinin çalışma çizimleri hazırlanır.

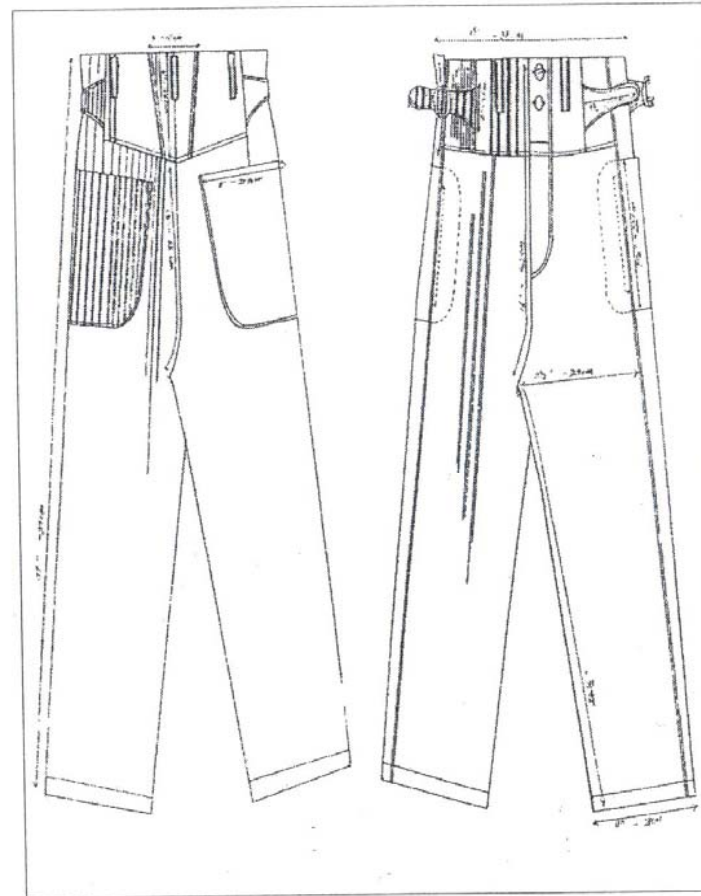
Şekil: 14 Çalışma Çizimleri (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 89).

Fonksiyonel, biçim ve üretim tasarımında son şekil verildikten sonra gerçek kumaştan son kez bir örnek ürün dikilir. Bu örnek ürünle birlikte süreç içerisinde gelişen unsurlar şunlardır:

- Model tasarımı,
- Çalışma çizimleri,
- Örnek ürün,
- Üretim kalıpları,
- Serileştirilmiş kalıplar,
- Yerleşim planı,
- Akış bütünü tasarımı,
- Maliyet analizleri.

Çalışma Çizimi : Erkek Gömleği
Kaynak : Gülşen Erenler Çakar, 1996

Çalışma Çizimi : Pantolon
Kaynak : Anonim

Şekil: 15 ve 16: Çalışma Çizimleri (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 92-93).

Örnek ürün elde edildikten sonra, üretimi etkileyen en önemli işlem akış bütünü tasarımıdır. Bu insan ve üretim aracının girdi üzerindeki etkilerinin yer ve zaman açısından incelenmesi ve akış analizinin oluşturulmasıdır. Akış bütünü tasarımı, makro ve mikro akış dilimlerinden meydana gelir. bu akış dilimleri, girdileri çıktılara dönüştüren bir dizi işlemler içerir. Her ürün için ayrı akış bütünü tasarımı yapılması gerekir. Akış bütünü tasarımında kullanılan bir takım şemalar vardır. En yaygın olarak kullanılanları şunlardır:

- Uni-Chro Analiz Tablosu
- Gozinto (Montaj) Şeması,
- Kış Bütünü Analiz Şeması,
- İşlem Akış Basamakları Dizini.

1. Uni- Chro Analiz Tablosu

Bu analiz tablosunda sıra no, toplam süre, parça hazırlamak için gerekli süre, parça adı, parça no gibi özellikleri belirtmeye yarayan bölümle vardır. Ürün parçaları ve o ürünü üretmek için gerekli işlemlerin adım adım gösterildiği şemadır. Bu süreç şemadaki işlemlerde geçen süreler tek tek kaydedilir. Burada yer alan sembollerin her biri anlam taşımaktadır. Bunlar;

- Kilit Dikiş Dikme,
- Spesiyal Makineler veya Aparatla Yapılan Dikiş,
- Ütü ve El Dikişi
- Pres,
- Nakil İşi,
- Miktar Kontrolü
- Kalite Kontrolü
- Kesilmiş Hammadde veya Parçaların Muhafazası,
- Tamamlanmış Ürünlerin Muhafazası.

Parça No.	A	B	C	D	E	F
Parça Adı	ÖN BEDEN (Z)	ARKA BEDEN	ETEK (2 ÖN ve 1 ARKA)	ÖN PATLET	YAKA AŞTARI	KOL
1	25"	14"	24"	Yaka lastarlaması	Manşet lastarlaması	28"
2	20"	Arka berfon overloğu	24"	Yaka astarı	Yaka bina yapıştırma	31"
3	25"	Arka roba	28"	Alt ön patlet	Yaka üst dikisi	50"
4	25"	Arka roba overloğu	37"	Ön alt patlet	Yaka regülesi	36"
5	20"	Arka roba katlama	18"	Ön alt patlete yaka yapıştırma	Yaka bürme	20"
6	12"	Arka roba takma	48"	Ön alt patlet overloğu	Yaka alt regülesi	18"
7	28"	Arka roba takma	21"	Bel overloğu	Yaka omesei	22"
8	221"	Roba takma			Yaka ayajı lastarlaması	20"
9	28"	Omuz kapama		Yaka bantı lastarlaması	Yaka ayajına yaka yapıştırma	
10	24"	Yan kapama		Yaka telası lastarlaması	Yaka bantı lastama	
11	65"	Omuz ve yan dikisi açma		Ön üst patlet	Yaka bantı regülesi	
12	532"	138"	21"	Ön üst patlet lastarlaması	Yaka bantı çevirme	
13	52"	Alt ve üst bölümleri birleştirme	173"	Ön üst patlet		
14	650"	37"	45"	Üst patlet lastarlaması	Ön üst patlete yaka yapıştırma	
15	38"	Ön alt patlet takma		Ön üst patlet overloğu		
16	720"	49"	11"	Ön alt patlet alt takma		
17	39"	Ön üst patlet takma				
18	11"	Ön üst patlet alt takma				
19	150"	Ön üst patlet kuma				
20	69"	Ön üst patlet overloğu				
21	1283"	298"	29"			
22	50"	Yaka takma				
23	1672"	130"	60"			
24	120"	Kol takma				264"
25	45"	Kol evi overloğu				
26	28"	Ettek overloğu				
27	1911"	238"	49"			
28						
29						
TOPLAM	25	4	6	4	12	9

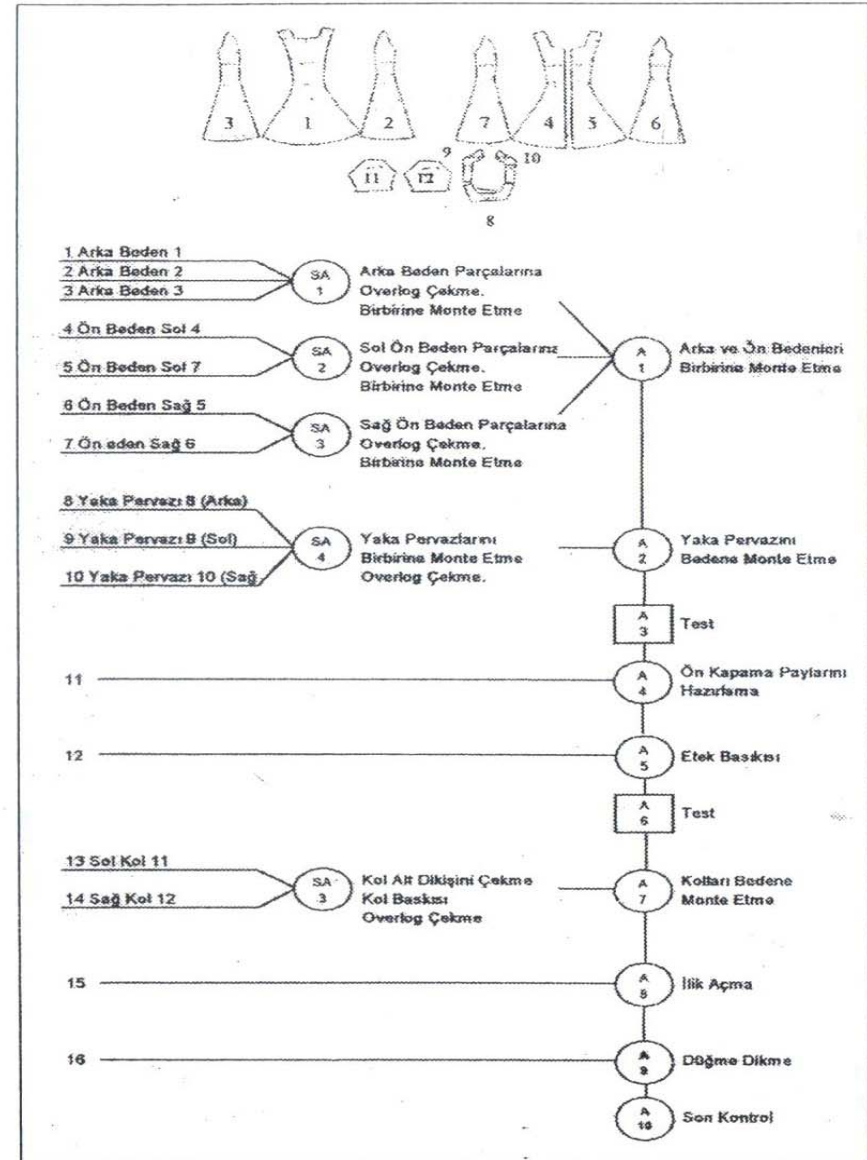
Ürün : Tek Parça Elbise
Şekil 38: Uni-chro Analiz Tablosu
Kaynak : SATO, 1985

Şekil 17: Uni-Chro Analiz Tablosu, (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 97).

Gozinto Montaj Şeması

Bu şemada montaj ile ilgili ürünü oluşturan parçaların çizimleri yer alır. Gozinto şemasında çizimlerde yola çıkılarak giysi parçalarının nasıl bir araya geldiği, sırası gösterilir. Bu şemada 'SA' süreç akışı, ve 'A' ana montaj anlamına gelir. bu şemada ürünün tüm parçalarının ön ve son montajlarını bir arada görmek mümkündür.

Şekil 18: Gozinto Montaj Şeması, (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 98).

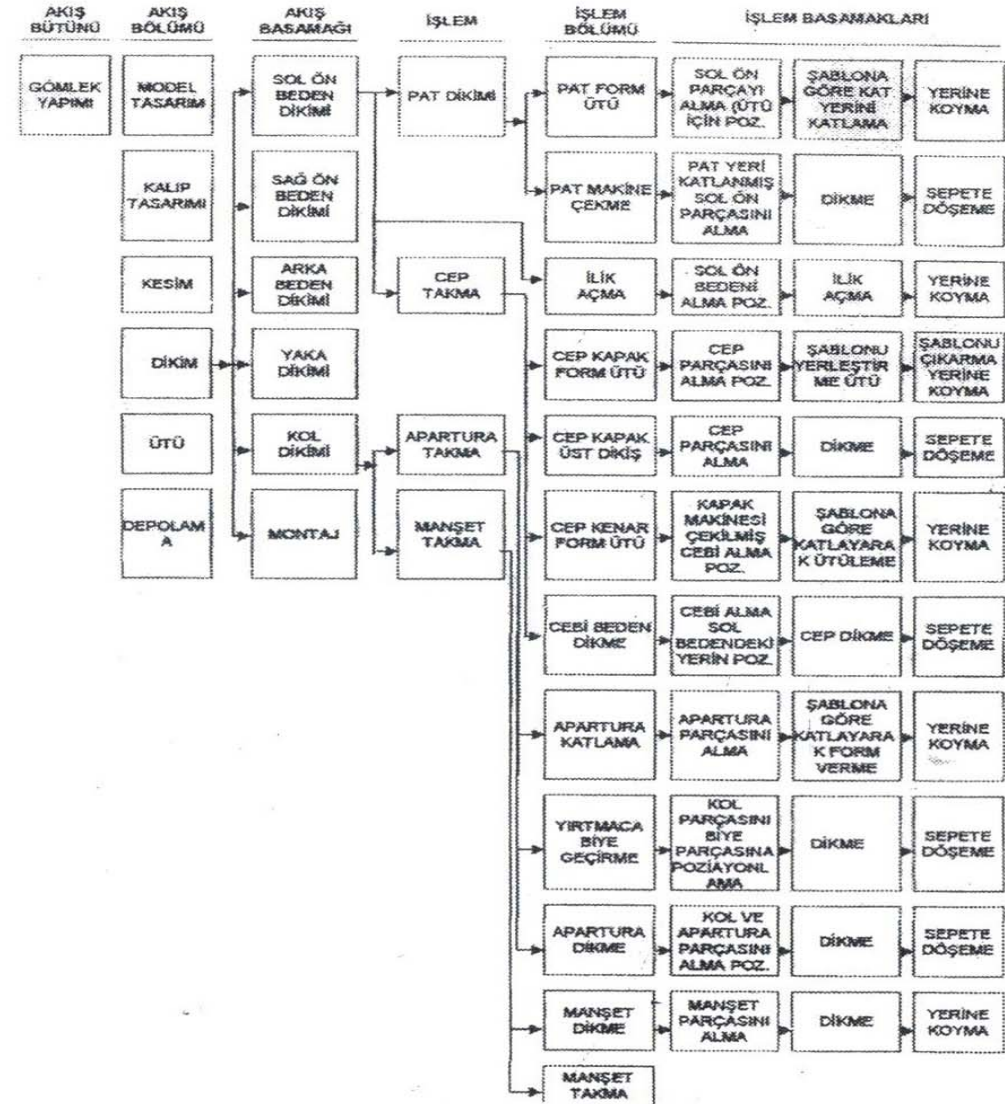
Ürün : Kuplu Elbise

Şekil 39: Kuplu Elbise İçin Gozinto (Montaj) Şeması

Kaynak : Gülşen Erenler Çakar, 2001

Akış Bütünü Analiz Şeması

Bu şemada makro ve mikro akış dilimleri ile ürünün üretimine yönelik akışlar yer alır. Bu şemada her akış bölümünün akış basamağı, işlem, işlem bölümü, işlem basamakları ve işlem öğelerini görmek mümkündür. Bu şema yardımı ile iş etüdü çalışmaları güvenle yürütülür ve akış dilimlerinin üretim amacı, insan ve üretime yönelik harcanan zamanların saptanmasıdır.

Ürün : Erkek Gömleği

Şekil 40: Erkek Gömleği Akış Bütününden Seçilmiş Bazı Akış Dilimleri

Kaynak : Gülşen Erenler Çakar, 1996

Şekil 19: Akış Bütünü Analiz şeması, (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 99).

3. İşlem/ Süreç/ Akış Basamakları Dizini

Bu tabloda işlemler akış sırasına göre yer alır. İşlem / süreç/ akış basamakları dizini sadece işlemlerden oluşabileceği gibi, makine, teçhizat ve işlem sürelerinin de yer alması ile daha detaylı olarak oluşturulurlar.

Örnek:

ÜRÜN: Pantolon

Sıra No: İşlem Akış Basamakları

1. Kemer- cep ağzı tela yapıştırma,
2. Sağ yan etiket yerleştirme + kenar temizleme,
3. Pililerin dikimi,
4. Cep ağzı, torba yerleştirme,
5. Cep ağzı gaze çekme,
6. Cep karşılığı üst torbaya dikme,
7. Cep karşılığı ve üst torbaya pantolon yerleştirme,
8. Cep ağzı ve üst kenardan punteriz.
9. Cep torbalarına makine çekme,
10. Cep torbalarının kenarlarını temizleme,

11. Sol patleti pantolona yerleştirme+ dikme,
12. Sağ patlete fermuar yerleştirme+ dikme,
13. Sol patlete diğer fermuarın kenarını yerleştirme
14. Sağ patleti pantolona yerleştirme+ çıma.
15. Ön ve arka ağ makine çekme,
16. Patlet üst dikiş çekme,
17. Yan dikiş kapama,
18. İç parçaları kapama,
19. Köprülere makine çekme+ çevirme+ açma
20. Köprüleri bele yerleştirme+ dikme,
21. Kemer katlama+ütü
22. Çıkıntıyı alta getirerek kemeri bele yerleştirme,
23. Kemer kısa kenara makine çekme,
24. Kısa kenarı kesme+ çevirme,
25. Kemer kapatma+ çıma,
26. Köprüleri kemere dikme,

27. Paça kıvrırma,
28. İlik yeri işaretleme,
29. İlik açma,
30. Düğme yeri işaretleme,
31. Düğme dikme.

3. ÜRETİM

Üretim aşamasında kalıp tasarımından gelen ayrıntılı tasarım ve dokümanlar doğrultusunda ön üretim yapılır. Ön üretim sonucunda feedback (dönüt, geri besleme) bilgileri elde edilir. elde edilen dönütler üretim içi ve Pazar için olmak üzere yeniden değerlendirilir ve üretime başlanır.

Giysi tasarım sürecin, n özünde şema ve açıklamalardan da anlaşılacağı gibi bu çalışmalarını gerçekleştiren insanlar ve tüketiciler arasında; tasarım girdi ve çıktıları arasında görüş birliği sağlamak amacı vardır. Giysi tasarım sürecindeki gözden geçirme- inceleme- test işlemleri üç amaç için yapılır.

1. Tasarımın belirlenen koşulları karşıladığını doğrulamak,
2. Tasarımın belirlenen koşulları karşısında üretilebilir ve denenebilir olduğunu garanti etmek,
3. Olası hataları ortadan kaldırmak.

Bu amaç doğrultusunda yapılan değerlendirmeler sonucunda giysi tasarımı, tasarımın kendinden bekleneni sağlama derecesini araştırmak için ‘ Değer analizi’ yapılması uygundur. Bu analiz, giysi tasarımı ortaya çıkan ürünün iyileştirilmesini hedefleyen bir uygulamadır. Burada temel amaç mümkün olan en düşük maliyetle üründen beklenen performansı sağlamak ve tüketici ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Değer analizinde tasarımı yapılan giysi için çeşitli faktörler göz önüne alınarak şu sorulara yanıt aranır:

- Ürün nedir?
- Maliyeti ne olabilir?
- Kaç paradan oluşur?
- Fonksiyonları nelerdir?
- Üretilen miktar nedir?
- Aynı fonksiyonlar bir başka ürün tarafından sağlanabilir mi?
- Alternatif ürünler ile üretilen ürünler arasında maliyet farkı var mıdır?
- Yeni görüşler nelerdir?
- Bu uygulamada karşılaşılan güçlükler nelerdir?

(<http://www.shutterstock.com>)

ÖRNEK BİR GİYSİ TASARIMI

TASARIM PLANI

2010 İlkbahar-yaz sezonu için aşağıdaki prensipler doğrultusunda bir giysi koleksiyonu hazırlamanız ve içinden bir tanesini tasarım aşamaları doğrultusunda uygulamanız bu çalışmanın gereğidir.

Hazırlayacağınız giysi koleksiyonunda tüketici kitlesi,;

- 20-35 yaş arası çalışan bayanlardır.
- Gelir düzeyleri 2,500- 3,500TL arasındadır.
- Giysi modalarını yakından takip etmektedirler.
- Sosyal aktivitelere katılmaktadır. (akşam toplantıları, partiler vb.)
- Hazırlanacak giysi koleksiyonunda tema olarak
- Yenilik, iyileştirme, çok özenli, modern, üniforma etkisinde çizgilerin yer aldığı 'reform' temasının işlenmesi düşünülmüştür.
- Bu temada hazırlanan giysiler:
- Şehir yaşamını simgeleyen, erkek stillerinden esinlenen ve doğal renklerden oluşan, ilik- düğme, cep, pat, üniforma yakaları, pantolon, ceket ve abiye türlerinden oluşmaktadır.
- Temanıza uygun hikaye, renk ve kumaş panolarını hazırlayınız. Bu panoların giysi koleksiyonunuzla ilgili oldukça açık mesajlar vermesine özen gösteriniz.
- Yapacağınız çalışmaları kapsayan bir zaman çizelgesi hazırlayınız.
- Çalışma sonunda bir tasarım raporu hazırlayınız.

2003 İLKBAHAR, YAZ SEZONU CEKET - ETEK - BÜSTİYERDEN
OLUŞAN GİYSİ İÇİN TASARIM PLANI ZAMAN ÇİZELGESİ

AYLAR İŞLEMLER	Mart				Nisan				Mayıs			
	1.Hafta	2	3	4	1.Hafta	2	3	4	1.Hafta	2	3	4
Araştırma	X	X										
Hikaye Panosu Hazırlama			X									
Model Tasarımı				X	X	X						
Model Tanımlama							X					
Kalıp Tasarımı								X	X	X		
Teknik Çizimler									X	X		
Kesim Planı										X		
İş Planı										X		
Üretim										X	X	
Maliyet analiz Tablosu												X
Tasarım Raporu												X
Sunu												X

Şekil 20: Tasarım Planı Çizelgesi, (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 104).

CEKET KALIP LİSTESİ

KALIP LİSTESİ		SAYFA	
Ürün : Ceket		Sezon : 2003-İlkbahar-Yaz	
Form : 1130		Hazırlama tarihi :	
		Hazırlayan : Gülşen	
No	Kalip Adı	Kalip Kodu	Sayı
1	Ceket ön kumaş	CÖK	2
2	Ceket ön roba kumaş	CÖRK	2
3	Ceket arka kumaş	CAK	1
4	Ceket arka roba kumaş	CARK	1
5	Ceket kol kumaş	CKK	2
6	Ceket kol kapak kumaş	CKKK	4
7	Ceket cep kapak kumaş	CCKK	4
8	Ceket alt yaka kumaş	CAYK	2
9	Ceket üst yaka kumaş	CÜYK	1
10	Ceket ön pat kumaş	CÖPK	2
Toplam ceket kumaş			21
11	Ceket yaka telası	CYT	2
12	Ceket kol kapak telası	CKKT	2
13	Ceket ön pat telası	CÖPT	2
14	Ceket ön roba telası	CÖRT	2
15	Ceket arka roba telası	CART	1
16	Ceket etek kıvrıma telası	CEKT	1
17	Ceket cep kapak telası	CCKT	2
Toplam ceket telası			12
18	Ceket düğmeleri kol-ön	CDKÖ	9
19	Ceket Askılık	CA	1
20	Ceket kullanma talimatı etiketi	CKTE	1
21	Ceket tasarımcı etiketi	CTE	1
22	Ceket beden ölçülendirme etiketi	CBÖE	1
Toplam malzeme			13

Şekil 21: Ceket Kalıp Listesi, (Erenler, Kişoğlu, Bayraktar, 2003: 116).

ALİŐTİRMA SORULARI

Konu 6 ile ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- 1. Üretim ile ilgili planlama yapmanın önemini yazınız.**
- 2. Üretimden önce üretiminin hangi sorulara cevap vermesi gerekir, yazınız.**
- 3. Bir tasarım planı, hangi sorulara cevap vermelidir, yazınız.**
- 4. Değer analizi hangi amaçla yapılır, yazınız.**

Ek-2

Sevgili arkadaşlar;

Bu soru seti Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans programında yürütülmekte olan '*E-Öğretim Program Tasarımı ve Ders Yapılarında Öğrenci Merkezli Öğretim Yaklaşımı Üzerine Bir Model Önerisi*' konulu tezin verilerinin elde edilmesi amacıyla hazırlamıştır. Soru seti, bu dönem almış olduğunuz e-öğretim ders programının tasarımına ilişkin görüşlerinizi öğrenmeyi hedeflemektedir. *Program tasarımının değerlendirilmesi* açısından soruların özenle yanıtlanması tezin hazırlanmasında önemli bir faktördür. Soru setinin yanıtlanmasında her soruya tek bir yanıt vermenizi ve soruları boş bırakmamanızı önemle rica eder, ayırdığınız zaman ve için teşekkür ederim.

Saygılarımla...

Arş. Gör. Zehra Doğan

TC. Beykent Üniversitesi,

Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

1) Cinsiyetiniz:

a. Kadın

b. Erkek

2) Yaşınız

a. 15-19

b. 20-24

c. 25-29

d. 30-34

e. 35-39

f. 40-44

g. 45-49

h. 50 ve üzeri

3) Yaşadığınız Ülke/ İl/ İlçe/ Köy :/...../...../.....

4) Çalışma Durumunuz

- a. Çalışmıyorum
- b. Çalışıyorum (Tam Zamanlı)
- c. Çalışıyorum (Yarı Zamanlı)

5) Tüm gelirler dâhil aylık geliriniz (Asgari ücret 576 YTL, 2-4 katı: 1148- 2304TL /
5-7 katı: 2880- 4032TL / 8-10 Katı : 4608- 5760TL / 11-13 katı: 6336- 7488TL /
14 katı: 8064TL)

- a. Asgari ücret
- b. Asgari ücretin 2 – 4 katı arası
- c. Asgari ücretin 5 – 7 katı arası
- d. Asgari ücretin 8 – 10 katı arası
- e. Asgari ücretin 11 – 13 katı arası
- f. Asgari ücretin 14 katı veya üzeri.

6) E-Öğretimle almakta olduğunuz eğitim derecesi

- a. Önlisans
- b. Lisans
- c. Yüksek Lisans (Master)
- d. Doktora
- e. Sertifika Programı

5) E-Öğretimi tercih sebebiniz (*Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz*)

- a. Örgün bir eğitim programına ayıracak zaman olmaması
- b. İstenilen eğitimin fiziksel olarak uzakta olması
- c. Elektronik öğretimin istenilen zaman ve mekânda kullanılabilir olması
- d. Geleneksel sınıf ortamı yerine bilgisayar başında kendi kendine öğrenmenin tercih edilmesi
- e. Çalışma zorunluluğu
- f. Diğer (*lütfen belirtiniz*) :

Aşağıda almış olduğunuz e-öğretim programı ile ilgili durumlar verilmiştir. Bu durumlara katılma derecenize göre; *Katılmıyorum, Kısmen Katılıyorum, Katılıyorum* seçeneklerinden yalnız birini işaretleyerek cevaplayınız.

DURUM	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
Ders başlangıcında dersin amaçları hakkında bilgilendirici açıklamalar yapıldı			
Ders öğrenebilmek için gerekli alt yapı ya da önkoşul ile ilgili bilgilendirme yapıldı			
Ders başlangıcında dersin içeriği ve konuların kapsamı hakkında bilgilendirici açıklamalar yapıldı			
Ders başlangıcında kullanılacak kaynaklar veya malzemeler ile ilgili bilgilendirme yapıldı			
Ders ortamında öğrenciler arası sosyal etkileşim desteklendi			
Derste konular güncel örnekler üzerinden işlendi			
Ders süresince öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci iletişimi sağlandı			
Ders süresince aktif ve katılımcı bir sınıf ortamı sağlandı			
Katılımcılar program süresince öğrenmelerinden sorumlu durumdaydı			

DURUM	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum
Dersin ödev, proje vb çalışmalarında konu seçimleri öğrenci ihtiyaç ve tercihlerine göre yapıldı.			
Derste edinilen bilgiler ile tecrübeler, gerçek yaşamda kullanmaya uygun ilişkilendirilmişti			
Ders sürecinde öğretmen, bilgi transferi yapan kişi yerine çalışmalarda yol gösteren bir danışman rolündedir			
Katılımcılar, yönlendirmeler ışığında, derse istedikleri konudan/üniteden başlamada özgürdürler			
Katılımcılar dersi belirlenen süreden daha çabuk bitirme ya da bir konuya belirlenenden daha fazla zaman ayırmada özgürdürler.			
Ders, multimedia sınıfları, bilgisayar laboratuvarları, ev, müze, vb çeşitli mekanlarda yapıldı.			
Ders sürecinde konular, grafik, resim, simulasyon vb görsel materyallerle zenginleştirildi			
Dersin ödev, ara sınav, final sınavı ve diğer tüm değerlendirmelerinde kriterler açık ve netti			
Derste başarısız olma durumunda nedenleri açıklayan ve öğrenmeyi destekleyen bilgilendirmeler yapıldı			

Soru seti bitmiştir, ayırdığınız zaman ve ilginiz için teşekkür ederim.